



เอกสารภาคผนวก

โครงการศึกษาและจัดทำฐานข้อมูลกลุ่ม / องค์กร / พื้นที่
ที่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ระยะที่ ๒

โดย นายพิพัฒน์ ยอดพฤติการ และคณะ

เมษายน ๒๕๕๐

เอกสารภาคผนวก

โครงการศึกษาและจัดทำฐานข้อมูลกลุ่ม / องค์กร / พื้นที่
ที่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ระยะที่ ๒

คณะผู้วิจัย	สังกัด
๑. ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติการ	บจ. ชื่อไทย.คอม
๒. นางสาววีรญา ปรียาพันธ์	บจ. ชื่อไทย.คอม
๓. นางสาวปริญานุช แซ่โง้ว	บจ. ชื่อไทย.คอม
๔. นายพงศ์ธร เจริญทอง	บจ. ชื่อไทย.คอม
๕. นางสาวสุนทรี เจริญงาม	สถาบันไทยพัฒน์
๖. นางสาวจินตนา จันสน	สถาบันไทยพัฒน์
๗. นางสาวปิยเลขา ไหล่แท้	สถาบันไทยพัฒน์
๘. นางสาวประภาพร โสภณธนเศรษฐ์	สถาบันไทยพัฒน์
๙. ดร. สุธิดา แจ่มใส	ม.อุบลราชธานี
๑๐. ดร. ประเทือง หงสรานากร	ม.อุบลราชธานี
๑๑. ดร.รุ่งรศมี บุญดาว	ม.อุบลราชธานี
๑๒. ดร. อรรถพล ชุ่มมี	ม.อุบลราชธานี
๑๓. อ.สืบทพงษ์ หงษ์ภักดี	ม.อุบลราชธานี

ชุดโครงการ แผนงานพัฒนาวิชาการและส่งเสริมการวิจัย
การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สารบัญ

ภาคผนวก		หน้า
ก.	เกณฑ์ชี้วัดเศรษฐกิจพอเพียง	๑
ข.	เครื่องมือการเรียนรู้: ปริศนา “๒ วง ๓ ปม”	๙
ค.	เครื่องมือการเรียนรู้: แผนที่กลยุทธ์และดัชนีชี้วัดความพอเพียง	๑๖
ง.	เครื่องมือการเรียนรู้: บัญชีแก้มลิง	๓๖
จ.	กระบวนการเรียนรู้จากการวิจัยเชิงพื้นที่	๔๑

สารบัญตาราง

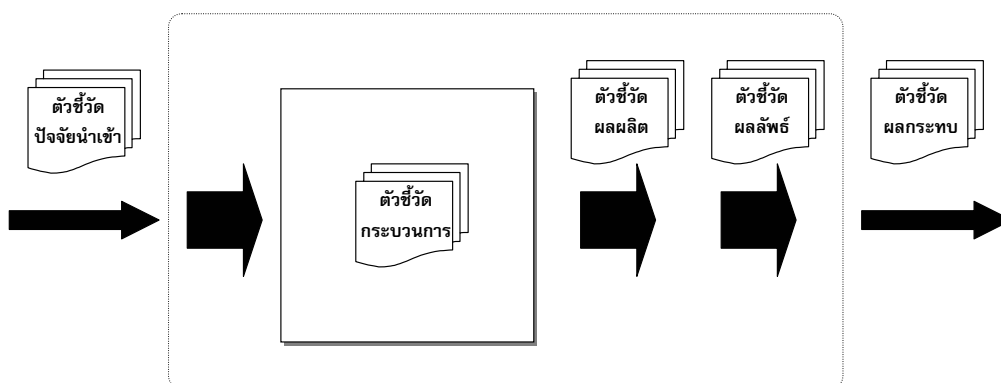
ตารางที่ ๑ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและองค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับระดับของความ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงในกิจการที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ	๒๐
ตารางที่ ๒ แผนแบบตัวอย่างตัวชี้วัด เป้าหมาย ข้อมูลปัจจุบัน และกิจกรรมของแต่ละวัตถุประสงค์.....	๒๔
ตารางที่ ๓ ตัวอย่างค่าดัชนี ค่าน้ำหนักความสำคัญ และผลลัพธ์รวมเฉลี่ยจากการดำเนินงานตามเป้าหมายในแต่ละ ตัวชี้วัดของผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ	๓๐

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ ๑ ตำแหน่งของตัวชี้วัดกลุ่มต่างๆ ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	๒
แผนภาพที่ ๒ ภาวะอุดมคติในระบบเศรษฐกิจ	๑๐
แผนภาพที่ ๓ ภาวะปกติในระบบเศรษฐกิจ.....	๑๐
แผนภาพที่ ๔ ปัญหาเศรษฐกิจในภาวะที่ ๑	๑๑
แผนภาพที่ ๕ ปัญหาเศรษฐกิจในภาวะที่ ๒	๑๑
แผนภาพที่ ๖ ปัญหาที่ต่อเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ	๑๒
แผนภาพที่ ๗ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน	๑๓
แผนภาพที่ ๘ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน.....	๑๔
แผนภาพที่ ๙ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในภาวะที่ ๑	๑๔
แผนภาพที่ ๑๐ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในภาวะที่ ๒	๑๕
แผนภาพที่ ๑๑ องค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	๑๖
แผนภาพที่ ๑๒ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	๑๖
แผนภาพที่ ๑๓ ผังความสัมพันธ์แห่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๑๘
แผนภาพที่ ๑๔ ผังการปรับวางระดับความพอเพียง (Sufficiency Alignment Map) ขององค์กร.....	๒๕
แผนภาพที่ ๑๕ ผังการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กรที่เน้นเศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐาน	๒๖
แผนภาพที่ ๑๖ ผังการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กรที่ครอบคลุมเศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้า	๒๗
แผนภาพที่ ๑๗ ผังการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กรที่แสดงถึงความสมดุลระหว่างผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ.....	๒๘
แผนภาพที่ ๑๘ ผังการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กรตัวอย่าง	๓๑
แผนภาพที่ ๑๙ ผังการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กรตัวอย่างที่มีการเพิ่มค่าน้ำหนักชุมชนและประชาสังคม	๓๓
แผนภาพที่ ๒๐ บันไดสามขั้นของการพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	๓๕

ภาคผนวก ก.
เกณฑ์ชี้วัดเศรษฐกิจพอเพียง

เมื่อพิจารณาความหมายของตัวชี้วัด (Indicators) ตามศัพท์ที่ประกอบกันขึ้น จะมีอยู่ ๓ ส่วนด้วยกัน คือ **สิ่งที่สนใจ** (ตัว) ครอบคลุมทั้งสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม หรือสิ่งที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ **สถานะในเวลาใดเวลาหนึ่ง** (ชี้) สามารถเป็นได้ทั้งสถานะที่ได้เกิดขึ้นมาแล้วในอดีต สถานะในปัจจุบัน หรือสถานะที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในอนาคต **ค่าตัวเลขในลักษณะต่าง ๆ** (วัด) มาจากการเก็บบันทึกค่าของสิ่งที่สนใจในลักษณะต่างๆ (จำนวนนับ ร้อยละ อัตรา อัตราส่วน สัดส่วน ค่าเฉลี่ย ฯลฯ) ในช่วงเวลาต่างๆ กัน (เกณฑ์ตน) หรือจากการเปรียบเทียบค่าของสิ่งที่สนใจกับค่าตัวเลขจากแหล่งอื่นๆ (เกณฑ์มาตรฐาน เกณฑ์กลุ่ม) กล่าวโดยรวมแล้ว ตัวชี้วัดหมายถึง ข้อมูลเชิงตัวเลขที่แสดงสถานะของสิ่งที่สนใจในเวลาใดเวลาหนึ่ง ที่สามารถจำแนกตามตำแหน่งความสัมพันธ์ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้เป็น ตัวชี้วัดผลผลิต ตัวชี้วัดผลลัพธ์ ตัวชี้วัดผลกระทบ ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า และตัวชี้วัดกระบวนการ ซึ่งเป็นได้ทั้งกระบวนการผลิตและการบริโภค ดังแผนภาพที่ ๕



แผนภาพที่ ๑ ตำแหน่งของตัวชี้วัดกลุ่มต่างๆ ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จากแนวคิดของตัวชี้วัดข้างต้น สามารถนำไปสู่การสร้างตัวชี้วัดภายใต้คุณลักษณะด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ระดับของความ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองของพุทธเศรษฐศาสตร์ ดังนี้

ตัวชี้วัดความพอประมาณ

การสร้างตัวชี้วัดภายใต้คุณลักษณะด้านความพอประมาณ จะพิจารณาใน ๒ มุมมอง คือ ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภคเอง กับตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภค

ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภค

เมื่อพิจารณาที่กิจกรรมภายในกระบวนการผลิต ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตมีอยู่ ๓ ส่วนด้วยกัน คือ ทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต ผลผลิต และของเสียจากการผลิต ตัวชี้วัดที่แสดงความสัมพันธ์เปรียบเทียบระหว่างผลผลิตและทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต คือ **ประสิทธิภาพการผลิต** ซึ่งเป็นตัวชี้วัดผลผลิต และตัวชี้วัดที่แสดงความสัมพันธ์เปรียบเทียบระหว่างผลผลิตและของเสียจากการผลิต คือ **ประสิทธิผลการผลิต** ซึ่งเป็นตัวชี้วัดผลลัพธ์ ในลักษณะเดียวกันกับการพิจารณาที่กิจกรรมภายในกระบวนการบริโภค ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการบริโภค คือ **ประสิทธิภาพการบริโภค** และ**ประสิทธิผลการบริโภค** ตัวชี้วัดความพอประมาณ ๔ ตัวนี้เป็น “ตัวชี้วัดเชิงเปรียบเทียบ” (Comparative Indicator) ที่เกิดจากการเปรียบเทียบค่าของปัจจัยส่งออกกับปัจจัยนำเข้า (ประสิทธิภาพ) และเปรียบเทียบค่าของปัจจัยส่งออกที่ใช้การได้กับที่ใช้การไม่ได้ (ประสิทธิผล)

ตัวชี้วัดความพอประมาณเพื่อกำหนดระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์นี้ มิได้หมายความว่า ให้มีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลในกระบวนการผลิตหรือกระบวนการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ และอาจนำไปสู่ข้อสรุปผิดๆ ว่า ธุรกิจหรือหน่วยการผลิตอื่นใดที่มีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลสูง จำต้องลดศักยภาพหรืออรรถสมรรถภาพในการผลิตให้อยู่ในระดับพอประมาณ ตรงกันข้าม ตัวชี้วัดด้านความพอประมาณตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์ นอกจากจะยังคงมุ่งหมายให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดแล้ว ยังต้องทำให้เกิดการเบียดเบียนกันให้น้อยที่สุดด้วย ซึ่งก็คือ การให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการตัวหารในสมการของประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั่นเอง

ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภค

เมื่อพิจารณาที่ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภค ตัวชี้วัดความพอประมาณในกรณีนี้ จะเปรียบเทียบระหว่างปริมาณของผลผลิตที่คิดคำนวณเป็นมูลค่าจากการผลิตกับปริมาณของสินค้าและบริการที่ใช้บริโภคที่คิดคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายในการบริโภค โดยหน่วยเศรษฐกิจซึ่งอยู่ในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค เป็นได้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน ไปจนถึงระดับประเทศ โดยสามารถแบ่งการพิจารณาออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

ตัวชี้วัดความพอประมาณที่บ่งชี้ถึงระดับของความไม่พอเพียง เป็นตัวชี้วัดที่แสดงความไม่สมดุลระหว่างการผลิตและการบริโภคที่เกิดขึ้นจากปริมาณการผลิตที่น้อยเกินไป โดยที่มูลค่าการผลิตมีปริมาณน้อยกว่าค่าใช้จ่ายการบริโภค

ตัวชี้วัดความพอประมาณที่บ่งชี้ถึงระดับของความไม่พอเพียงอีกนัยหนึ่ง นอกเหนือจากมูลค่าการผลิตมีปริมาณน้อยกว่าค่าใช้จ่ายการบริโภคแล้ว ยังรวมถึงกรณีของความไม่สมดุลระหว่างการผลิตและการบริโภคที่เกิดขึ้นจากปริมาณการบริโภคที่น้อยเกินไป บุคคลหรือกลุ่มมีความตระหนักรู้เห็นยวในการใช้สอย พยายามเก็บออมมูลค่าการผลิตส่วนเกินนั้นไว้ โดยมีได้ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นตามที่ควรจะเป็น

ตัวชี้วัดความพอประมาณที่บ่งชี้ถึงระดับของความพอเพียงขั้นพื้นฐาน เป็นตัวชี้วัดที่แสดงความสัมพันธ์เปรียบเทียบระหว่างการผลิตและการบริโภคที่สมดุล โดยมูลค่าการผลิตมีปริมาณพอดีกับค่าใช้จ่ายการบริโภค

ตัวชี้วัดความพอประมาณที่บ่งชี้ถึงระดับของความพอเพียงขั้นก้าวหน้า เป็นตัวชี้วัดที่แสดงความสัมพันธ์เปรียบเทียบระหว่างการผลิตและการบริโภคที่เกินดุล โดยมูลค่าการผลิตมีปริมาณมากกว่าค่าใช้จ่ายการบริโภค

จะเห็นว่าตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภค ๓ ระดับ ได้แก่ ตัวชี้วัดความไม่พอเพียง ตัวชี้วัดความพอเพียงขั้นพื้นฐาน ตัวชี้วัดความพอเพียงขั้นก้าวหน้า เป็น “ตัวชี้วัดเชิงสัมพัทธ์” (Relative Indicator) ที่เกิดจากการประเมินค่าของสิ่งที่มีสัมพันธ์กัน

ตัวชี้วัดด้านความพอประมาณที่ได้จากการวิเคราะห์ข้างต้น จึงมีจำนวน ๗ ตัว โดยจำแนกเป็นความพอประมาณในกระบวนการ ๔ ตัว ประกอบด้วย ตัวชี้วัดประสิทธิภาพการผลิต ตัวชี้วัดประสิทธิผลการผลิต ตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริโภค ตัวชี้วัดประสิทธิผลการบริโภค และความพอประมาณระหว่างกระบวนการ ๓ ตัว ประกอบด้วย ตัวชี้วัดความไม่พอเพียง ตัวชี้วัดความพอเพียงขั้นพื้นฐาน ตัวชี้วัดความพอเพียงขั้นก้าวหน้า

ตัวชี้วัดความมีเหตุผล

การสร้างตัวชี้วัดภายใต้คุณลักษณะด้านความมีเหตุผล จะพิจารณาใน ๓ มุมมอง คือ ตัวชี้วัดคุณภาพของปัจจัยนำเข้า ตัวชี้วัดที่ตัวกระบวนการ และตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความเกี่ยวข้องระหว่างตัวกระบวนการ (Process) กับสิ่งภายนอก (Externalities)

ตัวชี้วัดคุณภาพของปัจจัยนำเข้า

เมื่อพิจารณาที่ปัจจัยนำเข้า ตัวชี้วัดความมีเหตุผลในมุมมองนี้ ได้แก่ ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าที่คำนึงถึงคุณภาพของปัจจัยนำเข้าทั้งในกระบวนการผลิตและการบริโภค เรียกว่า **ตัวชี้วัดคุณภาพของปัจจัยการผลิต** และ**ตัวชี้วัดคุณภาพของปัจจัยการบริโภค** ซึ่งในทางพุทธเศรษฐศาสตร์ จะมีอินทริยสังวรศีลเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า คือ การวินิจฉัยความมีคุณภาพของทรัพยากรต่างๆ ที่นำเข้าสู่กระบวนการผลิต และความมีคุณภาพของสินค้าและบริการต่างๆ ที่นำเข้าสู่กระบวนการบริโภคด้วยเหตุและผล

ตัวชี้วัดที่ตัวกระบวนการ

เมื่อพิจารณาที่ตัวกระบวนการ ตัวชี้วัดความมีเหตุผลในมุมมองนี้ ได้แก่ ตัวชี้วัดกระบวนการที่บ่งชี้ถึง “หลักการ” ที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการผลิตและการบริโภค ซึ่งในกระบวนการผลิตตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์ จะมีอาชีวปาริสุทธศีลเป็นตัวชี้วัดกระบวนการ คือให้ละเว้นการประกอบมิจฉาชีพที่ระบुไว้ในวินัยชา ๕ และส่งเสริมให้ประกอบสัมมาชีพหรืออาชีพที่สุจริต ขณะที่ในกระบวนการบริโภค จะมีปัจจัยสันนิสิตศีลเป็นตัวชี้วัดกระบวนการ คือให้ละเว้นการบริโภคที่เป็นไปเพื่อสนองความต้องการที่ถูกขับเคลื่อนโดยตัณหา แต่เป็นไปเพื่อสนองความต้องการในแบบฉันทะ ทั้งนี้เพื่อให้เป็น “สัมมา” กระบวนการทั้งในการผลิตและการบริโภค หรืออีกนัยหนึ่งคือมุ่งเน้นการดำเนินกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภคให้เป็นไปอย่างถูกต้องดีงาม

สภาพของความถูกต้องดีงามในทางพุทธเศรษฐศาสตร์ คือ สภาพถูกต้องดีงามจริงแท้โดยธรรมชาติ ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามจารีตหรือวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีทางสังคม และไม่ใช่อัตถกมลที่ยอมรับโดยกลุ่มคนส่วนใหญ่หรือในสังคมหนึ่งๆ ว่า ถูกต้องดีงาม ทำให้ฐานะของตัวชี้วัดความมีเหตุผลนี้ เป็น “ตัวชี้วัดเชิงสัมบูรณ์” (Absolute Indicator) ที่ไม่ขึ้นกับเกณฑ์ตนเอง เกณฑ์กลุ่ม หรือแม้แต่เกณฑ์มาตรฐานใดๆ ที่มนุษย์เป็นผู้กำหนดขึ้น (Human Convention)

ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความเกี่ยวข้องระหว่างตัวกระบวนการกับสิ่งภายนอก

เมื่อพิจารณาที่ความเกี่ยวข้องระหว่างตัวกระบวนการและสิ่งภายนอก ตัวชี้วัดความมีเหตุผลในมุมมองนี้ ได้แก่ ตัวชี้วัดผลกระทบ ที่บ่งชี้ถึง “คุณค่า” หรือความเป็นประโยชน์ของปัจจัยส่งออกจากกิจกรรมการผลิตและการบริโภคที่มีผลกระทบต่อสิ่งภายนอก ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องอรรถประโยชน์ ทั้ง**คุณค่าการผลิต**และ**คุณค่าการบริโภค** ชี้ให้เห็นถึงการตัดสินใจในหลักการที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการผลิตและการบริโภคที่คำนึงถึงความมุ่งหมาย เป็นความสัมพันธ์กันระหว่างหลักการ (ธรรม) ในฐานะที่เป็นเหตุปัจจัย กับความมุ่งหมาย (อรรถ) ในฐานะที่เป็นผลกระทบสู่

ภายนอก หรือเรียกว่าเป็น “อรรถธรรมสัมพันธ์”^๑ ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างตัวกระบวนการและสิ่งภายนอก

“ผลกระทบสู่ภายนอก” สามารถพิจารณาถึงลงไปรายละเอียดได้อีกว่า เป็นผลกระทบในมิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม มิติด้านสิ่งแวดล้อม หรือมิติด้านวัฒนธรรม ซึ่งในแต่ละมิตีย่อมจะมีชุดของตัวชี้วัดผลกระทบ (ในเชิงคุณค่า) ที่แตกต่างกันออกไป และมีความเกี่ยวเนื่องกับตัวชี้วัดผลผลิต (ในเชิงปริมาณ) และตัวชี้วัดผลลัพธ์ (ในเชิงคุณภาพ)

ด้วยเหตุที่ผลกระทบสู่ภายนอกมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับตัวชี้วัดกระบวนการ การสังเคราะห์ในลักษณะอรรถธรรมสัมพันธ์นี้ จะนำไปสู่การให้น้ำหนักความสำคัญของตัวชี้วัดระหว่างตัวชี้วัดกระบวนการในฐานะตัวชี้วัดที่เป็นเหตุ (Leading Indicator) กับตัวชี้วัดผลกระทบในมิติต่างๆ ในฐานะตัวชี้วัดที่เป็นผล (Lagging Indicator) ที่สามารถนำไปประยุกต์กับการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจที่สาเหตุจากภายใน แทนการแก้ไขหรือเยียวยาซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อภายนอก

การพิจารณาตัวชี้วัดที่เป็นผล จะทำให้ทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตหรือสิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้ว ส่วนการพิจารณาตัวชี้วัดที่เป็นเหตุ จะทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานในปัจจุบันและปัจจัยที่จะส่งผลต่อการดำเนินงานในระยะยาว เช่น การวัดระดับความยั่งยืนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจหนึ่งๆ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่เป็นผล อาจต้องรอให้การดำเนินงานผ่านพ้นไปแล้วระยะเวลาหนึ่ง จึงจะสามารถวัดได้ว่ายั่งยืนหรือไม่ ในขณะที่ตัวชี้วัดที่เป็นเหตุของความยั่งยืน ซึ่งอาจจะประกอบไปด้วย การผลิตที่เหมาะสม การลงทุนที่ไม่เกินตัว การใช้เทคโนโลยีที่ประหยัด การไม่เน้นกำไรระยะสั้น ฯลฯ ถ้าหากกิจการได้ดำเนินงานตามที่ระบุในตัวชี้วัดที่เป็นเหตุดังกล่าวได้ตามเป้าหมาย ความยั่งยืนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามที่ระบุในตัวชี้วัดที่เป็นผลก็จะเกิดขึ้นโดยปริยาย

ตัวชี้วัดด้านความมีเหตุผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้างต้น จึงมีจำนวน ๔ ตัว ประกอบด้วย ตัวชี้วัดคุณภาพของปัจจัยการผลิต ตัวชี้วัดคุณค่าการผลิต ตัวชี้วัดคุณภาพของปัจจัยการบริโภค และตัวชี้วัดคุณค่าการบริโภค

ตัวชี้วัดการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

การสร้างตัวชี้วัดภายใต้คุณลักษณะด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี จะพิจารณาใน ๒ มุมมอง คือ ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความเกี่ยวข้องระหว่างปัจจัยนำเข้าและตัวกระบวนการ กับตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภค

^๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือวิธีคิดตามหลักพุทธธรรมว่า คำนี้ไม่ใช่ของเดิม แต่จับใจความมาปรุงขึ้นใหม่ ถ้าเรียงลำดับแล้วควรเป็น ธรรมอรรถ หรือ อัมมัตถะ แต่เรียงเป็น อรรถธรรม เพื่อความสละสลวย.

ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความเกี่ยวข้องระหว่างปัจจัยนำเข้าและตัวกระบวนการ

เมื่อพิจารณาที่ความเกี่ยวข้องระหว่างปัจจัยนำเข้าและตัวกระบวนการ ตัวชี้วัดการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีในมุมมองนี้ ได้แก่ ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ที่บ่งชี้ถึง “สัดส่วน” หรือการจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในกิจกรรมการผลิตและการบริโภค โดยในกระบวนการผลิต จะให้ความสำคัญกับการพิจารณาใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในตัวก่อน เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับ “สัดส่วนปัจจัยการผลิต” ระหว่างทรัพยากรที่มีอยู่ในตัวในท้องถิ่นของตนกับทรัพยากรที่ต้องนำเข้าจากภายนอก เพื่อบริหารผลกระทบจากภายนอกที่มีต่อกระบวนการผลิต

“ผลกระทบจากภายนอก” สามารถพิจารณาสีกลงไปในรายละเอียดได้ ๒ ปัจจัย คือ ปัจจัยแรกเป็นผลกระทบจากปัจจัยนำเข้า (Input) ที่สามารถควบคุมหรือบริหารจัดการได้ ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ เช่น ความเสี่ยงจากการใช้แรงงานภายนอกทำงานให้ (Outsourcing) ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น สิทธิประโยชน์ในที่ดิน การจัดการด้านพลังงาน และทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น การพึ่งพาเทคโนโลยี ทรัพยากรทางปัญญา แหล่งทุนจากภายนอก ซึ่งจัดเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าและเกี่ยวข้องกับการวางแผน การตัดสินใจ การออกแบบกระบวนการ และการบริหารจัดการในกระบวนการเพื่อรองรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

ปัจจัยที่สองเป็นผลกระทบจากปัจจัยภายนอก (External) ที่ไม่สามารถควบคุมได้ ได้แก่ ภัยธรรมชาติ ความผันผวนของตลาด และนโยบายสาธารณะที่รวมถึง กฎหมาย กฎระเบียบ หรือจารีตทางสังคม อนึ่ง ผลกระทบจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้นี้ ไม่นิยมนำมาสร้างเป็นตัวชี้วัดปัจจัยภายนอก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของตัวชี้วัด มิได้เป็นผลมาจากการดำเนินงาน แต่จะใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกร่วมในการสร้างตัวชี้วัดกระบวนการ ทั้งนี้ เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการที่สามารถรองรับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกนั้นๆ เช่นเดียวกันกับการบริหารจัดการผลกระทบจากปัจจัยนำเข้าที่ตัวกระบวนการ

ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภค

เมื่อพิจารณาที่ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภค ตัวชี้วัดการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีในมุมมองนี้ ได้แก่ ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ที่บ่งชี้ถึง “สัดส่วน” ปัจจัยนำเข้าของกระบวนการบริโภค หรืออีกนัยหนึ่ง คือ การจัดสรรผลผลิตอันเป็นปัจจัยส่งออกจากกระบวนการผลิตที่เริ่มจากการพิจารณาบริโภคสินค้าและบริการที่ผลิตได้เองก่อน เป็นการบริหาร “สัดส่วนปัจจัยการบริโภค” ระหว่างการบริโภคสินค้าและบริการที่ผลิตได้เองหรือมีอยู่ในท้องถิ่นของตนกับการบริโภคสินค้าและบริการที่ต้องนำเข้าจากภายนอก

ทั้งตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความเกี่ยวข้องระหว่างปัจจัยนำเข้าและตัวกระบวนการ ได้แก่ **สัดส่วนปัจจัยการผลิต** กับตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตและกระบวนการ

บริโภค ได้แก่ **สัดส่วนปัจจัยการบริโภค** เป็น “ตัวชี้วัดเชิงสัมพัทธ์” (Relative Indicator) ที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้วยการหลีกเลี่ยงการพึ่งพาปัจจัยจากภายนอกมากเกินไป

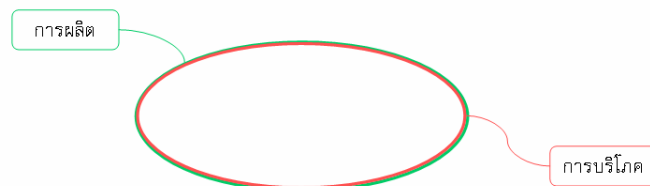
ตัวชี้วัดด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีที่ได้จากการวิเคราะห์ข้างต้น จึงมีจำนวน ๒ ตัว ประกอบด้วย ตัวชี้วัดสัดส่วนปัจจัยการผลิต และตัวชี้วัดสัดส่วนปัจจัยการบริโภค

ตัวชี้วัดเพื่อกำหนดระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างขึ้นจากการศึกษาวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายในการอธิบายถึงคุณลักษณะในมิติต่างๆ ที่สามารถใช้ในการวัดเพื่อแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยยังไม่รวมถึงการนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติการ หรือนำไปทดสอบกับบุคคลหรือกลุ่มต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นตัวเลขจริง

ภาคผนวก ข.

เครื่องมือการเรียนรู้: ปริศนา "๒ วง ๓ ปม"

เศรษฐกิจที่พัฒนาจนมาเป็นระบบที่เราเห็นกันอยู่ในทุกวันนี้ นั้น ล้วนมีพื้นฐานจากกิจกรรมหลัก ๒ ประการ ได้แก่ กิจกรรมการผลิต และกิจกรรมการบริโภค หากระบบใดมีภาวะของการผลิตเท่ากับภาวะของการบริโภคแล้ว ก็จะเป็นระบบเศรษฐกิจที่สมดุลในตัวเอง ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยปัจจัยแวดล้อมภายนอกใดๆ เรียกว่าเป็นระบบที่อยู่ในภาวะอุดมคติ



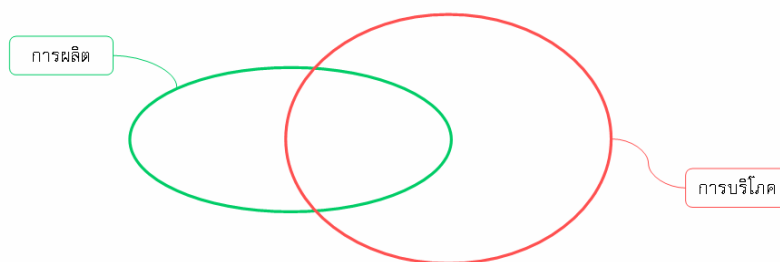
แผนภาพที่ ๒ ภาวะอุดมคติในระบบเศรษฐกิจ

ในความเป็นจริง ระบบเศรษฐกิจในชุมชนหนึ่งๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค หรือระดับประเทศ จะไม่สามารถดำรงภาวะคงตัวได้อย่างสมบูรณ์ในตัวเอง จำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนหรือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในระบบเศรษฐกิจ จึงมีภาวะของการผลิตซ้อนเหลื่อมกับภาวะของการบริโภค ไม่ซ้อนทับกันพอดี ซึ่งหมายความว่า ชุมชนนั้นๆ มีผลผลิตที่มีได้ใช้เพื่อการบริโภคเองทั้งหมด ในขณะที่ชุมชนก็ได้บริโภคในสิ่งที่ตัวเองผลิตได้เท่านั้น จำเป็นต้องพึ่งพาปัจจัยการบริโภคจากภายนอกอยู่ส่วนหนึ่ง เรียกว่าเป็นระบบที่อยู่ในภาวะปกติ



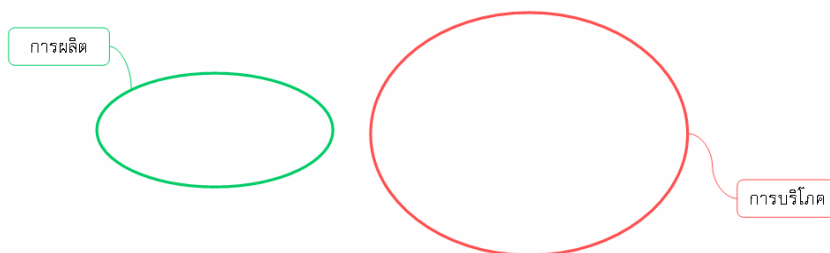
แผนภาพที่ ๓ ภาวะปกติในระบบเศรษฐกิจ

ตราบเท่าที่ชุมชนนั้นๆ สามารถที่จะรักษาสัดส่วนหรือขนาดของการผลิตให้เท่ากับสัดส่วนหรือขนาดของการบริโภคอยู่ได้ ชุมชนนั้นก็จะมีไม่ประสบกับปัญหาในระบบเศรษฐกิจ แต่หากเมื่อใดก็ตามที่ชุมชนนั้นไม่สามารถรักษาระดับของการผลิตให้ใกล้เคียงกับระดับของการบริโภคเป็นระยะเวลานาน ในกรณีนี้คือ สัดส่วนการผลิตน้อยกว่าสัดส่วนการบริโภค ชุมชนก็จะประสบกับปัญหาเศรษฐกิจ เกิดภาวะที่ต้องพึ่งพาปัจจัยการบริโภคจากภายนอกมาก ซึ่งหากไม่พยายามลดสัดส่วนการบริโภคของตัวเองลง ก็จะต้องกู้หนี้ยืมสินมาเพื่อตอบสนองความต้องการบริโภคเหล่านั้น



แผนภาพที่ ๕ ปัญหาเศรษฐกิจในภาวะที่ ๑

ปัญหาเศรษฐกิจในอีกภาวะหนึ่ง เกิดจากการพัฒนาในยุคอุตสาหกรรมที่ผ่านมา ทำให้กิจกรรมการผลิตและการบริโภคในระบบเศรษฐกิจนั้นแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด ผู้ผลิตไม่จำเป็นต้องบริโภคในสิ่งที่ตนเองผลิตได้ ในขณะที่ผู้บริโภคก็ไม่จำเป็นต้องผลิตในสิ่งที่ตนเองต้องการบริโภค

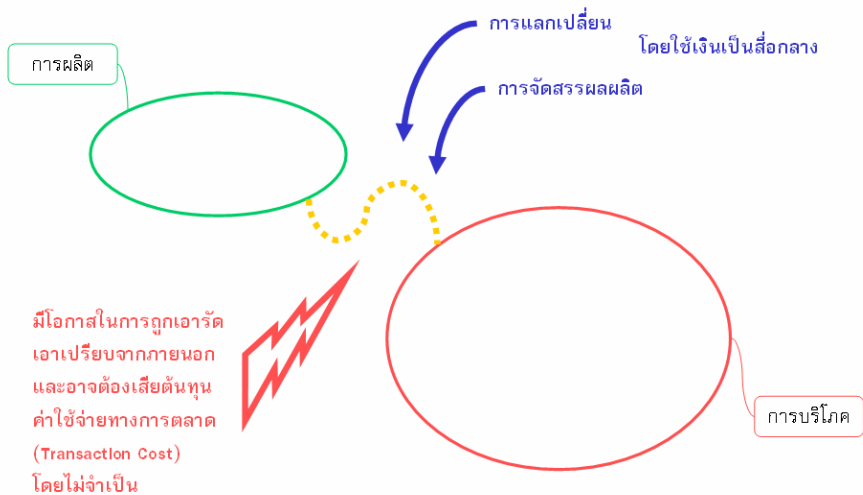


แผนภาพที่ ๕ ปัญหาเศรษฐกิจในภาวะที่ ๒

ผลที่ตามมาก็คือ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนและการจัดสรรผลผลิตในระบบเศรษฐกิจซึ่งเดิมมุ่งเน้นที่การแลกเปลี่ยนและการจัดสรรผลผลิต กลายมาเป็นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนและการจัดสรรผลผลิตที่นอกจากจะใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนแล้ว ยังใช้เงินทำหน้าที่ในการรักษามูลค่าใช้เป็นทุน และใช้เป็นสินค้าได้ด้วย ผู้ผลิตจึงมุ่งผลิตสินค้าและบริการขายแลกกับเงินเพื่อการสะสมทุนและการลงทุนสำหรับการผลิตในรอบต่อไป ในขณะที่ผู้บริโภคก็มุ่งทำงานแลกกับเงินเพื่อการเก็บออมและการใช้จ่ายในการบริโภคสินค้าและบริการ พัฒนาการของระบบเศรษฐกิจจึงเข้าสู่ยุคทุนนิยมไปโดยปริยาย

ด้วยเหตุนี้ ทุกชุมชนต่างก็พยายามแข่งขันกันเพื่อความอยู่รอดและเพื่อสะสมความมั่งคั่งไว้ในชุมชนของตน สภาวะการณ์ของการแข่งขันเช่นนี้ ก่อให้เกิดผลได้ผลเสียในระบบเศรษฐกิจของแต่ละชุมชน ชุมชนใดที่ไม่สามารถปรับตัวหรือพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันกับชุมชนอื่นๆ ได้ ก็จะมี

ถูกดึงเอาทรัพยากรและความมั่งคั่งออกไปจากชุมชน จะเกิดการเอาเปรียบจากภายนอก เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนระบบเศรษฐกิจในชุมชนนั้นล่มสลายในที่สุด



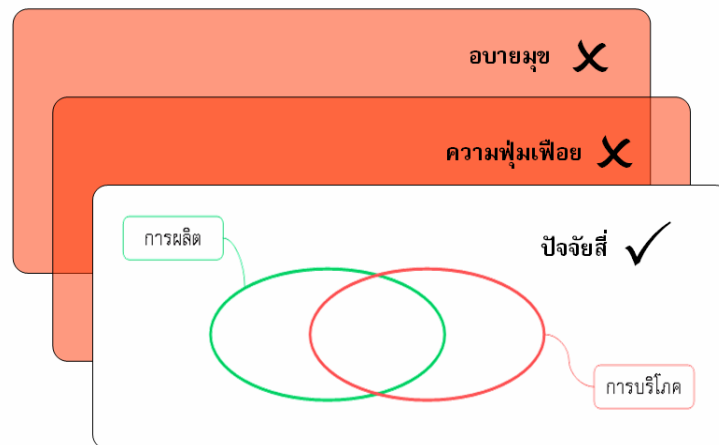
แผนภาพที่ ๖ ปัญหาที่ต่อเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ

การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน มักมุ่งไปที่ความพยายามในการลดการเอาเปรียบจากภายนอก โดยใช้วิธีการชดเชยหรือมาตรการตอบโต้ในรูปแบบต่างๆ ผ่านทางหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือหรือเข้าไปแก้ไขปัญหา อาทิ ขบวนการช่วยเหลือจากมูลนิธิในรูปของเงินบริจาคทุนการศึกษา ทุนประกอบอาชีพ ฯลฯ ขบวนการอุดหนุนจากหน่วยงานรัฐในรูปของโครงการจำนำผลผลิต โครงการประกันราคาผลผลิต การจัดมหกรรมหรือนิทรรศการเพื่อระบายผลผลิต ฯลฯ และขบวนการเพิ่มอำนาจต่อรองจากองค์การพัฒนาเอกชนในรูปของการรวมกลุ่มชาวบ้านเพื่อเรียกร้องให้เกิดการแก้ปัญหา การเผยแพร่ปัญหาให้สังคมได้รับรู้ในวงกว้าง การสร้างกลุ่มแกนนำชุมชน ฯลฯ

แม้แต่การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจโดยการสร้างศักยภาพทางการแข่งขัน หรือการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน ก็อาจจะไม่ช่วยลดภาวะความเสียเปรียบไปได้ และอาจจัดเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ซึ่งหากรากเหง้าของปัญหาเศรษฐกิจใน ๒ ภาวะข้างต้น ยังไม่ได้รับการเอาใจใส่อย่างจริงจังแล้ว ก็ไม่สามารถที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจกลับเข้าสู่ภาวะปกติได้

การที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจดังกล่าวให้มีความยั่งยืนนั้น ข้อพิจารณาแรก คือ “ความมีเหตุผล” ซึ่งเป็นการพิจารณาเรื่องอรรถประโยชน์หรือคุณค่าของกิจกรรมทางเศรษฐกิจหนึ่งๆ ทั้งในด้านการผลิตและการบริโภค และเป็นหนึ่งในคุณลักษณะที่สำคัญในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ข้อพิจารณานี้ อธิบายได้ว่า ชุมชนหนึ่งๆ จะไม่สามารถรักษาระบบเศรษฐกิจให้มีความยั่งยืนได้เลย หากชุมชนนั้นมีการผลิตหรือการบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดคุณค่าหรือประโยชน์ในกระบวนการทาง

เศรษฐกิจ เช่น การผลิตหรือการบริโภคสิ่งที่เป็นอบายมุขต่างๆ หรือการผลิตหรือการบริโภคสิ่งที่เป็นความสะตวกสบายและความฟุ่มเฟือยซึ่งมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตต่ำ



แผนภาพที่ ๗ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

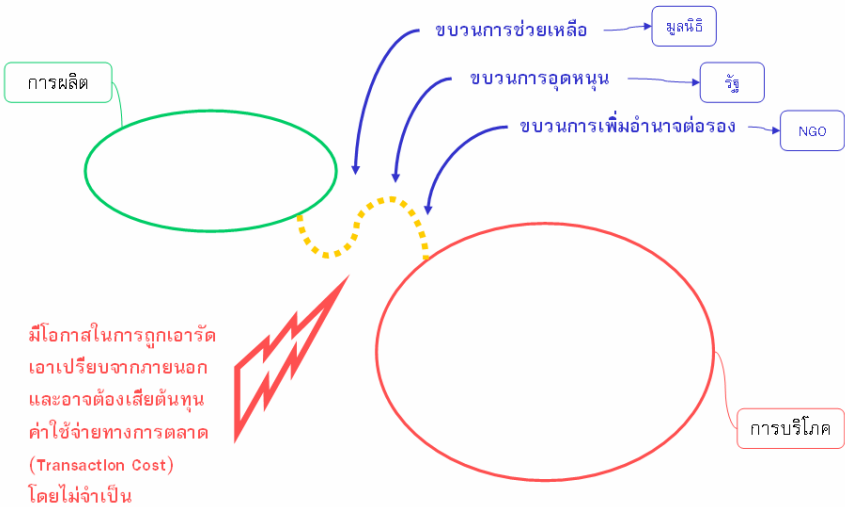
การพัฒนากระบวนเศรษฐกิจจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น โดยมีเป้าหมายในการสร้างพื้นฐานความพอมีพอกินพอใช้ของสมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนเป็นเบื้องต้น เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจในขั้นต่อไปด้วยความรอบคอบระมัดระวัง

กิจกรรมในระบบเศรษฐกิจชุมชนจึงควรเน้นการผลิตในสิ่งที่เป็นความจำเป็นพื้นฐาน (ปัจจัยสี่) ในการดำรงชีวิต ซึ่งมีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด รองลงมา คือความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต เรียกว่าเป็น “การผลิตเพื่อแก้ทุกข์” ในทำนองเดียวกันกับกิจกรรมการบริโภคที่ต้องให้ความสำคัญกับการบริโภคสิ่งที่เป็นความจำเป็นพื้นฐาน (ปัจจัยสี่) และความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต หรือเรียกว่าเป็น “การบริโภคเพื่อแก้ทุกข์” เป็นพื้นฐานก่อน

ในลำดับขั้นต่อมา คือการผลิตในสิ่งที่เป็นความสะตวกสบายในการดำรงชีวิตและสิ่งที่เป็นความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีวิต ซึ่งมีน้ำหนักความสำคัญลดหลั่นกันตามลำดับ ถือเป็น “การผลิตเพื่อสร้างสุข” ในทำนองเดียวกันกับการบริโภค ที่เรียกว่าเป็น “การบริโภคเพื่อสร้างสุข”

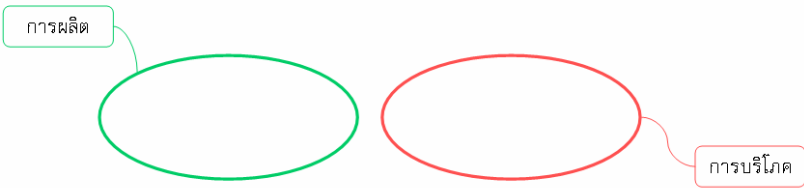
ส่วนกิจกรรมการผลิตที่ควรหลีกเลี่ยงและก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ชุมชน ได้แก่ การผลิตสิ่งที่เป็นอบายมุขต่างๆ เรียกว่าเป็น “การผลิตเพื่อสร้างทุกข์” ในขณะเดียวกันกิจกรรมการบริโภคที่ควรละเว้นและไม่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ การบริโภคสิ่งที่เป็นอบายมุขต่างๆ ที่เรียกว่าเป็น “การบริโภคเพื่อสร้างทุกข์”

การพิจารณากิจกรรมการผลิตและการบริโภคข้างต้น ชี้ให้เห็นถึงทางเลือกในกระบวนการผลิตและการบริโภคที่ควรนำไปสู่ “การลื่นไถลของความทุกข์” มากกว่าการใช้ทรัพยากรไปเพื่อการสร้างสุขหรือความพึงพอใจอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เป็นการตัดสินใจเลือกเส้นทางการผลิตและการบริโภคโดยใช้เหตุผลจากการพิจารณาเหตุปัจจัยต่างๆ ตลอดจนคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกนั้นๆ จึงเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความมีเหตุผลในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง



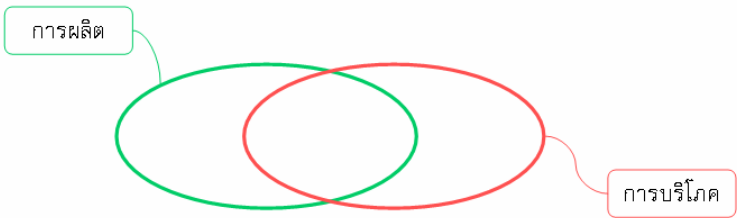
แผนภาพที่ ๘ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ส่วนการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยมุ่งจัดการที่รากเหง้าของปัญหาในภาวะที่ ๑ นั้น ได้แก่ การลดสัดส่วนการบริโภคให้มีปริมาณพอเหมาะพอดีกับสัดส่วนการผลิต อีกทั้งเป็นการลดภาระหนี้ที่เกิดจากการกู้ยืมมาเพื่อตอบสนองความต้องการบริโภคในส่วนที่เกินกำลังการผลิตของตนเอง อันเป็นคุณลักษณะด้าน “ความพอประมาณ” คือ การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนั้นจึงพิจารณาโอกาสที่ทำให้วงจรการผลิตและวงจรบริโภคซ้อนทับกันให้มากที่สุด แต่ถ้ายังไม่สามารถอยู่ได้อย่างพอเพียง ก็จะต้องหาความรู้จากภายนอกมาต่อยอดเพื่อที่จะสามารถเพิ่มผลผลิตให้พอกับการบริโภคได้



แผนภาพที่ ๙ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในภาวะที่ ๑

การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยมุ่งจัดการที่รากเหง้าของปัญหาในภาวะที่ ๒ นั้น ได้แก่ การผลิตในสิ่งที่ต้องบริโภคใช้สอยในครัวเรือนหรือในชุมชน หรือการบริโภคในสิ่งที่ชุมชนผลิตได้เอง ไม่ต้องซื้อหาจากภายนอก เป็นความพยายามที่จะไม่ทำให้กิจกรรมการผลิตและการบริโภคในระบบเศรษฐกิจนั้นแยกออกต่างหากจากกันอย่างเด็ดขาด ทั้งนี้ เพื่อการสร้าง “การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว” อันเป็นอีกคุณลักษณะหนึ่งในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพาจากภายนอก เพื่อเตรียมพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล



แผนภาพที่ ๑๐ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในภาวะที่ ๒

ด้วยวิธีการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจใน ๒ ภาวะที่กล่าวมานี้ จะทำให้ระบบเศรษฐกิจสามารถกลับเข้าสู่ภาวะปกติได้ เป็นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างให้เกิดความสมดุลในระบบเศรษฐกิจและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

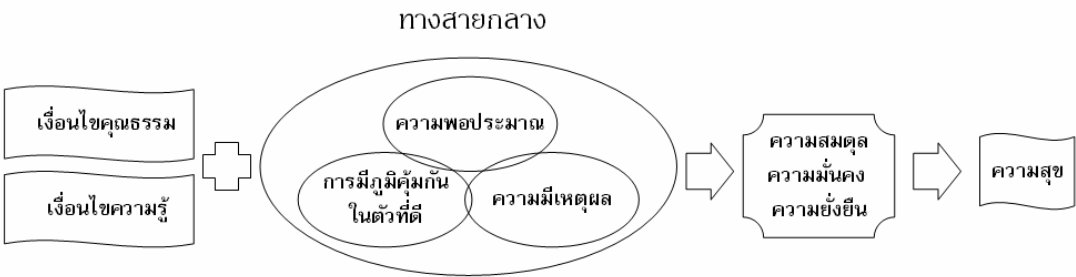
การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนนั้น ต้องถึงพร้อมด้วยคุณลักษณะทั้งสามประการ คือ ความพอประมาณ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และความมีเหตุผล จึงจะเรียกว่าเป็นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงโดยแท้

ภาคผนวก ค.

เครื่องมือการเรียนรู้: แผนที่กลยุทธ์และดัชนีชี้วัดความพอเพียง

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของความพยายามที่จะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจ คือ ความยากลำบากในการแปลงปรัชญาที่เป็นนามธรรม ให้ได้มาซึ่งวิธีการอย่างเป็นขั้นตอน และเครื่องมือสนับสนุนการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรม โดยมีตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งรูปแบบกิจกรรมที่สามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับองค์กรธุรกิจที่คุ้นเคยกับการบริหารจัดการโดยมีผลลัพธ์ที่วัดได้ในเชิงตัวเลขสามารถวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ประเมินผล สำหรับการนำไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงาน หรือการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ด้วยคุณลักษณะสามประการ อันได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พร้อมด้วยเงื่อนไขของความรู้ ที่ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ การใช้สติและปัญญาในการดำเนินชีวิต ควบคู่กับเงื่อนไขด้านคุณธรรม อันประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน มีความเพียร ความรอบคอบระมัดระวังที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เกิดเป็นผลผลิตสามประการด้วยกัน คือ ความสมดุล ความมั่นคง และความยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์ คือ ความสุข



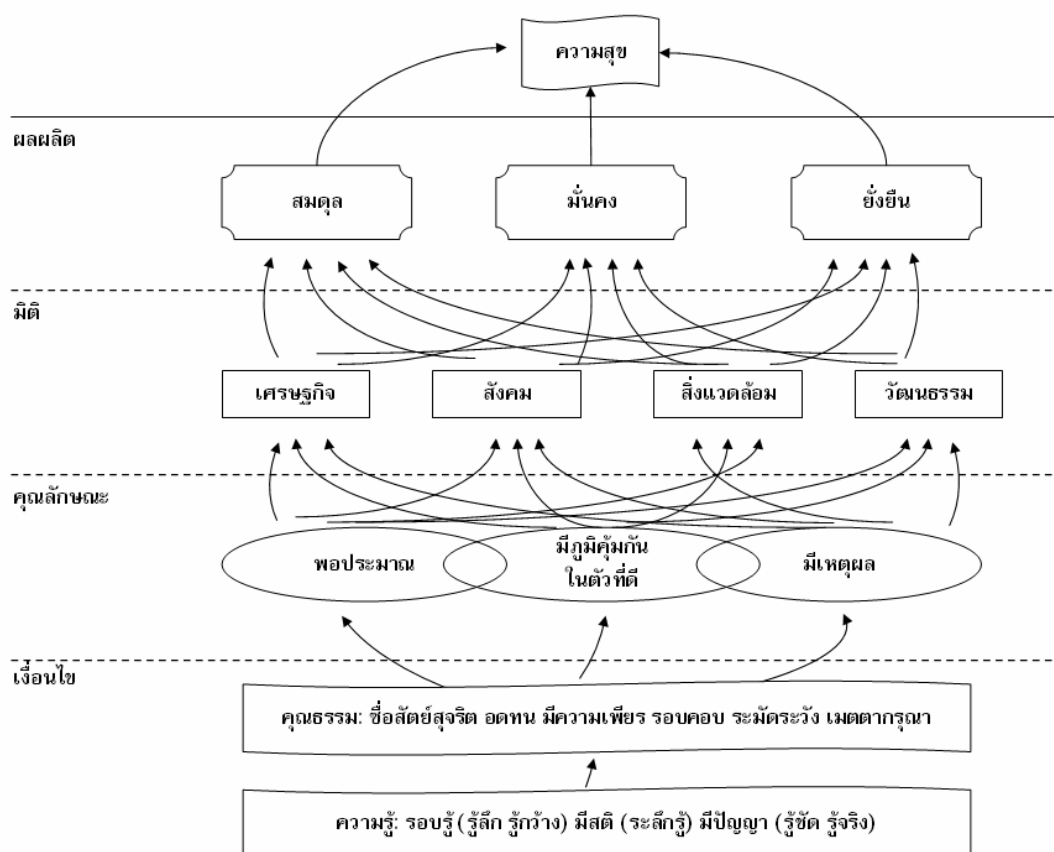
แผนภาพที่ ๑๑ องค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เราสามารถแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างเงื่อนไข คุณลักษณะ มิติ ผลผลิต และผลลัพธ์ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ในอีกรูปแบบหนึ่ง ตามแผนภาพที่ ๓

เงื่อนไข	คุณลักษณะ	มิติ	ผลผลิต	ผลลัพธ์
- คุณธรรม - ความรู้	- ความพอประมาณ - ความมีเหตุผล - การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	- เศรษฐกิจ - สังคม - สิ่งแวดล้อม - วัฒนธรรม	- ความสมดุล - ความมั่นคง - ความยั่งยืน	- ความสุข

แผนภาพที่ ๑๒ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เมื่อนำความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้น มาแสดงในเชิงเหตุและผล (Cause and Effect) จะปรากฏเป็นผังความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไข คุณลักษณะ มิติ ผลผลิต และผลลัพธ์ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้



แผนภาพที่ ๑๓ ผังความสัมพันธ์แห่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การแสดงผลความสัมพันธ์ในรูปแบบข้างต้น จะมีความคล้ายคลึงกับการแสดงความเชื่อมโยงของกลยุทธ์ในองค์กรธุรกิจที่นำเสนอในรูปแบบของแผนที่กลยุทธ์ (Strategy Map) ทำให้เกิดแนวคิดที่จะประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านทางเครื่องมือทางการจัดการสมัยใหม่ ด้วยเหตุผลที่ภาคธุรกิจเอกชนในปัจจุบัน มีความคุ้นเคยกับแผนที่กลยุทธ์ในเครื่องมือ Balanced Scorecard สำหรับใช้บริหารจัดการและการประเมินผลองค์กรอยู่แล้ว สามารถที่จะทำความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเป็นระบบ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กรได้ง่ายขึ้น จากการแปลงปรัชญาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

ระดับของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ

ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยังมีการจำแนกระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น ๒ ระดับ คือ เศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐาน และเศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้า ในระดับแรก เป็นความพอเพียงที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียในองค์กร (Internal Stakeholder) เน้นถึงการดำรงอยู่ของกิจการหรือความอยู่รอดในธุรกิจ สามารถพัฒนาองค์กรให้มีความเข้มแข็ง เป็นอิสระ (Independent) ดำเนินกิจการโดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ภายในองค์กรเองได้ มีรายรับที่เพียงพอต่อการดำเนินกิจการ ปราศจากภาระหนี้สิน หรือมีความสามารถในการชำระหนี้ในระยะเวลาที่กำหนด หรือเมื่อเจ้าหนี้ทวงถามโดยชอบ เมื่อพิจารณาเทียบกับทุนหรือรายรับของกิจการ มีการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) โดยยึดหลักของความถูกต้อง มีคุณธรรม และโปร่งใส

ในระดับที่สอง เป็นความพอเพียงที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กร (External Stakeholder) นอกเหนือจากประโยชน์ที่ผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรจะได้รับ เน้นถึงการรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ การแบ่งปันหรือการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างคู่ค้าที่อยู่ต้นน้ำ (Upstream) เพื่อการสร้างประสิทธิภาพและการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในสายอุปทาน และคู่ค้าที่อยู่ปลายน้ำ (Downstream) เพื่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในสายอุปสงค์ ภายใต้รูปแบบของการพึ่งพิงอิงกัน (Inter-dependent) สงเคราะห์เกื้อกูลชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ ดูแลรักษาสภาพแวดล้อมรอบข้าง มีจริยธรรม มีความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) และมีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม

จากการพิจารณาคุณลักษณะและองค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามการจำแนกระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในกิจการข้างต้น ทำให้สามารถที่จะแสดงตัวอย่างวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Objectives) ของกิจการ ซึ่งเป็นสิ่งที่องค์กรมุ่งหวังหรือสิ่งที่องค์กรต้องการจะบรรลุในด้านต่างๆ ในรูปของตารางความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและองค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในกิจการที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในกิจการที่ต้องการนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในองค์กรตามรูปแบบของเครื่องมือการจัดการสมัยใหม่ได้อย่างเป็นระบบ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับพื้นฐาน			ระดับก้าวหน้า				
	ผู้มีส่วนได้เสียในองค์กร			ผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กร				
	ผู้ถือหุ้น	ผู้บริหาร	พนักงาน	ลูกค้า	คู่ค้า	ชุมชน	ประชาสังคม	คู่แข่ง
ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นกำไรทางเศรษฐกิจ (Economic Profit) มากกว่ากำไรทางบัญชี (Business Profit) - มีการจัดสรรผลตอบแทนที่สมเหตุสมผล - มีการบริหารความเสี่ยงในการลงทุนที่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความสมดุลในผลประโยชน์ระหว่างผู้ถือหุ้นและพนักงาน - ไม่เน้นผลกำไรระยะสั้นเป็นหลัก - บริหารกิจการโดยคำนึงถึงความเสี่ยงอย่างรอบด้าน 	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อสารให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการจ่ายใช้สอยไม่ให้เกินรายรับที่หามาได้ - รับรองสิทธิและเสรีภาพของพนักงานที่พึงได้ - จัดให้มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพหรือกองทุนประกันสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่ามากกว่ามูลค่า - มีความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภค - มีกลยุทธ์ในการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้าเพื่อประโยชน์ระยะยาว - กระจายความเสี่ยง ด้วยการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย หรือมีผลิตภัณฑ์ในหลายตลาด - มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการแบ่งปันหรือการใช้ทรัพยากรร่วมกันหรือการรวมกลุ่มในแนวตั้งตามสายอุปทาน (Supply Chain) - มีการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยการรวมกลุ่มในแนวราบในลักษณะของเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมเครือข่ายหรือกลุ่มหรือเครือข่ายอื่นๆ ในการพัฒนาสังคม - ตรวจสอบดูแลมิให้กิจการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน - มีการดำเนินกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) 	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มหรือเครือข่ายอื่นๆ ในการพัฒนาสังคม - ตรวจสอบดูแลมิให้กิจการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน - มีการดำเนินกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการเปรียบเทียบเพื่อการปรับปรุงและการพัฒนา (Benchmarking) ในธุรกิจ - ดูแลกิจการมิให้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การแข่งขันด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสม
ความรู้ คุณธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินกิจการอย่างสม่ำเสมอ - มีจริยธรรมในการเลือกลงทุนในกิจการที่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำรายงานผลการดำเนินงานอย่างโปร่งใส - มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Corporate Governance) 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของพนักงานอย่างต่อเนื่อง - ปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตต่อองค์กร 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ข้อมูลขององค์กรและตัวผลิตภัณฑ์อย่างเพียงพอและอย่างถูกต้องเที่ยงตรง - อดทน มีความเพียรในการให้บริการลูกค้าอย่างตรงไปตรงมา 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกิจการ - มีความรอบคอบระมัดระวังในการผสมผสานประโยชน์ที่เป็นธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - เปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ - เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข 	<ul style="list-style-type: none"> - รับฟังข้อมูลหรือทำประชาพิจารณ์ต่อการดำเนินกิจการที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม - ทำหน้าที่ในการเสียภาษีอากรให้รัฐอย่างตรงไปตรงมา 	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินงานในทางต่อต้านการทุจริตรวมทั้งการกรรโชกและการให้สินบนในทุกรูปแบบ

ตารางที่ ๑ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและองค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในกิจการที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ

ผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรที่อยู่ภายใต้การดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นเจ้าของกิจการที่อาจมีสถานะภาพเป็นทั้งผู้มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการ หรือเป็นเพียงผู้ถือหุ้นที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการแต่อย่างใด ผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่อมา คือ ผู้บริหารในทุกกระดับที่มีหน้าที่ถ่ายทอด สื่อสาร จัดการ กำกับดูแล และติดตามนโยบายหรือแผนงาน ที่ได้รับมอบหมายไปสู่การดำเนินงานในทางปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผล และผู้มีส่วนได้เสียซึ่งเป็นพนักงาน ของกิจการ และอาจหมายรวมไปถึงครอบครัวของพนักงานด้วย

ในระดับของผู้ถือหุ้น ตัวอย่างวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ของกิจการ ตามคุณลักษณะความ พอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การ เน้นกำไรทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Profit) มากกว่ากำไรทางบัญชี (Business Profit) เนื่องจา กการใช้กำไรทางเศรษฐศาสตร์เป็นวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ได้คำนึงถึงผลตอบแทนปัจจัยการผลิต ทุกชนิดอย่างเป็นธรรมประกอบไปด้วยแล้ว วัตถุประสงค์ต่อมา คือ การจัดสรรผลตอบแทนที่ สมเหตุสมผล ทำให้เกิดความสมดุลในประโยชน์ทั้งผู้ถือหุ้น การสำรองไว้ในกิจการ รวมถึงการรองรับ โอกาสในการลงทุนใหม่ๆ และวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ในด้านการบริหารความเสี่ยงในการลงทุนที่ดี โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบด้าน

ในขณะที่ตัวอย่างวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ของกิจการ ตามองค์ประกอบด้านความรู้และ คุณธรรมในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ถือหุ้น ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนิน กิจการอย่างสม่ำเสมอ และการมีจริยธรรมในการเลือกลงทุนในกิจการที่ดี เป็นต้น

ในระดับของผู้บริหาร วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ควรคำนึงถึงตามคุณลักษณะในปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงทั้งสามด้าน ได้แก่ การสร้างความสมดุลในผลประโยชน์ระหว่างผู้ถือหุ้นและ พนักงาน การไม่เน้นผลกำไรระยะสั้นเป็นหลัก และการบริหารกิจการโดยคำนึงถึงความเสี่ยงอย่าง รอบด้าน ส่วนวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ควรคำนึงถึงตามองค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงทั้งสองด้าน ได้แก่ การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานอย่างโปร่งใส และการกำกับดูแล กิจการที่ดี (Corporate Governance) เป็นต้น

ในระดับของพนักงาน วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ควรพิจารณาตามคุณลักษณะและ องค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การสื่อสารให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการ จัปจ่ายใช้สอยไม่ให้เกิดรายรับที่หามาได้ การรับรองสิทธิและเสรีภาพของพนักงานที่พึงได้ การจัดให้ มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพหรือกองทุนประกันสังคม การส่งเสริมการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของ พนักงานอย่างต่อเนื่อง และการปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตต่อองค์กร เป็นต้น

ผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กรที่อยู่ภายใต้การดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงระดับ ก้าวหน้า ประกอบด้วย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับองค์กรโดยตรง ได้แก่ ลูกค้า คู่ค้า ชุมชนที่องค์กร

ตั้งอยู่ และสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ไปจนถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรโดยอ้อม ได้แก่ คู่แข่งขันทางธุรกิจ และประชาชนทั่วไป

ในระดับของลูกค้า ตัวอย่างวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ของกิจการ ตามคุณลักษณะความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การสร้างผลิตภัณฑ์ที่เน้นคุณค่ามากกว่ามูลค่า ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภค การสร้างกลยุทธ์ในการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้าเพื่อประโยชน์ระยะยาว การกระจายความเสี่ยงด้วยการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายหรือมีผลิตภัณฑ์ในหลายตลาด การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

ในขณะที่ตัวอย่างวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ของกิจการ ตามองค์ประกอบด้านความรู้และคุณธรรมในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของลูกค้า ได้แก่ การให้ข้อมูลขององค์กรและตัวผลิตภัณฑ์อย่างเพียงพอและอย่างถูกต้องเที่ยงตรง ความอดทน มีความเพียรในการให้บริการลูกค้าอย่างตรงไปตรงมา เป็นต้น

ในระดับของคู่ค้า วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ควรคำนึงถึงตามคุณลักษณะในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งสามด้าน ได้แก่ การแบ่งปันหรือการใช้ทรัพยากรร่วมกันหรือการรวมกลุ่มในแนวตั้งตามสายอุปทาน (Supply Chain) และการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยการรวมกลุ่มในแนวราบในลักษณะของเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) ส่วนวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ควรคำนึงถึงตามองค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งสองด้าน ได้แก่ การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกิจการ ความรอบคอบระมัดระวังในการผสานประโยชน์ที่เป็นธรรม เป็นต้น

ในระดับของชุมชนและสภาพแวดล้อม วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ควรพิจารณาตามคุณลักษณะและองค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การส่งเสริมให้เกิดกลุ่มชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ การส่งเสริมแรงงานท้องถิ่นให้มีโอกาสในตำแหน่งงานต่างๆ ในองค์กร การสนับสนุนแนวทางการระแวดระวังในการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ และการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข เป็นต้น

ในระดับของประชาสังคม วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ควรพิจารณาตามคุณลักษณะและองค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มหรือเครือข่ายอื่นๆ ในการพัฒนาสังคม การตรวจตราดูแลมิให้กิจการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการลวงละเมิดสิทธิมนุษยชน การดำเนินกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) การรับฟังข้อมูลหรือทำประชาพิจารณ์ต่อการดำเนินกิจการที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม และการทำหน้าที่ในการเสียภาษีอากรให้รัฐอย่างตรงไปตรงมา เป็นต้น

ในระดับของคู่แข่งทางธุรกิจ วัดอุปสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ควรพิจารณาตามคุณลักษณะและองค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การเปรียบเทียบเพื่อการปรับปรุงและการพัฒนา (Benchmarking) ในธุรกิจ การดูแลกิจการมิให้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแข่งขันด้วยวิธีการทุ่มตลาด การดำเนินงานในทางต่อต้านการทุจริต รวมทั้งการกรรโชก และการให้สินบนในทุกรูปแบบ เป็นต้น

การประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงด้วยเครื่องมือสมัยใหม่

ตามหลักการของเครื่องมือ Balanced Scorecard เมื่อได้วัดอุปสงค์เชิงกลยุทธ์แล้ว สิ่งที่องค์กรสามารถจะพัฒนาต่อจากวัดอุปสงค์ที่ถูกกำหนดขึ้น คือ ตัวชี้วัด (Measures หรือ KPIs) ที่ใช้ในการประเมินว่า องค์กรสามารถบรรลุตามวัดอุปสงค์ที่ได้ตั้งไว้ในแต่ละด้านหรือไม่เพียงใด ตัวอย่างเช่น วัดอุปสงค์ในการเน้นกำไรทางเศรษฐศาสตร์มากกว่ากำไรทางบัญชี ตัวชี้วัดที่เหมาะสม ได้แก่ ปริมาณของผลผลิตที่ทำให้เกิดกำไรทางเศรษฐศาสตร์สูงสุด^๒ หรือวัดอุปสงค์ในการจัดสรรผลตอบแทนที่สมเหตุสมผล ตัวชี้วัดที่เหมาะสม ได้แก่ สัดส่วนของเงินปันผลเมื่อเทียบกับเงินสำรองในกิจการและเงินลงทุน หรือวัดอุปสงค์ในการบริหารความเสี่ยงในการลงทุนที่ดี ตัวชี้วัดที่เหมาะสม ได้แก่ จำนวนโครงการลงทุนตามเกณฑ์คะแนนของ SRI (Socially Responsible Investment) เป็นต้น

จากตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้น กิจการสามารถที่จะเริ่มกำหนดเป้าหมาย (Targets) หรือตัวเลขที่องค์กรต้องการจะบรรลุภายใต้แต่ละตัวชี้วัด โดยอาจมีการค้นหาข้อมูลในปัจจุบัน (Baseline Data) ของตัวชี้วัด ที่จะเป็นตัวช่วยในการกำหนดเป้าหมายของตัวชี้วัดแต่ละตัวให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งกิจการสามารถสร้างแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม (Initiatives) ที่สอดคล้องกับวัดอุปสงค์สำหรับดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีผู้รับผิดชอบหลักในแต่ละวัดอุปสงค์ ตลอดจนการสร้างระบบผลตอบแทนและแรงจูงใจที่มุ่งไปสู่ทิศทางอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งนี้ รายละเอียดนับตั้งแต่เป้าหมาย ข้อมูลในปัจจุบัน และแผนงานหรือกิจกรรม จะมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละองค์กร โดยองค์กรสามารถจัดทำเป็นตารางที่ระบุถึงตัวชี้วัด เป้าหมาย ข้อมูลปัจจุบัน และกิจกรรมของแต่ละวัดอุปสงค์ ได้ดังแผ่นแบบตัวอย่าง

^๒ สถานการณ์นี้เกิดขึ้นในกรณีที่ยังผลิตได้ต่ำกว่าขนาดที่ควรจะเป็น ซึ่งมีความหมายว่า มีความสามารถในการผูกขาด มิใช่สภาวะการแข่งขันสมบูรณ์

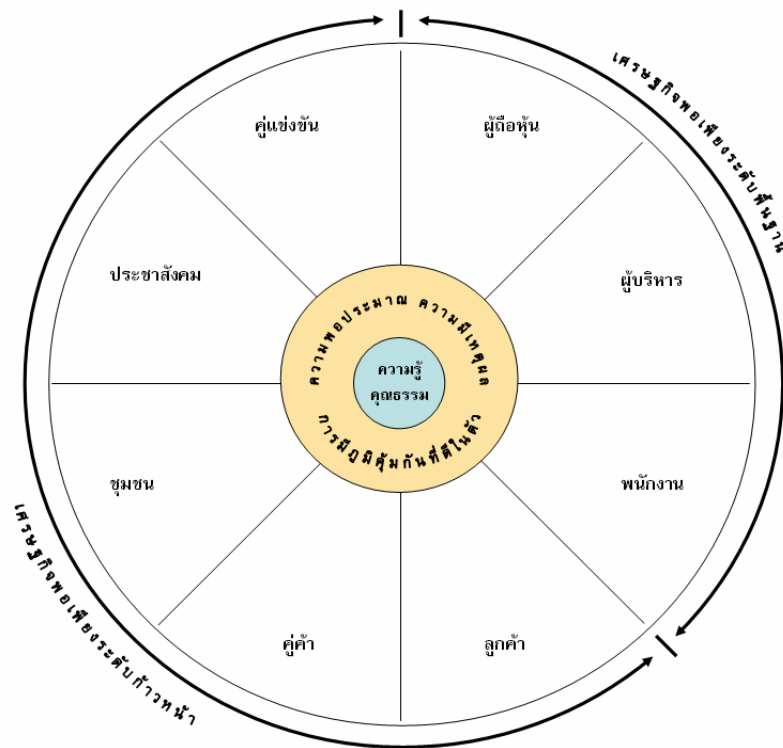
วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	ข้อมูลปัจจุบัน	กิจกรรม
การเน้นกำไรทางเศรษฐกิจมากกว่ากำไรทางบัญชี	ปริมาณของผลผลิตที่ทำให้เกิดกำไรทางเศรษฐกิจสูงสุด			
การจัดสรรผลตอบแทนที่สมเหตุสมผล	สัดส่วนของเงินปันผลเมื่อเทียบกับเงินสำรองในกิจการและเงินลงทุน			
การบริหารความเสี่ยงในการลงทุนที่ดี	จำนวนโครงการลงทุนตามเกณฑ์คะแนนของ SRI			

ตารางที่ ๒ แผนแบบตัวอย่างตัวชี้วัด เป้าหมาย ข้อมูลปัจจุบัน และกิจกรรมของแต่ละวัตถุประสงค์

การจัดวางองค์กรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

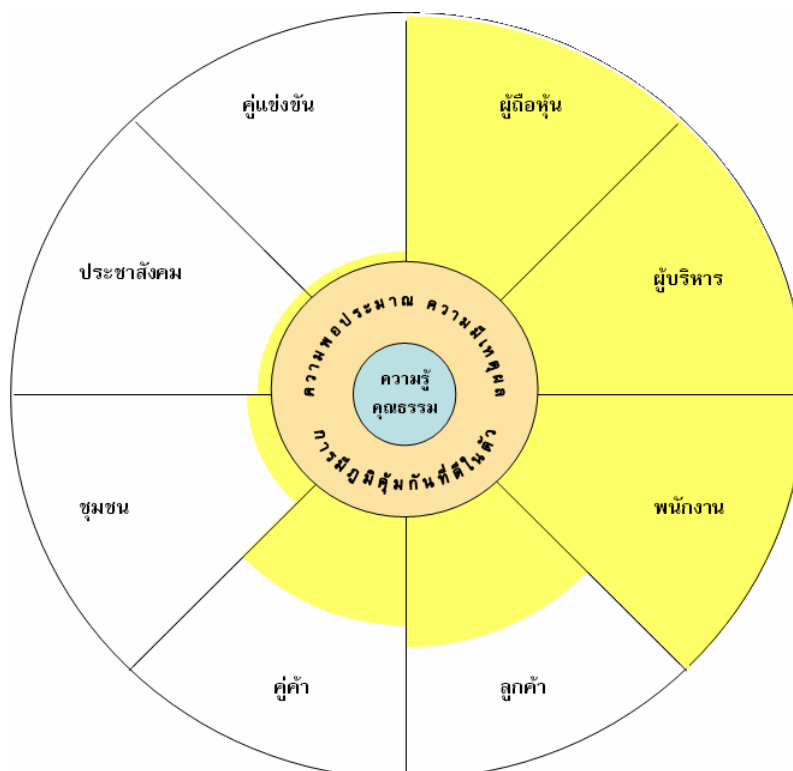
การตัดสินใจกิจการหนึ่งๆ ดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐาน หรือเศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้า นั้น โดยพิจารณาจากความเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ ในทางปฏิบัติจะไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด เนื่องจากธรรมชาติของกิจการเกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่ต้องการดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน ต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร เพียงแต่ระดับความเข้มข้นในดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละองค์กรอาจจะมีแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับนโยบายและทิศทางที่ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดขึ้น และขึ้นอยู่กับช่วงอายุของกิจการเป็นสำคัญ

การพิจารณาถึงการให้น้ำหนักความสำคัญในการดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ นั้น จะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับวิธีการจัดวางองค์กรหรือการปรับแนว (Alignment) การดำเนินงานขององค์กร โดยสามารถแสดงในรูปของผังการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กรที่จำแนกตามผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ ดังแผนภาพที่ ๕



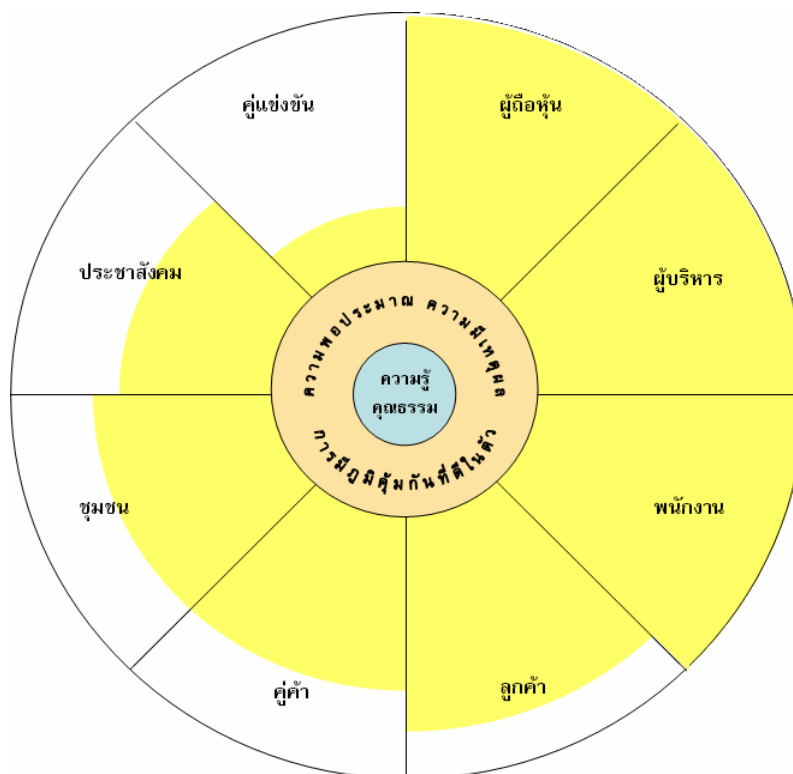
แผนภาพที่ ๑๔ ผังการปรับวางระดับความพอเพียง (Sufficiency Alignment Map) ขององค์กร

กิจการที่ให้ความสำคัญเฉพาะประโยชน์ที่ผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรจะได้รับ โดยไม่สนใจผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กรมากนัก กิจการแห่งนี้ก็อาจเรียกว่าเข้าข่ายการดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐาน ซึ่งจะสอดคล้องกับองค์กรที่เพิ่งอยู่ในช่วงก่อตั้งและกำลังสร้างกิจการเพื่อให้อยู่รอดในธุรกิจ



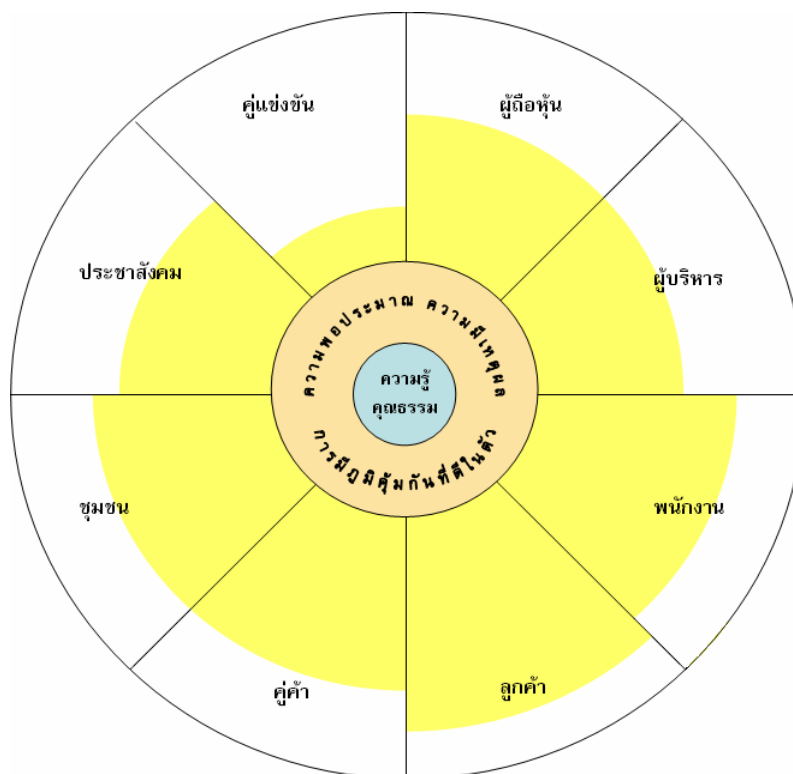
แผนภาพที่ ๑๕ ผังการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กรที่เน้นเศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐาน

ในขณะที่องค์กรซึ่งพ้นช่วงการก่อร่างสร้างตัวมาแล้วและกำลังหาหนทางสร้างความยั่งยืนในธุรกิจ จะให้ความสนใจกับผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กรมากขึ้น กิจกรรมหลังนี้ก็อาจเรียกว่าเข้าข่ายการดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้า



แผนภาพที่ ๑๖ ผังการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กรที่ครอบคลุมเศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้า

ในบางกิจการซึ่งเป็นองค์กรธุรกิจประเภทที่มีได้มุ่งเน้นการแสวงหากำไรเป็นหลัก (Not-For-Profit Organization) แต่ก็มีใช้องค์กรสาธารณประโยชน์ประเภทที่ไม่แสวงหากำไรเลย (Non-Profit Organization) ผังการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กรประเภทนี้ จะแสดงให้เห็นถึงนโยบายในการสร้างความสมดุลในประโยชน์ที่ไม่จำกัดอยู่เฉพาะผู้มีส่วนได้เสียในองค์กร คือระหว่างผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร และพนักงานเท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงความสมดุลในประโยชน์ระหว่างผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรและผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กรด้วย



แผนภาพที่ ๑๗ ผังการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กรที่แสดงถึงความสมดุลระหว่างผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ

ดัชนีการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กร

องค์กรธุรกิจโดยมากจะคุ้นเคยกับการบริหารจัดการโดยมีผลลัพธ์ที่วัดได้ในเชิงตัวเลข เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ประเมินผล สำหรับการปรับปรุงการดำเนินงาน หรือการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ระดับความพอเพียงขององค์กรจึงควรที่จะสามารถแสดงเป็นตัวเลจากผลของการปรับแนวการดำเนินงานขององค์กรได้เช่นกัน โดยเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอนของการกำหนดเป็นนโยบายของกิจการตามความพร้อมและเป็นไปอย่างมีเหตุผลจากการพิจารณาเหตุปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทิศทางดังกล่าวควรที่จะสะท้อนอยู่ในวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กรด้วย

การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงขององค์กรนี้ จะถูกนำมาให้ค่าน้ำหนักความสำคัญจำแนกตามระดับของผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยที่ตัวเลขค่าน้ำหนักดังกล่าวมาจากการกำหนดขึ้นตามความพร้อมและความต้องการขององค์กร มิใช่เป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ซึ่งมีชุดของตัวชี้วัดกำกับอยู่ ตัวอย่างเช่น องค์กรที่เพิ่งอยู่ในช่วงก่อตั้งและกำลังสร้างกิจการเพื่อให้อยู่รอดในธุรกิจ อาจมีการให้ค่าน้ำหนักของผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรอย่างเต็มที่ หรือร้อยละ ๑๐๐ ทั้งผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร และพนักงาน ผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กรที่

เป็นลูกค้ามีค่าน้ำหนักอยู่ที่ร้อยละ ๕๐ และคู่ค้ามีค่าน้ำหนักอยู่ที่ร้อยละ ๔๐ ในขณะที่ค่าน้ำหนักของชุมชนและประชาสังคมมีน้อยมากหรือมีได้ให้ความสำคัญเลย

สำหรับองค์กรที่ผ่านช่วงของการอยู่รอดมาแล้วและกำลังหาหนทางสร้างความยั่งยืนในธุรกิจ ค่าน้ำหนักของผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กรจะเพิ่มขึ้น โดยค่าน้ำหนักของชุมชนอาจอยู่ในช่วงร้อยละ ๖๐-๗๐ ค่าน้ำหนักของประชาสังคมอาจอยู่ในช่วงร้อยละ ๕๐-๖๐ และค่าน้ำหนักของคู่แข่งชั้นทางธุรกิจอาจเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒๐-๓๐ ในขณะที่ค่าน้ำหนักของผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรยังอยู่ในอัตรา ร้อยละ ๑๐๐ คงเดิม

ส่วนองค์กรธุรกิจประเภทที่มีได้มุ่งเน้นการแสวงหากำไรเป็นหลัก ค่าน้ำหนักของผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรทั้งผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร และพนักงาน อาจปรับลดลงเหลือร้อยละ ๖๐-๘๐ ซึ่งเป็นผลจากการจัดสรรและใช้ประโยชน์ในทรัพยากรขององค์กร เพื่อสร้างให้เกิดความสมดุลในประโยชน์ระหว่างผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรและผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กร

ค่าน้ำหนักความสำคัญที่องค์กรกำหนดขึ้น จะถูกนำมาพิจารณาร่วมกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามเป้าหมายในแต่ละตัวชี้วัด เพื่อคำนวณเป็น “ดัชนีการปรับวางระดับความพอเพียง” (Sufficiency Alignment Index - SAI) ที่สามารถใช้นำชี้ถึงระดับความเข้มข้นในดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละองค์กร

ตัวอย่างเช่น องค์กรธุรกิจแห่งหนึ่งได้กำหนดค่าน้ำหนักของผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร และพนักงาน อยู่ที่ร้อยละ ๑๐๐ ลูกค้าอยู่ที่ร้อยละ ๕๐ คู่ค้าอยู่ที่ร้อยละ ๔๐ ชุมชนและประชาสังคมอยู่ที่ร้อยละ ๕๐ และคู่แข่งชั้นทางธุรกิจอยู่ที่ร้อยละ ๐ โดยองค์กรธุรกิจแห่งนี้มีผลลัพธ์จากการดำเนินงานในส่วนของผู้ถือหุ้นได้ตามเป้าหมายร้อยละ ๑๐๐ ในส่วนของผู้บริหารได้ตามเป้าหมายร้อยละ ๗๐ ในส่วน of พนักงานได้ตามเป้าหมายร้อยละ ๕๐ ในส่วนของลูกค้าได้ตามเป้าหมายร้อยละ ๔๐ ในส่วน of คู่ค้าได้ตามเป้าหมายร้อยละ ๘๐ ในส่วน of ชุมชนได้ตามเป้าหมายร้อยละ ๒๐ ในส่วน of ประชาสังคมได้ตามเป้าหมายร้อยละ ๑๐ ในขณะที่ไม่มีการดำเนินงานในส่วน of คู่แข่งชั้นทางธุรกิจ ดังแสดงในตารางที่ ๓

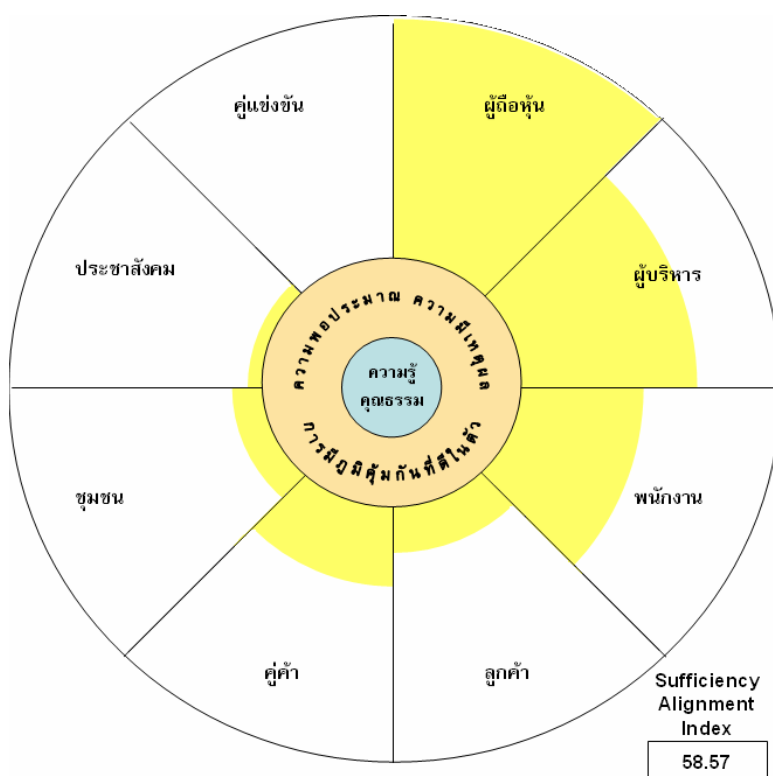
ผู้มีส่วนได้เสีย	วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์	ตัวชี้วัด	ผลลัพธ์ (ร้อยละ)	ค่าน้ำหนัก (ร้อยละ)	ดัชนี
ผู้ถือหุ้น	<ul style="list-style-type: none"> - การเน้นกำไรทางเศรษฐกิจมากกว่ากำไรทางบัญชี - การจัดสรรผลตอบแทนที่สมเหตุสมผล - การบริหารความเสี่ยงในการลงทุนที่ดี 		100	100	100
ผู้บริหาร	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความสมดุลในผลประโยชน์ระหว่างผู้ถือหุ้นและพนักงาน - ไม่เน้นผลกำไรระยะสั้นเป็นหลัก - บริหารกิจการโดยคำนึงถึงความเสี่ยงอย่างรอบด้าน - จัดทำรายงานผลการดำเนินงานอย่างโปร่งใส - มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Corporate Governance) 		70	100	70

ผู้มีส่วนได้เสีย	วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์	ตัวชี้วัด	ผลลัพธ์ (ร้อยละ)	ค่าน้ำหนัก (ร้อยละ)	ดัชนี
พนักงาน	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อสารให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการจับจ่ายใช้สอยไม่ให้เกิดรายรับที่หามาได้ - รับรองสิทธิและเสรีภาพของพนักงานที่พึงได้ - จัดให้มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพหรือกองทุนประกันสังคม - ส่งเสริมการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของพนักงานอย่างต่อเนื่อง - ปลุกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตต่อองค์กร 		50	100	50
ลูกค้า	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่ามากกว่ามูลค่า - มีความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภค - มีกลยุทธ์ในการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้าเพื่อประโยชน์ระยะยาว - กระจายความเสี่ยงด้วยการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย หรือมีผลิตภัณฑ์ในหลายตลาด - มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง - ให้ข้อมูลขององค์กรและตัวผลิตภัณฑ์อย่างเพียงพอและอย่างถูกต้องเที่ยงตรง - อุดหนุน มีความเพียรในการให้บริการลูกค้าอย่างตรงไปตรงมา 		40	50	20
คู่ค้า	<ul style="list-style-type: none"> - มีการแบ่งปันหรือการใช้ทรัพยากรร่วมกันหรือการรวมกลุ่มในแนวตั้งตามสายอุปทาน (Supply Chain) - มีการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยการรวมกลุ่มในแนวนอนในลักษณะของเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) - มีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกิจการ - มีความรอบคอบ ระมัดระวังในการผสานประโยชน์ที่เป็นธรรม 		80	40	32
ชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมให้เกื้อกูลชุมชนท้องถิ่นตั้งอยู่ - ส่งเสริมแรงงานท้องถิ่นให้มีโอกาสในตำแหน่งงานต่างๆ ในองค์กร - สนับสนุนแนวทางการระแวดระวังในการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม - เปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นตั้งอยู่ - เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างปึกคึก 		20	50	10
ประชาสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มหรือเครือข่ายอื่นๆ ในการพัฒนาสังคม - ตรวจสอบดูแลมิให้กิจการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการล่อลวงละเมิดสิทธิมนุษยชน - มีการดำเนินกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) - รับฟังข้อมูลหรือทำประชาพิจารณ์ต่อการดำเนินกิจการที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม - ทำหน้าที่ในการเสียภาษีอากรให้รัฐอย่างตรงไปตรงมา 		10	50	5
คู่แข่ง	<ul style="list-style-type: none"> - มีการเปรียบเทียบเพื่อการปรับปรุงและการพัฒนา (Benchmarking) ในธุรกิจ - ดูแลกิจการมิให้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแข่งขันด้วยวิธีการหุ้มตลาด - ดำเนินงานในทางต่อต้านการทุจริต รวมทั้งการกรรโชก และการให้สินบนในทุกรูปแบบ 		-	0	-
ดัชนีการปรับวางระดับความพอเพียง (Sufficiency Alignment Index – SAI)					58.57

ตารางที่ ๓ ตัวอย่างค่าดัชนี ค่าน้ำหนักความสำคัญ และผลลัพธ์รวมเฉลี่ยจากการดำเนินงานตามเป้าหมายในแต่ละตัวชี้วัดของผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ

การคำนวณดัชนีการปรับวางระดับความพอเพียงของผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ มาจากการปรับปรุงตัวเลขของผลลัพธ์จากการดำเนินงานเทียบกับค่าน้ำหนักความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ (ซึ่งอาจมีตัวเลขค่าน้ำหนักที่แตกต่างกัน) ในฐานเดียวกัน โดยค่าดัชนีหลังจากการปรับฐานค่าน้ำหนักของผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร พนักงาน ลูกค้า คู่ค้า ชุมชน และประชาสังคม จะคิดเป็น

๑๐๐, ๗๐, ๕๐, ๒๐, ๓๒, ๑๐ และ ๕ ตามลำดับ (มีผลรวมเท่ากับ ๒๘๗) หลังจากนั้น จึงนำมาคำนวณเป็นดัชนีการปรับวางระดับความพอเพียงรวมขององค์กร โดยเทียบกับผลรวมค่าน้ำหนักความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ ขององค์กรนั้นๆ ซึ่งในตัวอย่างนี้เท่ากับ ๔๙๐ ได้เป็นดัชนีการปรับวางระดับความพอเพียงรวมขององค์กรมีค่าเท่ากับ ๕๘.๕๗ และสามารถแสดงเป็นผังการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กร ได้ดังแผนภาพที่ ๙



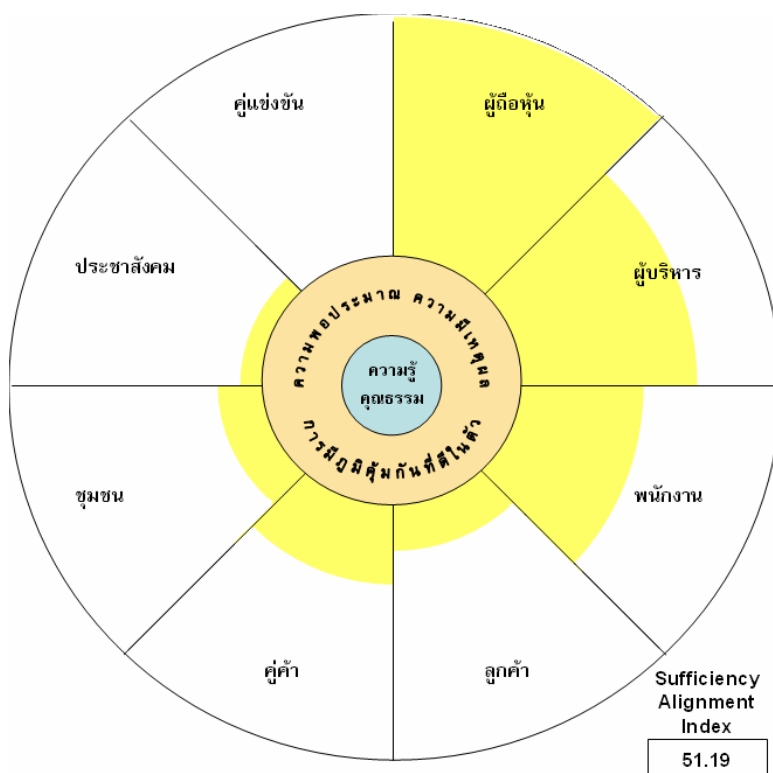
ขอให้สังเกตว่า ค่าดัชนีการปรับวางระดับความพอเพียงนี้ เป็นดัชนีที่บ่งบอกถึงความสามารถในการปรับแนวการดำเนินงานขององค์กรให้สอดคล้องกับการให้น้ำหนักความสำคัญในการดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่องค์กรตัดสินใจเลือก ว่าทำได้ดีเพียงใด

ด้วยเหตุที่แต่ละองค์กรจะมีการให้ค่าน้ำหนักที่แตกต่างกันออกไป จึงไม่สามารถนำค่าดัชนีของแต่ละองค์กรมาเปรียบเทียบกันได้ และมีใช่เป็นข้อจำกัดของการจัดทำดัชนี หากแต่เป็นความตั้งใจในการสร้างดัชนีที่ไม่ต้องการให้กลายมาเป็นเครื่องมือในการเปรียบเทียบระดับความพอเพียงของแต่ละองค์กร ซึ่งในความเป็นจริงก็ทำไม่ได้ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้ว

มีข้อพิจารณาต่อว่า หากองค์กรที่แสดงเป็นตัวอย่างต้องการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรว่าได้ดำเนินธุรกิจโดยให้ความสำคัญต่อชุมชนและประชาสังคมอย่างเต็มที่ โดยการเพิ่มค่าน้ำหนักความสำคัญของชุมชนและประชาสังคมจากร้อยละ ๕๐ เป็นร้อยละ ๑๐๐ เนื่องจากค่าน้ำหนักดังกล่าวนี้จะกำหนดอย่างไรก็ได้ จะไปมีผลต่อผังการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กร และค่าดัชนีการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กรหรือไม่

ในผังการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กร ระดับที่แสดงถึงความเข้มข้นของการดำเนินกิจกรรมที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ นั้น มาจากตัวเลขผลลัพธ์การดำเนินงานจริงขององค์กรที่ได้ปรับฐานค่าน้ำหนัก มิใช่จากตัวเลขค่าน้ำหนักความสำคัญที่กำหนดขึ้นเองโดยตรง ซึ่งแม้จะมีค่าดัชนีย่อยที่แตกต่างกันหลังจากการปรับฐานด้วยค่าน้ำหนัก แต่ก็มิได้ทำให้ผังการปรับวางระดับความพอเพียงรวมขององค์กรสะท้อนข้อมูลที่ผิดไปจากการดำเนินงานจริง

ส่วนค่าดัชนีการปรับวางระดับความพอเพียงรวมขององค์กรใหม่ที่เกิดจากการเพิ่มค่าน้ำหนักความสำคัญของชุมชนและประชาสังคมเป็นร้อยละ ๑๐๐ นั้น กลับทำให้การคำนวณค่าดัชนีเปลี่ยนแปลงในทางที่ลดลง เนื่องจากผลรวมของค่าดัชนีย่อยมีค่าเท่ากับ ๓๐๒ ในขณะที่ผลรวมค่าน้ำหนักความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ เพิ่มขึ้น เป็น ๕๙๐ ทำให้ค่าดัชนีใหม่มีค่าเท่ากับ ๕๑.๑๙ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า การปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กรในกรณีหลังนี้ มีความสอดคล้องกับการให้น้ำหนักความสำคัญในการดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่องค์กรตัดสินใจเลือกน้อยกว่าการให้ค่าน้ำหนักความสำคัญในกรณีแรก



แผนภาพที่ ๑๙ ผังการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กรตัวอย่างที่มีการเพิ่มค่าน้ำหนักชุมชนและประชาสังคม

ในทางกลับกัน หากองค์กรพยายามลดความสำคัญต่อชุมชนและประชาสังคมลงให้เหลือค่าน้ำหนักน้อยๆ เพื่อหวังจะเพิ่มค่าดัชนีการปรับวางระดับความพอเพียงรวมขององค์กร แม้ค่าดัชนีใหม่จะเพิ่มขึ้น ก็เป็นเครื่องยืนยันอยู่ในตัวว่า ระดับความพอเพียงที่สอดคล้องกับวิถีในการจัดวางองค์กรหรือการปรับแนว (Alignment) การดำเนินงานขององค์กรยังไม่สามารถครอบคลุมถึงเศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้าได้

แม้กระทั่งการปรับลดค่าน้ำหนักของผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรทั้งหมดลงครึ่งหนึ่ง เพื่อหวังเพิ่มค่าดัชนีตามตรรกะข้างต้น ก็มิได้ทำให้ค่าดัชนีเปลี่ยนแปลงไปตามต้องการ โดยค่าดัชนีที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ ๕๒.๐๖

ข้อพิจารณาอีกประการหนึ่งคือ การให้ค่าน้ำหนักความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ จะมีความสัมพันธ์กับจำนวนของวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์และคุณภาพของตัวชี้วัด เช่น องค์กรธุรกิจที่ให้ความสำคัญต่อประชาสังคมมาก จะมีการระบุถึงวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์และตัวชี้วัด ในจำนวนที่มากกว่าองค์กรที่ให้ความสำคัญต่อประชาสังคมน้อย หรือองค์กรธุรกิจที่มีได้ให้ความสำคัญต่อคู่แข่งทางธุรกิจ ก็จะไม่มีการระบุถึงวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใด

ผังและดัชนีการปรับวางระดับความพอเพียงสามารถนำไปใช้ได้กับองค์กรธุรกิจในทุกสาขา และในทุกระดับทั้งที่เป็นวิสาหกิจขนาดใหญ่ หรือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากความยืดหยุ่น (Flexibility) ของการคำนวณดัชนีที่อิงตามน้ำหนักของการให้ความสำคัญโดยคำนึงถึงความพร้อมและความเหมาะสมในแต่ละองค์กร และการปรับขนาดได้ (Scalability) ตามช่วงเวลาของกิจการ

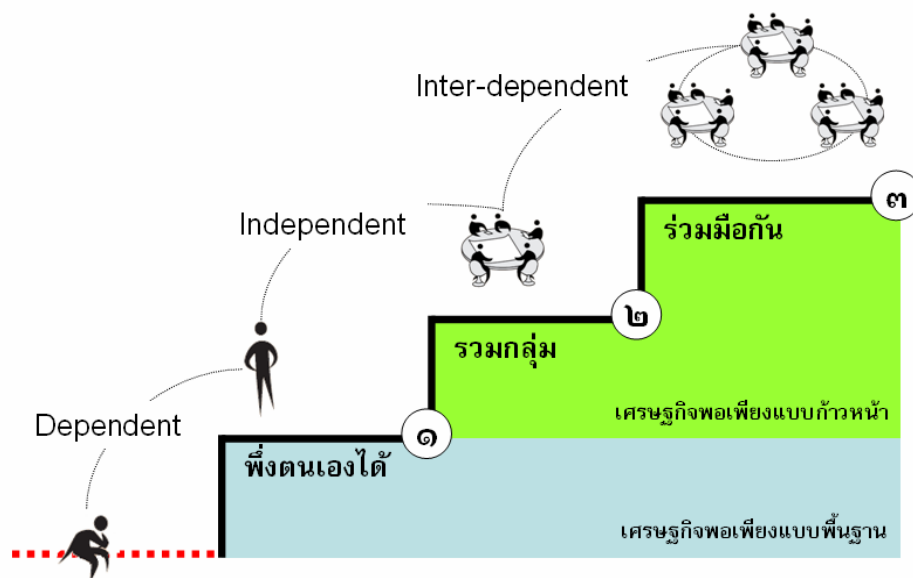
สรุป

การนำเสนอวิธีการและเครื่องมือในการการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงนี้ มิได้เป็นการรับประกันว่า หากองค์กรธุรกิจได้ใช้วิธีการและเครื่องมือดังกล่าวแล้ว จะประสบผลสำเร็จในการนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ แต่เป็นเพียงแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้ภาคธุรกิจมีโอกาสศึกษาค้นคว้าถึงรูปธรรมของการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นไปได้และสามารถนำไปปรับปรุงให้เหมาะสมในแต่ละองค์กร

ข้อระวังอีกประการหนึ่งสำหรับการใช้เครื่องมือการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว คือพึงระลึกว่า อย่าให้เป็นกับดักของการวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงในแบบแยกส่วน คุณลักษณะทั้งสามประการ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ที่อาศัยความรู้ และคุณธรรม เป็นองค์ประกอบนั้น จะต้องดำเนินไปอย่างควบคู่กัน ในฐานะของการเป็นองค์รวมที่สัมพันธ์กัน เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เพียงแต่การดำเนินกิจกรรมขององค์กรในแต่ละช่วงเวลา การปรากฏขึ้นของคุณลักษณะหรือองค์ประกอบหนึ่งอาจโดดเด่นกว่าคุณลักษณะหรือองค์ประกอบอื่น กลายเป็นคุณลักษณะหรือองค์ประกอบนำหน้า ทั้งนี้ มิได้หมายความว่า คุณลักษณะหรือองค์ประกอบอื่นนั้นจะไม่มีมีความเกี่ยวข้องกัน แต่สามารถอธิบายได้ว่า ในกิจกรรมหนึ่งๆ คุณลักษณะหรือองค์ประกอบหนึ่งอาจเป็นเหตุเกื้อหนุนให้เกิดคุณลักษณะหรือองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งขึ้น โดยมีคุณลักษณะหรือองค์ประกอบที่เป็นผลเป็นตัวออกหน้า ซึ่งหากไม่มีคุณลักษณะหรือองค์ประกอบที่เป็นเหตุ คุณลักษณะหรือองค์ประกอบที่เป็นผลก็เกิดขึ้นไม่ได้เช่นกัน

จากที่กล่าวแล้วว่า องค์กรธุรกิจสามารถประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ในสองระดับ คือ เศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐาน และเศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้า ซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้เสียภายในองค์กรและภายนอกองค์กรตามลำดับ การดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐาน มุ่งเน้นที่การสร้างกิจการเพื่อให้อยู่รอดในธุรกิจและการพัฒนาศักยภาพเพื่อการเจริญเติบโต (Growth) ของกิจการ เป็นบันไดขั้นที่หนึ่ง ในขณะที่การดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้า จะให้ความสำคัญกับการแบ่งปันหรือการใช้ทรัพยากรร่วมกันหรือการรวมกลุ่มทั้งในแนวตั้งตามสายอุปทาน (Supply Chain) และแนวนราบในลักษณะของ

เครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) เป็นบันไดขั้นที่สอง จนพัฒนามาสู่ความร่วมมือระหว่างกลุ่มธุรกิจหรือเครือข่ายวิสาหกิจต่างๆ เพื่อสร้างให้เกิดความยั่งยืน (Sustainability) ของกิจการ เป็นบันไดขั้นที่สาม



แผนภาพที่ ๒๐ บันไดสามขั้นของการพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งสามขั้นข้างต้น ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาที่เริ่มต้นจากหลักของการพึ่งตนเอง โดยเปลี่ยนจากการพึ่งพาตนเองไม่ได้หรือต้องคอยอาศัยผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา เป็นการพัฒนาตนเองให้มีความเข้มแข็ง สามารถยืนอยู่บนขาของตนเองได้ (Self-Reliance) แล้วจึงค่อยๆ พัฒนาขึ้นมาเป็นการแลกเปลี่ยน การรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน (Cooperation) จนนำไปสู่การพึ่งพิงอิงกัน สงเคราะห์เกื้อกูล ร่วมมือกัน (Collaboration) และประสานกับโลกภายนอก ทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศอันเป็นสังคมใหญ่กลายเป็นสังคมที่มีความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ภาคผนวก ง.
เครื่องมือการเรียนรู้: บัญชีแก้้มลิง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชกระแสอธิบายว่า ลิงโดยทั่วไปถ้าเราส่งกล้วยให้ ลิง จะรีบปอกเปลือก เอาเข้าปากเคี้ยว แล้วนำไปเก็บไว้ที่แก้มก่อน ลิงจะทำอย่างนี้จนกล้วยหมดหวีหรือ เต็มกระพุ้งแก้ม จากนั้นจะค่อยๆ นำออกมาเคี้ยวและกลืนกินภายหลัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงนำพฤติกรรมของลิงที่นำกล้วยมาสะสมไว้ที่กระพุ้งแก้มก่อนกลืนกินเป็นตัวอย่างในการระบายน้ำ ออกจากพื้นที่ท่วมขัง โดยมีพระราชดำริให้กรมชลประทานก่อสร้างบ่อพักน้ำขนาดใหญ่บริเวณใกล้ ชายทะเล เพื่อรองรับน้ำท่วมที่ไหลมาตามลำคลองธรรมชาติและคลองขุดใหม่ และก่อสร้างประตู ระบายน้ำ เพื่อระบายน้ำลงทะเลในช่วงที่น้ำทะเลลดลง ปิดประตูระบายน้ำเมื่อน้ำทะเลขึ้น เพื่อ ป้องกันมิให้น้ำทะเลไหลเข้ามาท่วมพื้นที่^๓

โครงการแก้มลิง “คลองมหาชัย-คลองสนามชัย” และโครงการแก้มลิง “แม่น้ำท่าจีนตอนล่าง” เป็นตัวอย่างโครงการที่พัฒนาขึ้นภายใต้แนวคิดแก้มลิงเพื่อแก้ไขและป้องกันน้ำท่วมอย่างเป็นระบบ สามารถบรรเทาปัญหาน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดแก้มลิงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานในการแก้ไขปัญหาเรื่อง น้ำ โดยการพักน้ำในลักษณะ “แก้มลิง” ที่ช่วยเสริมให้การแก้ไขและบรรเทาปัญหาน้ำท่วมเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ได้เปิดโอกาสให้พสกนิกรเห็นแนวทางในการนำเอาแนวคิดแก้มลิงมา ประยุกต์ใช้กับการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในเรื่องอื่นๆ ได้อีก อาทิ การแก้ไขและป้องกันปัญหาน้ำล้น โดย เปรียบเทียบการไหลออกของเงินในกระเป๋า คล้ายกับการไหลบ่าของน้ำที่สร้างปัญหาหากไม่มีการ บริหารจัดการที่ดี

หลักการ “แก้มลิง” ทางการเงิน

ในการบริหารจัดการเงินรายได้ของบุคคลหนึ่งๆ มีหลักทั่วไปอยู่ว่า รายได้ที่หามาได้จะถูก นำมาใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีวิต ที่เหลือจากการใช้จ่ายจึงเก็บเป็นเงินออม ภายใต้สมการง่ายๆ ว่า “รายได้ – รายจ่าย = เงินออม” แต่สิ่งที่ปรากฏจริงในวิถีชีวิตของผู้คนภายใต้กระแสวัตถุนิยมใน ปัจจุบันที่มุ่งแต่กระตุ้นให้บริโภคใช้จ่ายอย่างเกินตัว ทำให้ไม่สามารถเหลือเงินจากการใช้จ่ายมาเก็บ ออมได้ สมการที่ว่าจึงกลายเป็น “รายได้ – รายจ่าย = หนี้สิน”

การแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นนั้น จำต้องปลูกฝังทัศนคติของการออมเงินก่อนการใช้จ่ายหรือ สร้างค่านิยมให้เกิดการออมเงินส่วนหนึ่งขึ้นมาก่อนใช้จ่าย โดยดัดแปลงสมการเป็น “รายได้ – เงิน ออม = ค่าใช้จ่าย” ทั้งนี้ เพื่อสร้างวินัยทางการเงินให้เกิดเป็นภูมิคุ้มกันต่อกระแสบริโภคนิยมขึ้นใน

^๓ โครงการแก้มลิงเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานครและปริมณฑล, กิจกรรมของมูลนิธิชัยพัฒนา (www.chaipat.or.th/n_stage/activities_t/enter_activities1.html)

ระดับหนึ่ง เสมือนกับการสร้างเงื่อนไขเก็บกักน้ำสำรองไว้ใช้ยามฉุกเฉินหรือเมื่อประสบภัยแล้ง ในขั้นแรกนี้ จึงเป็นเรื่องของการบริหารจัดการในส่วนที่เป็นเงินออม

ขั้นต่อมาเป็นเรื่องของการบริหารจัดการในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่าย โดยมีหลักอยู่ว่า ท่ามกลางกระแสบริโภคนิยมที่ประชาชนถูกกระตุ้นให้ใช้จ่ายใช้สอยในหลากหลายรูปแบบ อีกทั้งมีการสร้างบริการทางการเงินที่เอื้อต่อการใช้จ่ายสารพัดวิธี อาทิ บัตรเครดิตที่ส่งเสริมให้ใช้จ่ายเงินล่วงหน้า บริการผ่อนชำระค่าสินค้าในอัตราดอกเบี้ย 0% ที่ส่งเสริมการเป็นหนี้โดยอัตโนมัติ ซึ่งเปรียบเสมือนการกระตุ้นกิเลสหรือความต้องการบริโภค (Desire) สัมผัสด้วยการขยายกำลังการซื้อ (Purchasing Power) โดยการนำรายได้ในอนาคตมาเป็นหลักประกัน

ด้วยเหตุนี้ วิธีในการป้องกันและบรรเทาปัญหานี้สืบจากการใช้จ่ายเกินตัว จึงจำเป็นต้องลดทอนกำลังของกิเลสหรือความต้องการบริโภคในแบบทันทีทันใด ด้วยการชะลอหรือยืดการใช้จ่ายออกไปเป็นระยะเวลาหนึ่ง ภายใต้ข้อเท็จจริงที่ว่า ธรรมชาติของความต้องการหรือกิเลส ณ เวลาที่เกิดขึ้นหรือได้รับการกระตุ้นในขณะนั้น จะลดถอยลงเมื่อเวลาผ่านไป เปรียบเสมือนการพักน้ำไว้ชั่วคราว (ในกรณีนี้ คือ ค่าใช้จ่ายที่พร้อมจะจ่ายออกไปในขณะนั้น) ในภาวะที่ไม่เป็นปกติ (กิเลสหนา) ก่อนที่จะพิจารณาระบายน้ำ (ในกรณีนี้ คือ ค่าใช้จ่ายที่ถูกบริหารจัดการแล้ว) ออกในภาวะที่เป็นปกติ (ปัญญานำ) เป็น “แก้มลิง” ที่ใช้ในการบริหารจัดการเรื่องค่าใช้จ่าย นอกเหนือจาก “เขื่อน” ที่ใช้ในการบริหารจัดการเรื่องเงินออม

สู่การปฏิบัติด้วย “บัญชีแก้มลิง”

ระดับบุคคล

การนำแนวคิด “แก้มลิง” ไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม อาจเริ่มต้นง่ายๆ ด้วยการชะลอการใช้จ่ายในส่วนที่ไม่ใช่ของกินของใช้ประจำวัน เช่น การซื้อปิ้ง ดูหนังฟังเพลง หรือกิจกรรมสันทนาการอื่นๆ ออกไปอยู่ในช่วงครึ่งเดือนหลังของทุกเดือน ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้เห็นเงินคงเหลือในแต่ละเดือนว่าเพียงพอต่อการใช้จ่ายใช้สอยในกิจกรรมหรือรายการดังกล่าวหรือไม่ เป็นการลดปริมาณหรือจำนวนครั้งของการใช้จ่ายในแต่ละเดือนลง ซึ่งในหลายกรณี กิจกรรมหรือรายการดังกล่าวนั้นสามารถที่จะละเว้นหรือยกเลิกได้เมื่อเวลาผ่านไป

มีข้อสังเกตว่าในช่วงต้นเดือนนั้น มักมีกิจกรรมกระตุ้นการใช้จ่ายในลักษณะของการให้ส่วนลดหรือของแถมพิเศษ เนื่องจากเห็นว่าผู้บริโภคเพิ่งได้รับรายได้เงินเดือนและมีกำลังซื้อ พฤติกรรมการใช้จ่ายใช้สอยและเงินเดือนที่ร่อยหรอจึงมักเกิดขึ้นในช่วงสัปดาห์แรกของเดือน จึงควรพิจารณาหลีกเลี่ยงการถูกกระตุ้นกิเลสหรือความต้องการบริโภคในลักษณะดังกล่าว

ในกรณีของการใช้จ่ายใช้สอยสำหรับรายการของชิ้นใหญ่ โดยเฉพาะสินค้าฟุ่มเฟือยที่มีมูลค่าเกินกว่าร้อยละ ๕๐ ของเงินเดือน ให้ใช้วิธีชะลอการตัดสินใจออกไปอีก ๑ เดือน เพื่อให้โอกาสตัวเองในการพิจารณาทบทวนการตัดสินใจอีกครั้งว่ามีความจำเป็นต้องซื้อจริงหรือไม่เมื่อผ่านไป ๑ เดือน โดยให้นำเงินก้อนดังกล่าวฝากไว้ในบัญชีออมทรัพย์ที่เปิดใหม่สำหรับใช้เป็น “บัญชีแก้มลิง” โดยเฉพาะ แยกต่างหากจากบัญชีออมทรัพย์เดิม ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความเคลื่อนไหวของ “ค่าใช้จ่าย” ที่ได้รับการบริหารจัดการ แยกจาก “เงินออม” ซึ่งถูกกันสำรองไว้ก่อนหน้าการใช้จ่ายจากส่วนหนึ่งของเงินเดือน (สัดส่วนของเงินออมที่แนะนำคือร้อยละ ๒๕ ของเงินเดือน)

ยอดเงินที่ปรากฏในบัญชีแก้มลิงอาจมีการระบุรายการสินค้าหรือบริการที่ต้องการกำกับไว้ด้วยก็ได้ เพื่อเป็นการเตือนความจำว่ายอดเงินจำนวนดังกล่าวนี้มาจากการบริหารจัดการมูลค่าใช้จ่ายของรายการสินค้าฟุ่มเฟือยใด ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไป ๑ เดือน หากยังมีความจำเป็นต้องใช้สินค้าหรือบริการนั้นอยู่ จะได้ถอนเงินออกจากบัญชีแก้มลิงดังกล่าวมาใช้จ่ายใช้สอย โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับเงินออมในบัญชีออมทรัพย์เดิม ทั้งยังเป็นการช่วยยับยั้งการนำเงินรายได้ในอนาคตมาใช้จ่ายกับสินค้าฟุ่มเฟือยที่อาจสร้างปัญหาภาระหนี้สินขึ้นภายหลัง

ระดับองค์กร

องค์กรในทุกระดับชั้น ไม่ว่าจะเป็น บริษัทเอกชน หน่วยงานราชการ หรือสถาบันการศึกษา สามารถมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรด้วย “บัญชีแก้มลิง” โดยแทนที่พนักงานหรือเจ้าหน้าที่แต่ละคนจะเปิดบัญชีแก้มลิงส่วนตัวเอง องค์กรจะเป็นผู้เปิดบัญชีแก้มลิงในนามขององค์กร และเชิญชวนให้พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรนำเงินก้อนสำหรับรายการของชิ้นใหญ่ซึ่งมีมูลค่าเกินกว่าร้อยละ ๕๐ ของเงินเดือน ที่ถูกชะลอการใช้จ่ายมาฝากไว้ในบัญชี มีฐานข้อมูลกลางที่บันทึกชื่อรายการสินค้าหรือบริการที่ต้องการกำกับในแต่ละยอดเงิน โดยเมื่อเวลาผ่านไป ๑ เดือน หากยังมีความจำเป็นต้องใช้สินค้าหรือบริการนั้นอยู่ ก็สามารถเบิกถอนได้

หากสามารถยืดเวลาการใช้จ่ายออกไปจนครบ ๒ เดือน และเป็นสินค้าที่มีความต้องการตรงกันหลายคน องค์กรจะทำหน้าที่รวบรวมความต้องการให้แก่สหกรณ์ร้านค้า เพื่อให้ได้ราคากลุ่มหรือส่วนลดพิเศษ หรือในกรณีที่สินค้าซึ่งมีพนักงานบางคนต้องการขาย องค์กรจะทำหน้าที่สื่อสารข้อมูลเพื่อให้พนักงานสามารถจับคู่ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้านั้นระหว่างกันในราคามิตรภาพ

และหากสามารถยืดเวลาการใช้จ่ายออกไปจนถึงสิ้นปี องค์กรสามารถจัดกิจกรรมตอบแทนพนักงานที่เข้าร่วมโครงการเป็นของขวัญส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ โดยการนำดอกผลที่ได้จากยอดรวมเงินต้นทั้งหมดที่คงเหลืออยู่ในบัญชีแก้มลิง ณ วันสิ้นงวดปีนั้น มาจับฉลากโดยมอบเป็นสินค้า

หรือบริการตามที่พนักงานคนนั้นๆ ต้องการซื้อตั้งแต่แรก จนกระทั่งครบมูลค่าดอกผลที่ได้จากบัญชี
แก้มลิง โดยพนักงานที่เข้าร่วมโครงการทุกคน จะได้รับเงินต้นคืนเต็มตามจำนวนที่ฝากไว้ เป็นโบนัส
พิเศษที่เกิดจากการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายด้วยตัวเอง

ภาคผนวก จ.
กระบวนการเรียนรู้จากการวิจัยเชิงพื้นที่

การประชุมระหว่าง ศูนย์สุขภาพและพัฒนาวัตถุโบราณไพรชุมชนวัดท่าลาด ต. นาโส อ. กุดชุม
(ชุมชนกรณีศึกษา) กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนระดับเข้าข่ายและระดับประยุกต์ได้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
วันศุกร์ที่ 10 พฤศจิกายน 2549

ก. รายนามผู้เข้าร่วมประชุม

1. กลุ่มสตรีสมุนไพร (ลูกประคบ)

- 1.1 นางบุญยธิดา ทับแสง
- 1.2 นางปราณี แก้วหาญ
- 1.3 นายชาญชัย มาลัย

2. กลุ่มสตรีสมุนไพรบ้านส้มผ่อ

- 2.1 นาง บุญชม มาศขาว
- 2.2 นาง พิทักษ์ ปากหวาน
- 2.3 นางเทียบ พลมาตย์

3. กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางและลงหอมการบูร

- 3.1 นางอุไรวรรณ พุฒวงศ์
- 3.2 นางจรรุญ วงษอุทา
- 3.3 นายบรรจง พงษ์อุทก

4. กลุ่มสตรีแม่บ้านร้องคำ (น้ายาซักผ้า น้ายาล้างจานทำจากสมุนไพร)

- 4.1 นาง เตียงคำ ผิวผ่อง
- 4.2 นางเดือนใจ จันเพ็ง
- 4.3 นางบัวไหล แสนสมัส

ผู้ดำเนินการประชุม : ประธานกลุ่มศูนย์สุขภาพและพัฒนาวัตถุโบราณไพรชุมชนวัดท่าลาด ต. นาโส

อ. กุดชุม นาย เกรียงศักดิ์ เวฬุวนารักษ์

เวลาในการดำเนินการประชุม: 1 ชั่วโมง (บรรยาย) และอีก 1 ชั่วโมง (การทดลองทำผลิตภัณฑ์)

ข. สาระสำคัญของการบรรยาย

วิทยากรอธิบายเกี่ยวกับ “กระบวนการจัดการ” โดยให้ข้อมูลเริ่มแรกของการจัดตั้งกลุ่ม ตามรายละเอียดในรายงานฉบับแรก เพื่อให้ข้อมูลพื้นฐานแก่ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบเกี่ยวกับประวัติของกลุ่มฯ พอสังเขป โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับองค์กรที่เข้ามาให้ความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือทั้งด้านความรู้และกำลังทรัพย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 เป็นต้นมา โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งกลุ่ม คือ การผลิตเพื่อใช้เองภายในครัวเรือน และเพื่อใช้ภายในชุมชนในฐานะรายได้เสริมของสมาชิก (ซึ่งยังคงเป็นจุดมุ่งหมายในปัจจุบันด้วย) การเน้นการใช้ผลิตภัณฑ์ภายในขอบเขตของชุมชนนั้น เห็นได้ชัดเจนจากการไม่สมัครขอมาตรฐาน อย. ขององค์การอาหารและยา อย่างที่ชุมชนโดยทั่วไปนิยมปฏิบัติกัน โดยชุมชนเลือกที่จะใช้ อยช หรือ องค์การอาหารและยาของชุมชนเอง แทน เพราะเห็นความสำคัญของความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชนกันเอง ก่อน หลังจากนั้น การบอกต่อจะเป็นกระบวนการตามธรรมชาติที่จะตามมา ซึ่งหมายถึงการนำพาเอาคนนอกชุมชน (อย่างผู้เข้าร่วมประชุมในวันนี้) ให้เข้าถึงผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้เองในที่สุด

2. วัตถุดิบในการผลิต กว่าร้อยละ 80 ของผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผลิตได้นั้น ใช้วัตถุดิบที่เป็นสมุนไพรภายในท้องที่ เช่น กระเทียม กระเพรา ข่า กระชาย เป็นต้น ผนวกกับองค์ความรู้ในการผลิตยาและสูตรยาที่ได้จากหมอยาพื้นบ้าน ทำให้กลุ่มสามารถออกผลิตภัณฑ์อันเป็นที่ต้องการของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

3. ช่องทางการประชาสัมพันธ์ มีทั้งที่เป็นแบบการบอกแบบปากต่อปากไปทั่วชุมชนถึงผลที่ดีที่ได้รับจากการใช้ผลิตภัณฑ์ต่างๆ (เช่น การอบผิวน้ำ- การจัดหน้าด้วยตู้อบที่กลุ่มมี) และการใช้เครือข่ายพันธมิตรในการกระจายข่าวและเป็นการบอกเสียงให้แก่กลุ่ม จึงก่อให้เกิดผู้สนใจเข้า ดูงานและอุดหนุนผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นจำนวนมาก

4. ผู้นำทางความคิดและจิตวิญญาณ หลวงพ่อพระครู ส. ภาจราวณฺณ เจ้าคณะตำบล เป็นผู้นำสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำชุมชน ที่มอบแสงสว่างทางความคิด แนวทางการดำเนินการ การก่อให้เกิดเครือข่าย/พันธมิตร ของการร่วมปฏิบัติการ และยังเป็นผู้ประสานความเข้าใจของกลุ่มคนในชุมชนอีกด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า พระครูเป็นผู้รักษาทั้งกายและเยียวยาจิตใจให้แก่ผู้คนในชุมชน พระครูนั้นอยู่เสมอว่า การกระทำให้ใดก็ตาม ขอให้เน้นประโยชน์ที่ชุมชนพึงได้เป็นหลัก พระครูเป็นตัวอย่างของผู้นำที่พร้อมจะสละเพื่อส่วนรวม เนื่องจากกระบวนการของชุมชนวัดท่าลาดนี้ได้นำเนินการมากกว่า 20 ปี (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526) มีประสบการณ์การทำงาน การเงิน และการบริหารจัดการคนที่หลากหลายยิ่ง ดังนั้น ปัญหาเรื่องความไม่พอใจ/ความไม่เข้าใจกันระหว่างสมาชิกชุมชนจึงมีโอกาสดำเนินได้มาก

ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์บางช่วงที่เงินทุนของกลุ่มเริ่มร่อยหรอลง สมาชิกเริ่มไม่ได้รับคำตอบแทน แต่อาจมีเงินปันผลบ้างจำนวนเล็กน้อย จึงเกิดการไหลออกของคน ต่อมา คนในกลุ่มที่

เหลืออยู่ จึงได้ร่วมใจทำการสรุปบทเรียนว่ากลุ่มจะสามารถอยู่รอดได้หรือไม่ ในครั้งนั้น กลุ่มได้รับความช่วยเหลือจาก มูลนิธิพัฒนาชนบทและเพื่อน ของท่านศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ในการถอดบทเรียน จากอดีตสู่ปัจจุบันไปยังอนาคต โดยมีการวิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็ง-โอกาส-อุปสรรค (SWOT Analysis) และมีการตั้งเป้าหมายการปฏิบัติการ โดยมีคณาจารย์จากคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลอภัยภูเบศร (จังหวัดปราจีนบุรี) ให้การอบรมด้านการปลูกและการเก็บวัตถุดิบ ตลอดจนวิธีการของบรรจุภัณฑ์ โดยมีมุ่งวิเคราะห์ SWOT มุ่งการดูแลสุขภาพในขั้นพื้นฐานด้วยชาวบ้านเอง (ก่อนไปพบแพทย์) มุ่งการพัฒนาตำรับยา และมุ่งการสร้างองค์กรชาวบ้านที่เข้มแข็ง ด้วยการบริหารเงินด้วยกลุ่มเอง กล่าวคือ กลุ่มมีการตกลงกันว่า จะให้ค่าตอบแทนสำหรับสมาชิกที่ทำงานให้กลุ่มวันละ 80 บาท เป็นระยะเวลา 6 เดือนจึงจะจ่ายค่าตอบแทนให้ ระหว่างนั้น สมาชิกสามารถเบิกยาพื้นฐานได้ 5 ชนิด เช่น อบเชย เลือดงาม ฟ้าทะลายโจร เป็นต้น ส่วนในขั้นตอนการผลิตนั้น ได้มีการปรับให้มีการควบคุมคุณภาพการทำงานอย่างใกล้ชิด เพื่อติดตามผลการทำงานของสมาชิกและเพื่อส่งเสริมให้เกิดมาตรฐานงานที่ดีด้วย ตัวอย่างเช่น สำหรับแผนกที่ทำการอบสมุนไพร จะมีการล้าง การตาก และการชั่งน้ำหนักสมุนไพรทั้งก่อนและหลังอบ โดยมีการจดบันทึกข้อมูลไว้อย่างละเอียด หากพบความผิดพลาดก็สามารถตรวจสอบกับผู้ปฏิบัติงานได้โดยตรง หรือ บุคคลากรฝ่ายผลิตจะต้องสวมเสื้อกราวน ใ้ผ้าปิดปาก และสวมถุงมือ อยู่เป็นนิจ เพื่อสุขอนามัยของผลผลิต โดยพระครูจะออกเยี่ยมเยียนสมาชิก ให้แนวคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สอบถามประเด็นที่สมาชิกมีความสงสัย ซึ่งพระครูแนะนำให้ใช้ข้อมูลที่เกิดจากการทำงานในอดีตมาเป็นบทเรียนสำหรับการปรับปรุงการทำงานในอนาคตอยู่เสมอ และเมื่อเกิดเหตุจำเป็น สมาชิกยังสามารถหยิบยืมเครื่องมือของกลุ่มใช้ได้อีกด้วย

พระครูเน้นให้เห็นถึง พลังของคน ในชุมชน ซึ่งควรตั้งอยู่บนฐานของการเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน กระทำการสิ่งใดก็ให้เห็นประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก เพื่อความอยู่รอดของคนส่วนรวม และเพื่อก่อให้เกิดความสามัคคีอันนำไปสู่การร่วมกันคิดร่วมกันทำ เพื่อเพิ่มมูลค่าและเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ซึ่งอาจเริ่มจากพื้นฐานเดียวกันแต่สามารถแตกกราสร้างหน่อ จนเกิดผลิตภัณฑ์อันเป็นประโยชน์และมีความหลากหลาย ทั้งนี้ ชาวบ้านจะได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพและทักษะความสามารถในการผลิตอยู่เสมอ

5. ระบบการบริหารจัดการของกลุ่ม นอกเหนือจากการได้รับเงินทุนสนับสนุนแล้ว ความรู้ที่กลุ่มได้รับจากองค์กรภายนอก คือ มาตรฐานการผลิตที่สะอาดถูกสุขอนามัย การพัฒนาระบบบรรจุภัณฑ์ การจัดหาเครื่องมือในการผลิตที่เหมาะสม ตลอดจนการตระหนักถึงความสำคัญของการสะสมข้อมูลอย่างเป็นระบบ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม การดูแลสุขภาพของชาวบ้าน เพื่อเป็นทิศทางการผลิตอันเป็นที่ต้องการของชุมชน เช่น การเจ็บป่วยในอดีตจนถึงปัจจุบันคือโรคใด ไปรับการรักษาที่

ไหน ด้วยค่าใช้จ่ายเท่าใด สูตรยาที่ใช้คืออะไร และชาวบ้านมีข้อปฏิบัติพื้นฐานเพื่อการดูแลสุขภาพของตนเองอย่างไร เป็นต้น กลุ่มยังจัดให้มี คณะกรรมการตรวจสอบการปฏิบัติงานการผลิตของกลุ่ม และยังมีส่วนร่วมในงานวิจัยด้านวิชาการหลายโครงการ ตัวอย่างเช่น โครงการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนร่วมกับมูลนิธิสุขภาพไทย ที่เน้นถึงพฤติกรรมสุขภาพ ความรู้พื้นบ้าน และการสำรวจป่า (เพื่อแสวงหาพันธุ์ไม้ในป่าชุมชน) และ โครงการบ่มเพาะนวัตกรรมชุมชน ร่วมกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นต้น

อนึ่ง วิทยากรได้จบประเด็นการประชุมด้วยการเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของผู้นำกลุ่มการผลิต (ตัววิทยากรเอง) ที่จะต้องเป็นนักออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดีอีกด้วย ตัวอย่างเช่น จะต้องสามารถดัดแปลงด้วยการเพิ่มหรือการลดวัตถุดิบบางชนิด เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีพื้นฐานเหมือนกัน แต่แตกต่างกันในผลผลิตขั้นสุดท้าย เช่น น้ำมันงา สามารถดัดแปลงเป็น จี๊ผึ่งแก้หวัด เป็นจี๊ผึ่งน้ำมันระกำ และเป็นน้ำมันระกำธรรมชาติ เป็นต้น การที่จะบรรลุถึงสิ่งนี้ได้ ผู้นำการผลิตจะต้องมีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ รู้ถึงปัญหา เพื่อสามารถวางทิศทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังต้องเป็นผู้รับฟังที่ดี และกระตุ้นให้เกิด การให้ ระหว่างคนในชุมชนผ่านระบบเครือข่ายที่มี เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการให้ความรู้ด้านผลิตภัณฑ์ผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน

หลังจากการบรรยายแล้ว ผู้เข้าร่วมประชุมมีโอกาสดำเนินการผลิต น้ำมันจี๊ผึ่งน้ำมันงา ซึ่งทุกคนให้ความสนใจและจดบันทึกสูตรยา เพื่อนำไปขยายสายผลิตภัณฑ์ของชุมชนตนเอง เนื่องจากมีการใช้วัตถุดิบและมีขั้นตอนในการผลิตที่ไม่ยุ่งยาก สามารถทดลองทำใช้เองก่อนได้

ก. ผลจากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย

(อ้างอิง บทความของศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ พันธ์เสน เรื่องวิถีเศรษฐกิจพอเพียง และบทความของ Richard Welford เรื่อง Is Buddhism the new Corporate Social Responsibility (CSR)? ที่แจกจ่ายให้แก่คณาจารย์คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี)

จากการประชุมดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า ความสำเร็จที่น่าพากลุ่มมาถึงจุดปัจจุบันที่กลุ่มสามารถเป็นกรณีศึกษาตัวอย่างของหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้นั้น นอกจากกลุ่มจะค่อยๆ พัฒนาความสามารถในการบริหารเงิน บริหารงาน และบริหารคนได้ เนื่องจากมีผู้นำที่มีคุณธรรมแล้ว ความสำเร็จในวันนี้ มีรากฐานมาจาก

1. การพึ่งพาตนเอง (หรือ ปัจจัยของ การมีภูมิคุ้มกัน ของหลักเศรษฐกิจพอเพียง) ด้วยการผลิตสินค้าที่ใช้วัตถุดิบภายในชุมชนที่มีอยู่อย่างพร้อมพรั่ง ด้วยการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับวิธีการผลิตที่ได้มาตรฐานและถูกสุขอนามัย ตลอดจนเรื่องบรรพบุรุษที่ทันสมัย ด้วยการมีหมอยาผู้มีความเชี่ยวชาญเรื่องตำรับยาและการปรุงยา (หรือ ทุน

มนุษย์) ด้วยความช่วยเหลือกันและกันในระบบเครือญาติ (หรือ ทุนสังคมและวัฒนธรรม) ด้วยภาวะทางการตลาดที่เน้นการใช้สินค้าภายในครัวเรือนและภายในขอบเขตของชุมชนเป็นหลัก

2. ความสามารถในการจัดการสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง (หรือ ปัจจัยของ ความพอประมาณของหลักเศรษฐกิจพอเพียง) ด้วยการไม่ทำการใดที่เกินกำลังความสามารถ ไม่ทำการใดด้วยความโลภเป็นหลัก จะเห็นได้จากการที่พระครูเน้นถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ในขณะที่เดียวกับที่ชุมชนก็สามารถช่วยเหลือตัวเองได้อยู่เสมอ ด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลแทนการเอารัดเอาเปรียบกันทางการค้าและการผลิต
3. ความซื่อสัตย์และความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน (หรือ ปัจจัยของ ความมีเหตุผลของหลักเศรษฐกิจพอเพียง) ความร่วมมือร่วมใจกันของสมาชิกในการฟันฝ่าอุปสรรค ในขณะที่เดียวกับที่มีการไหลออกของคนในปี พ.ศ. 2539 จนชุมชนสามารถผงาดขึ้นมาด้วยความสำเร็จอีกครั้งอย่างในปัจจุบันนี้นั้น จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากสมาชิกกลุ่มขาดซึ่งความมานะ บากบั่น และอดทน ต่อปัญหารุมเร้านานับประการ
4. การมีสติและปัญญา (หรือเงื่อนไขของ ความรู้ ของหลักเศรษฐกิจพอเพียง) กลุ่มมีความรู้จริงในการผลิตสินค้าที่ตรงกับความต้องการของชุมชนวัดท่าลาด ด้วยการดูแลสุขภาพเชิงรุกแบบ preventive care โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ และด้วยความสามารถในการจับคู่อย่างเหมาะสมระหว่างอุปสงค์ (demand) และอุปทาน (supply) ภายในท้องถิ่น
5. การมีความเอื้ออาทร (หรือเงื่อนไขของ คุณธรรม ของหลักเศรษฐกิจพอเพียง) จากการที่กลุ่มมีการเชื่อมโยงกัน แลกเปลี่ยนความรู้และข้อคิดเห็น สอบถามถึงประเด็นที่มีปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขร่วมกันอยู่เสมอ

นอกจากนี้ ศูนย์สุขภาพและพัฒนาวัตถุชุมชนไพร่ชุมชนวัดท่าลาด ยังมีความสามารถในการบริหารความสมดุลระหว่างการพัฒนาจิตวิญญาณของสมาชิก และการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ตัวอย่างเช่น การให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมชุมชนและต่อการผลิตสินค้าที่มีนวัตกรรมอยู่เสมอ นั้น ถือว่าเป็นการพัฒนาศักยภาพของทุนมนุษย์ อันเป็นความต้องการขั้นสูงสุดในระดับ self-actualization ตามแบบจำลองของ Maslow การตระหนักถึงสังคมและสิ่งแวดล้อม การไม่มุ่งเน้นที่กำไรเพียงประการเดียว หากแต่เชื่อมั่นในการ “เฝ้าอยู่ เฝ้ากิน” ของกลุ่ม อันนำมาซึ่ง การอยู่อย่างพอประมาณ

(modesty) การไม่สร้างอันตรายต่อสภาพแวดล้อมและ ความเดือดร้อนแก่เพื่อนร่วมชุมชน ตลอดจนการให้เวลาแก่สมาชิกด้วยความเอาใจใส่ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป วิสาหกิจชุมชนของ ศูนย์สุขภาพและพัฒนาวัตถุดิบสมุนไพรชุมชน วัดท่าลาดนั้น ได้ดำเนินการตามหลักธรรมของพุทธศาสนาในส่วนที่เกี่ยวกับการผลิตอยู่ 3 ประการ ได้แก่ (1) การให้โอกาสคนในชุมชนได้ใช้และได้พัฒนาทักษะของตนในการผลิต (2) การช่วยให้ผู้คนละทิ้งอัตตาของตน โดยการเข้าร่วมทำภารกิจที่ให้ประโยชน์ร่วมกัน และ (3) การจัดให้มีสินค้าและบริการที่จำเป็นทั้งต่อตนเองและผู้อื่นในชุมชน อันเป็นการสร้างชีวิตชีวาและเกื้อหนุน จิตวิญญาณของความเป็นชุมชนให้คงอยู่ได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

Quote

ในขณะที่กลุ่มผู้เข้าร่วมมีจุดมุ่งหมายของการจัดตั้งเพื่อบริโภคภายในครัวเรือนเป็นหลัก เช่น กลุ่มสตรีแม่บ้านร้องคำ หรือเพื่อใช้ภายในงานของชุมชน เช่นกลุ่มสตรีสมุนไพร (ลูกประคบ) และกลุ่มสตรีสมุนไพรบ้านส้มผ่อ หรือเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวของสมาชิก เช่นกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางและถุงหอมการบูร โดยแต่ละกลุ่มสามารถใช้วัตถุดิบที่หาได้ในชุมชนหรือละแวกใกล้เคียงเพื่อทำการผลิตนั้น หากแต่สิ่งที่ขาดหายไปอย่างชัดเจนของกลุ่ม ที่เข้าข่ายหลักเศรษฐกิจพอเพียงเช่น กลุ่มสตรีแม่บ้านร้องคำ กลุ่มสตรีสมุนไพร (ลูกประคบ) และกลุ่มสตรีสมุนไพรบ้านส้มผ่อ นั้นคือ “เครือข่าย” ซึ่งหมายถึง ผู้เป็นพันธมิตรที่ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงในแก่ชุมชนในการขยายการใช้ผลิตภัณฑ์ให้กว้างขวางออกไป เช่น

กลุ่มสตรีแม่บ้านร้องคำ “ฉันขายเพิ่มได้แค่แวนครปฐมเท่านั้น เพราะไม่รู้จักใคร ไม่มีใครแนะนำให้”

กลุ่มสตรีสมุนไพรบ้านส้มผ่อ “ถุงของฉันขายให้ลูกค้าที่มานวดแบบโบราณแบบซื้อติดไม้ติดมือไปเท่านั้น”

นอกจากนี้เรื่องของ “ผู้นำ” ที่มี Charisma ที่สามารถนำจิตวิญญาณของคนในชุมชนได้เช่น ท่านพระครู ส. ภาจาราวังนั้น นั้น เป็นเรื่องที่คุณเข้าประชุมต่างแสดงออกที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์การรวมพลังต่อสู้ของคนชุมชนอันยาวนาน โดยเฉพาะที่ท่านพระครูกล่าวว่า “คนเรายู่ด้วยกันต้องช่วยเหลือกัน ต้องหาหรือกัน จะทำอะไรก็ให้นึกถึงชุมชนก่อนตัวเอง ที่สุดชุมชนทั้งหมดก็อยู่ได้ด้วยดี”

ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมประชุมบางราย เช่น กลุ่มสตรีสมุนไพร (ลูกประคบ) ยังให้ความสนใจสอบถามถึงวิธีการบริหารจัดการของชุมชน โดยเฉพาะการหมุนเวียนเปลี่ยนกันปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบ และการสอดส่องดูแลว่ากลไกเหล่านั้นทำงานได้ดีหรือไม่อย่างไร เป็นต้นว่า “ วัตถุประสงค์เลือกคณะกรรมการบริหารอย่างไร” “ การทำงานวันละ 3 คนจะหมุนเวียนงานในแผนกต่างได้อย่างไร” และ “เงินเดือนจ่ายให้เขาเท่าไหร่”

อนึ่งแม้มีคำกล่าวว่า คนอีสานมักมีข้อเสียเปรียบคนภาคอื่นๆ อยู่ 3 ประการคือ

1.กลัวขาดทุน 2. กลัวคนอื่นได้ดีกว่าตนเอง และ3. กลัวเจ้านายคน หากแต่ที่วัดท่าลาดแห่งนี้ คุณเกรียงศักดิ์มีความยินดีและเต็มใจที่จะสอนการทำ “ น้ำมันขี้ผึ้งน้ำมันงา” โดยได้บอกสูตรการผลิตในทุกขั้นตอนอย่างละเอียด และให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนได้ลงมือทำจริง เพื่อใช้เอง ก่อนการนำไปประยุกต์กับผลิตภัณฑ์อื่นๆ ของตนเองต่อไป เพราะที่แห่งนี้ “ เพิ่มความเมตตา ความกรุณา” ลงไปในผลิตภัณฑ์ เพื่อความสุขของผู้ซื้อและเพื่อความสุขของชุมชนผู้ผลิตเอง

กลุ่มตัวอย่างต้นแบบ (Role Model) ของกลุ่มสมุนไพรในจังหวัดยโสธร

ศูนย์สุขภาพและพัฒนาวัตถุดิบสมุนไพรชุมชนวัดท่าลาด ต.นาโสี อ.กุฉินท

ได้รับรางวัล 3 ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดยโสธร ปี พ.ศ. 2547

ได้รับรางวัล 2 ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดยโสธร ปี พ.ศ. 2548

ประวัติความเป็นมา

ปี พ.ศ. 2526 มีการก่อตั้ง “ชมรมหมอยาพื้นบ้านและผู้สนใจสมุนไพร อ.กุฉินท จ.ยโสธร” โดยการนำของพระผู้นำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข และหมอยา รวมทั้งสิ้นประมาณ 200 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านหันมาใช้สมุนไพรเพื่อดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน เนื่องจากตระหนักแล้วว่า ในท้องถิ่นของตนเองนั้น ยังมีสมุนไพรอันเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าและสามารถนำมาใช้ในการดูแลสุขภาพตนเองได้ในยามเจ็บไข้ได้ป่วย โดยอาศัยความรู้ของหมอพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมายาวนาน หลังจากการก่อตั้งชมรมหมอยาพื้นบ้านฯ เป็นต้นมา ชาวบ้านในเขตอำเภอกุฉินท มีความตื่นตัวในการใช้สมุนไพรดูแลสุขภาพเป็นอย่างมาก เช่น การจัดการสวนสมุนไพรเพื่อออกไปให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในพื้นที่เป้าหมาย การเดินป่าศึกษาและเก็บตัวอย่างสมุนไพรในป่าชุมชน ป่าอนุรักษ์และป่าคอนปู่ตา การบริการด้านสุขภาพ เช่น การอบสมุนไพรและการนวดทุกวันพระ การเพาะขยายกิ่งพันธุ์สมุนไพรให้แก่สมาชิกเพื่อนำไปปลูกและจำหน่ายให้กับผู้สนใจทั่วไป โดยทั้งหมดนี้ มีวัดท่าลาดเป็นศูนย์กลาง และมีการประสานงานตลอดจนการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน เมื่อชาวบ้านมีความรู้และมีความตื่นตัวในการใช้สมุนไพรกันมากขึ้น จึงได้มีการพัฒนาจากการใช้สมุนไพรมาสู่การแปรรูปเป็นยา เพื่อความสะดวกในการใช้สอย อีกทั้งยังส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกสมุนไพรและเก็บมาจำหน่ายให้กับศูนย์ฯ เพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตยาแปรรูป เพื่อเป็นรายได้เสริมในครอบครัวและชุมชน ต่อมาจึงได้มีการจัดตั้งเป็น “ศูนย์พัฒนาวัตถุดิบสมุนไพร วัดท่าลาด” ขึ้น ในปี พ.ศ. 2535 โดยการสนับสนุนของสถาบันการแพทย์แผนไทยและมูลนิธิสุขภาพไทย โดยชุมชนวัดท่าลาดมีจำนวนครัวเรือนรวม 68 ครัวเรือนด้วยประชากรจำนวน 478 คน (ชาย 230 คน หญิง 248 คน) หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม

1. NGO และมูลนิธิสุขภาพไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2527-2545 โดยให้การสนับสนุนด้านเจ้าหน้าที่ให้ความรู้ และขอเงินสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม จำนวนกว่า 1 ล้านบาท
2. สมาคมแพทย์แผนไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2539-2545 ด้วยเงินสนับสนุนประมาณ 1,200,000 บาท

รูปแบบการบริหารงาน

1. กำลังการผลิต/ เดือน

- a. น้ำมันงา จำนวน 800 ขวด
- b. ยาหม่อง จำนวน 300 ขวด
- c. ผงขัดหน้า จำนวน 200 กระปุก
- d. ขมิ้นชัน จำนวน 200 กระปุก
- e. ยาธาตุบดเชย จำนวน 500 ขวด

2. สมาชิกกลุ่ม

กลุ่มมีสมาชิกรวม 280 คน โดยเป็นคนในชุมชนวัดท่าลาดจำนวนร้อยละ 70 คนในตำบลใกล้เคียงจำนวนร้อยละ 25 และจากกรุงเทพประมาณร้อยละ 5 จัดตั้งในรูปแบบขององค์กรชาวบ้าน ด้วยการระดมหุ้นๆละ 10 บาท โดยสมาชิก 1 รายสามารถซื้อได้จำนวน 5 หุ้น เป็นอย่างต่ำ กลุ่มมีทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานประมาณ 50,000-60,000 บาท

การดำเนินงานกลุ่ม

1. ประธานกลุ่ม : คุณ เกรียงศักดิ์ เวฬุวนารักษ์
2. รองประธาน : ผู้ใหญ่ประดิษฐ์ แสงโชติ
3. เลขานุการ: ผู้ใหญ่ประดิษฐ์ แสงโชติ

รายละเอียดอื่นๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม ได้แก่

- (1) ได้รับเงินสนับสนุนจากสถาบันการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข
- (2) มีคณะกรรมการบริหาร 15 คน มีวาระ 1 ปี
- (3) จ้างผู้จัดการ 1 คน ค่าตอบแทน 1,800 บาท/เดือน
- (4) จ้างเจ้าหน้าที่บัญชี 1 คน ค่าตอบแทน 700 บาท/เดือน
- (5) จ้างเหรัญญิก 1 คน ค่าตอบแทน 700 บาท/เดือน
- (6) จ้างลูกจ้างประจำ 1 คน ค่าตอบแทน 1,800 บาท/เดือน

ปัจจุบัน มีคนทำงาน 19 คน ทำงานวันละ 3 คน หมุนเวียนกันไป โดยได้รับค่าตอบแทนวันละ 80 บาท

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่ม

1. กรุงเทพมหานคร โดยมูลนิธิศูนย์สื่อเพื่อการพัฒนา ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2548 ด้วยงบประมาณจำนวน 60,000 บาท ของกรมการพัฒนาชุมชน

2. กรุงเทพมหานคร โดยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
ระหว่างปี พ.ศ. 2548 ด้วยเงินสนับสนุน 150,000 บาท

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในปัจจุบัน

- a. น้ำมันงา
- b. ยาหม่อง
- c. ผงซักผ้า
- d. ขมิ้นชัน
- e. ยาธาตุบด

สถานที่ทำการของกลุ่ม วัดท่าลาด ต. นาโง อ.กุฉินทรม จ.ยโสธร

คุณ เกรียงศักดิ์ เวฬุวนารักษ์ หมายเลขโทรศัพท์ 087-999-6502

ภาพถ่ายวิสาหกิจชุมชนวัดท่าลาด



ผลิตภัณฑ์ของชุมชนวัดท่าลาด



บรรยากาศการเสวนาที่ชุมชนวัดท่าลาด



การสาธิตโดยชุมชนวัดท่าลาด



การสาธิตโดยชุมชนวัดท่าลาด



การอุดหนุนผลิตภัณฑ์โดยกลุ่มที่มาดูงาน



ถ่ายรูปร่วมกันเมื่อเยี่ยมชมและดูงาน



ผลิตภัณฑ์ของชุมชนวัดท่าลาด - ขี้ผึ้งไพล



ผลิตภัณฑ์ของชุมชนวัดท่าลาด - น้ำมันงา



ผลิตภัณฑ์ของชุมชนวัดท่าลาด - ผงขัดหน้า



ผลิตภัณฑ์ของชุมชนวัดท่าลาด - น้ำมันไพล



ผลิตภัณฑ์ของชุมชนวัดท่าลาด - ยาหม่องน้ำ



ผลิตภัณฑ์ของชุมชนวัดท่าลาด - ยาธาตุ

ความเกี่ยวข้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง: เป็นกรณีศึกษาตัวอย่างของหลักเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มสมุนไพรจำนวน 4 กลุ่มที่ต้องการดูตัวอย่างของกลุ่มต้นแบบในจังหวัดยโสธร

1. กลุ่มสตรีสมุนไพร (ลูกประคบ)

ได้รับรางวัล 2 ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดยโสธร ในปี พ.ศ. 2548

ประวัติความเป็นมา

ในปี พ.ศ. 2546 กลุ่มได้รวบรวมสมาชิกขึ้นจำนวน 42 ราย เพื่อทำการผลิตลูกประคบสมุนไพร เพื่อใช้ในการนวดแผนโบราณ เนื่องจากผู้คนในละแวกนี้มีทักษะด้านการนวดเป็นพิเศษ อีกทั้งวัสดุที่ใช้ อันได้แก่ ขมิ้น หนวด ตะไคร้ มะกรูด ใพล นั้น ชาวบ้านสามารถปลูกได้เองตามบ้านเรือนของตนเอง โดยจำหน่ายลูกประคบในราคา 30 บาทต่อ 1 ลูก (บรรจุสมุนไพรในผ้าขาวลักษณะกลมโตคล้ายน้ำเต้า) โดยสามารถใช้ได้ประมาณ 3-4 ครั้งต่อ 1 ลูกประคบ ด้วยความช่วยเหลือขององค์การบริหารส่วนตำบลส้มผ่อ กลุ่มมีรายได้ประมาณ 1,000 บาทต่อคนต่อเดือน สมุนไพรที่ใช้ได้มาจากภูเขาในพื้นที่ โดยเฉพาะจากภูเพชร บ้านใหม่ขมิ้น ตามคำแนะนำของอายุรแพทย์และภายใต้การดูแลของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข กลุ่มให้การสนับสนุนงานต่างๆของชุมชนตามสมควร โดยชุมชนส้มผ่อมีครัวเรือนจำนวน 30 ครัวเรือน ด้วยประชากร 280 คน (ชาย 150 คน และหญิง 130 คน)

หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม

1. องค์การบริหารส่วนตำบลส้มผ่อ จำนวน 10,000 บาท โดยใช้ร่วมกับหน่วยงานนวดไทยแผนโบราณ
รูปแบบการบริหารงาน

1. กำลังการผลิต : ลูกประคบจำนวน 150 ลูก ต่อเดือน

2. สมาชิกกลุ่ม : เป็นการเกณฑ์อาสาสมัครหมู่บ้านมาเป็นช่างนวด โดยได้รับค่าตอบแทนรายเดือนจากองค์การบริหารส่วนตำบล

3. การดำเนินงานกลุ่ม ปัจจุบัน กลุ่มมีเงินสะสมประมาณ 2,000-3,000 บาท

3.1 ประธานกลุ่ม : นาง บุญยธิดา ทับแสง

3.2 รองประธาน : นายสมร พรหมรินทร์

3.3 เลขานุการ : นางปรางค์ แก้วหาญ

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่ม

1. ปี พ.ศ. 2547 งานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยกรมการพัฒนาชุมชน ได้รับเงินสนับสนุนการประชุมตามควร (วันละ 200 บาทเป็นเวลา 3 วัน) มีผู้เข้าร่วมงานกว่า 1,000 คนจากทั่วจังหวัดยโสธร (จัดที่ อุบลบุรีรีสอร์ท)

2. ปี พ.ศ. 2548 งานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยกระทรวงพาณิชย์ ได้รับเงินสนับสนุนการ
ประชุมตามควร (วันละ 200 บาท เป็นระยะเวลา 2 วัน 1 คืน) มีผู้ร่วมงานกว่า 200 คน จากทั่ว
จังหวัดยโสธร (จัดที่โรงแรม เจ.พี. ยโสธร)

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในปัจจุบัน

1. ลูกประคบสมุนไพร

สถานที่ทำการ 25 นาเงิน หมู่ 2 ตำบลส้มผ่อ อำเภอไทยเจริญ

คุณบุญยธิดา ทับแสง หมายเลขโทรศัพท์ 045-738-735/ 084-729-1954

ภาพถ่ายวิสาหกิจชุมชน : กลุ่มสตรีสมุนไพรลูกประคบ



การเตรียมสมุนไพรของกลุ่มลูกประคบ – จ.ยโสธร



ความเกี่ยวข้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง: เข้าข่ายหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2. กลุ่มสตรีสมุนไพรมาน้ำส้มฝ่อ (ถุงการบูร)

ได้รับรางวัล 1 ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดยโสธร ในปี พ.ศ. 2548

ประวัติความเป็นมา

ในปี พ.ศ. 2544 โดยการแนะนำและการอบรมของแพทย์แผนโบราณ โรงพยาบาล กุดชุม กลุ่มได้รวมตัวกันโดยมีสมาชิกจำนวน 32 ราย เพื่อริเริ่มทำการนวดไทยแผนโบราณ โดยได้รับการสนับสนุนจากสถานีอนามัย และองค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลส้มฝ่อ เพื่อให้บริการแก่ลูกค้าทั่วไป โดยมีเตียงนวดจำนวน 1 เตียงและมีตู้ (พลาสติก) อบสมุนไพรจำนวน 1 ตู้ ตั้งอยู่บนชั้น 2 ของสถานีอนามัยดังกล่าว เพื่อให้ลูกค้าได้ผ่อนคลายความตึงเครียดและความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าจากการทำงานและเพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพที่ดีอีกทางหนึ่งด้วย

ต่อมา กลุ่มจึงได้คิดบรรจุการบูรหอมที่ห่อด้วยกระดาษสาเป็นลายรูปหัวใจขนาดเล็ก โดยขายชิ้นละ 5 บาท และเป็นแท่งยาวขนาดกลางโดยขายชิ้นละ 10 บาท ปัจจุบัน กลุ่มมีรายได้จากการขายถุงหอมการบูรเพียงเดือนละ 100 บาทโดยประมาณ ซึ่งเป็นการขายให้แก่ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการนวดนั่นเอง

เนื่องจากรายได้ของกลุ่มจากการขายถุงการบูรมีไม่มากนัก จึงยังไม่มีแบ่งรายได้อีกในหมู่สมาชิก หากแต่ำเงินไปซื้อสมุนไพร กระดาษสา ด้าย และเข็ม ซึ่งเป็นวัตถุดิบในการผลิตเข้ามาแทน

นอกจากนี้ กลุ่มยังมีการผลิต “ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ” เพิ่มเติมด้วย โดยมีครัวเรือนจำนวน 10 หลังที่มีฝีมือในการทอเป็นผู้ผลิต แต่ยังไม่มีความสามารถในการแบ่งปันรายได้ให้แก่ชุมชน นอกจากการร่วมแรงในงานบุญงานกุศลต่างๆ ของชุมชนเท่านั้น

อนึ่ง เนื่องจากชุมชนแห่งนี้เกี่ยวกับกลุ่มข้างต้น (ตำบลส้มฝ่อ) จึงมีจำนวนครัวเรือน 30 หลังคาเรือนและประชากรชาย-หญิง รวม 280 คนเท่ากัน

หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม เช่นเดียวกับกลุ่มข้างต้น (ถุงการบูรสมุนไพร)

รูปแบบการดำเนินงาน

1. กำลั้งการผลิต ถุงการบูรหอมจำนวน 10 ถุงต่อเดือน/ ตามคำสั่งซื้อ

2.สมาชิกกลุ่ม อาศัยอยู่ในชุมชนส้มฝ่อ

3.การดำเนินงานกลุ่ม

2.1 ประธานกลุ่ม : นาง บุญชม มาศขาว

2.2 เลขานุการ : นาง พัทธกัญ ปากหวาน

ผู้ที่สนใจเป็นสมาชิกสามารถลงหุ้นคนละ 20 บาทเพื่อให้ได้สถานภาพการเป็นสมาชิกของกลุ่ม และร่วมดำเนินกิจการของกลุ่มต่อไปได้ โดยมีเงินทุนหมุนเวียนที่ได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหนึ่ง ส่วนการจัดการบริหารงานของกลุ่มนั้น เป็นการรวมตัวของกลุ่ม โดยมีผู้ดำเนินการหลักจำนวนหนึ่งที่ลงทั้งแรงและเงิน ในขณะที่สมาชิกที่เหลือลงทุนเพียงเงินเท่านั้น กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่ม

1. ปี พ.ศ. 2547 งานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยกรมการพัฒนาชุมชน ได้รับเงินสนับสนุนการประชุมตามควร (วันละ 200 บาทเป็นเวลา 3 วัน) มีผู้เข้าร่วมงานกว่า 1,000 คนจากทั่วจังหวัด ยโสธร (จัดที่ อุบลบุรีรีสอร์ท งานเดียวกับกลุ่มคุณ บุญยธิดา ทับแสง)

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในปัจจุบัน

1. ถุงหอมการบูร

สถานที่ทำการ 2 สัมผ่อ หมู่ 1 ตำบลสัมผ่อ อำเภอไทยเจริญ

คุณบุญชม มาศขาว หมายเลขโทรศัพท์ 086-994-4218

ภาพถ่ายวิสาหกิจชุมชน : กลุ่มสตรีสมุนไพรร้านสัมผ่อ (ถุงการบูร) อ.ไทยเจริญ



การบรรจุถุงการบูร (ห่อกระดาษสา)



การบรรจุถุงการบูร (ห่อกระดาษสา)

ความเกี่ยวข้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง: เข้าข่ายหลักเศรษฐกิจพอเพียง

3. กลุ่มสตรีแม่บ้านร้องคำ (น้ำยาซักผ้า น้ำยาล้างจานทำจากสมุนไพร)

ได้รับรางวัล 3 ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดยโสธร ในปี พ.ศ. 2548

ประวัติความเป็นมา

ในปี พ.ศ. 2544 กลุ่มได้จัดตั้งขึ้นด้วยจำนวนสมาชิก 15 ราย โดยได้รับการอบรมงานจากวัดป่าสวนธรรมร่วมใจ อำเภอป่าติ้ว ภายใต้การดำเนินงานของพระสุภัทโธ มีวัตถุประสงค์ในการผลิตเพื่อใช้เองในครัวเรือนและขายแก่ลูกค้าในตำบลห้องแซง วัดอุทัยในการผลิตซื้อหามาจากวัดป่าสวนธรรมร่วมใจ ซึ่งมีส่วนผสมอยู่ 8 ชนิด ได้แก่ น้ำยา N 70 เชื้อขี้เถ้า ผงฟอง น้ำเกลือ น้ำมะกรูด น้ำหอม น้ำยากันเสีย (ส่วนผสม 7 ชนิดสำหรับน้ำยาล้างจาน) และน้ำด่าง (เพิ่มส่วนผสมตัวที่ 8 สำหรับน้ำยาซักผ้า) ขั้นตอนในการทำ เริ่มจากการต้มน้ำเกลือให้สุก ทิ้งให้เย็น และนำมากวนให้เข้ากับส่วนผสมอื่นๆ โดยใช้เวลาในการกวนประมาณ 2 ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย จะได้ผลผลิตประมาณ 15 ขวด สำหรับการใช้ภายในครัวเรือน และผลิตราวละประมาณ 2-3 สัปดาห์ต่อเดือน เพื่อให้ได้ผลผลิตขายในพื้นที่ประมาณ 100 ขวด ต่อเดือน ราคาขายขวดละ 60 บาท

ต่อมา ในปีพ.ศ. 2547 ประธานกลุ่มได้ทำการผลิตเพิ่มอีกเดือนละประมาณ 100 ขวด บรรจุใส่ขวดพลาสติกเกลลอนขนาดกลางและขนาดใหญ่ และได้รับสลาก “OTOP ยโสธรตรามะนาวคู่” จากกรมการพัฒนาชุมชน เพื่อนำไปจำหน่ายที่จังหวัดนครปฐม โดยเน้นกลุ่มคนอีสานที่ทำงานในโรงงานและแก๊งพื้นที่ดังกล่าว โดยชุมชนบ้านร้องคำมีจำนวนครัวเรือน 91 หลังคาเรือน มีประชากรรวม 278 คน (ชาย 133 หญิง 145)

หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม

เป็นความพยายามอย่างยิ่งที่กลุ่มไม่ขอรับเป็นตัวแทน แต่เป็นวัสดุ/ความรู้ แทน โดยเป็นการให้เปล่าเท่านั้นจึงจะรับ ได้แก่

1. อุตสาหกรรมจังหวัดอุบลราชธานี จำนวนที่เสนอจะให้ 50,000 บาท
2. กรมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม (กรุงเทพมหานคร) จำนวนที่เสนอจะให้ 50,000 – 100,000 บาท

รูปแบบการบริหารงาน

1. กำลังการผลิต : 100-200 ขวดต่อเดือน (น้ำยาล้างจานและน้ำยาซักผ้า)

2. สมาชิกกลุ่ม : เป็นชาวบ้าน (สตรี) บ้านร่องคำ

3. การดำเนินงานกลุ่ม

3.1 ประธานกลุ่ม : นาง เตียงคำ ผิวผ่อง

3.2 รองประธาน : นาง ไยดี เข้มเพ็ญ

3.3 เลขานุการ : นางบุญศรี พุฒจัน

ประธานกลุ่ม (คุณเตียงคำ ผิวผ่อง) ลงเงินการผลิตเริ่มแรกจำนวน 5,000 บาท โดยพยายามอย่างยิ่งที่จะไม่รับเงินกู้ใดๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากไม่ต้องการเป็นหนี้ หากแต่ถ้าเป็นการให้เปล่า เช่น ให้หม้อต้ม แก๊ส หรือ ถังน้ำยา ก็ยินดีรับไว้ใช้งานในกลุ่มต่อไป ปัจจุบันกลุ่มมีเงินสะสมประมาณ 15,000 บาท

การจัดการบริหารงานของกลุ่ม - เป็นการรวมตัวกันเดือนละ 2-3 สัปดาห์ เพื่อทำการผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือนของสมาชิกก่อน จึงทำการผลิตเพื่อส่งขายในตำบลห้องแซง และ ผลิตส่งขายที่จังหวัดนครปฐมต่อไป และเมื่อมีโอกาส กลุ่มจะมอบน้ำยาล้างจานและน้ำยาซักผ้าให้แก่คนยากไร้ในชุมชน

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่ม

1. ปี พ.ศ. 2548 ที่วัดป่าจันทวนาราม ตำบลห้องแซง โดยเชิญวิทยากรจาก ธกส. ให้ความรู้และอบรมเรื่องการทำน้ำยาซักผ้าและน้ำยาล้างจานจากสมุนไพร

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในปัจจุบัน

1. น้ำยาซักผ้าบรรจุขวดเกลลอน
2. น้ำยาล้างจานบรรจุขวดเกลลอน

สถานที่ทำการ 41 ร่องคำ หมู่ 14 ตำบลห้องแซง อำเภอลำลูกกา

คุณเตียงคำ ผิวผ่อง หมายเลขโทรศัพท์ 045-716-835

ภาพถ่ายวิสาหกิจชุมชน : กลุ่มสตรีแม่บ้านร้องคำ



ผลิตภัณฑ์น้ำยาซักผ้า น้ำยาล้างจานทำจากสมุนไพร

ความเกี่ยวข้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง: เข้าข่ายหลักเศรษฐกิจพอเพียง

4. กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางและถุงหอยการบูร

ได้รับรางวัล 3 ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดยโสธร ในปี พ.ศ. 2546

ได้รับรางวัล 3 ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดยโสธร ในปี พ.ศ. 2547

ประวัติความเป็นมา

ในปี พ.ศ. 2546 (วันที่ 30 กรกฎาคม 2546) กลุ่มได้จัดตั้งขึ้นด้วยจำนวนสมาชิก 18 คนเพื่อการเย็บ ปัก และถักโครเชต์ถุงที่ใช้ใส่การบูร มี 2 ขนาด คือ ขนาดเล็กราคาถุงละ 20 บาท และขนาดใหญ่ (ราบ/แบน) ราคาถุงละ 70 บาท ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ส่งประกวดโอท็อป ตลาดส่วนใหญ่อยู่ที่ภาคกลาง กรุงเทพฯ และภาคใต้ โดยมีกอบกนัฐเพื่อการประชาสัมพันธ์ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กลุ่มได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากประสบการณ์การทำงาน จากการอบรมของกระทรวงพาณิชย์ และจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มแม่บ้านต่างๆทั่วประเทศ วัตถุประสงค์หลักของกลุ่ม คือ การเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนของสมาชิก โดยชุมชนอุดมสุขแห่งนี้มีจำนวนครัวเรือนรวม 160 หลังคาเรือน ประชากรจำนวน 500 คน (ชาย-หญิงอย่างละครึ่ง)

หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม

ไม่ได้ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานใด

รูปแบบการบริหารงาน

1. **กำลังการผลิต :** ถุงการบูรเล็ก ถุงละ 20 บาท จำนวน 1,000 ถุงต่อเดือน
ถุงการบูรใหญ่ ถุงละ 70 บาท จำนวน 500 ถุงต่อเดือน
2. **สมาชิกกลุ่ม :** สมาชิกจะลงทุนคราวละ 500- 1,000 บาทเพื่อจัดทำผลิตภัณฑ์สำหรับนำไปจำหน่าย มีการจัดทำบัญชีกลุ่ม โดยรายได้ที่ขายจะนำส่วนหนึ่งหักเข้ากลุ่มก่อนเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน จากนั้น จะคำนวณค่าแรงที่สมาชิกกลุ่มทำงานส่งมาโดยให้เป็นเงินสด เพราะสมาชิกต้องการรับรายได้รายเดือนมากกว่าราย 6 เดือนหรือ 12 เดือน นอกจากนี้ มีการจ่ายเงินปันผลให้แก่สมาชิก และมีให้การช่วยเหลือสมาชิกหากมีความเดือดร้อน ส่วนชุมชนนั้น กลุ่มมีการมอบเงินสดให้แก่โรงเรียน ให้แก่งานของเทศบาลนคร และงานศพ ทั้งนี้ ประธานกลุ่มมีงานหลักคือรับราชการและใกล้เกษียณแล้ว

3. การดำเนินงานกลุ่ม

- 3.1 **ประธานกลุ่ม :** นาง ยวรี สีนโคกสูง
- 3.2 **รองประธาน :** นาง อุไรวรรณ พุฒพงษ์
- 3.3 **เลขานุการ :** นาง รัชณี ไชยมะโย

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่ม

ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2548 กลุ่มได้รับการอบรมความรู้เพิ่มเติมจาก กรมการพัฒนาชุมชน สหกรณ์ และสำนักงานพาณิชย์จังหวัด โดยได้รับค่าตอบแทนพอสมควร (งบประมาณสำหรับ 3 คนๆ ละ 100-200 บาท(ค่าน้ำมัน) ส่วนอาหารมีการเลี้ยงต่างหาก (แบบโต๊ะ)

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในปัจจุบัน

1. ถุงการบูรด้วยถุงบรรจุผักโครขนาดเล็ก
2. ถุงการบูรด้วยถุงบรรจุผักโครขนาดใหญ่

สถานที่ทำการ 382/2 ถนนวิทยารังค์ ตำบลเขตเทศบาล อำเภอเมืองยโสธร

คุณยุวรี สีนโคกสูง หมายเลขโทรศัพท์ 045-715-374

ภาพถ่ายวิสาหกิจชุมชน : กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางและถุงหอมการบูร

ถุงหอมการบูร อ.เมือง จ.ยโสธร



ผลิตภัณฑ์กลุ่มถุงหอมการบูร



ถุงหอมการบูร – มะกรูดหอม

ความเกี่ยวข้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง: ชุมชนสามารถนำความรู้ความเข้าใจในหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้

การประชุมระหว่าง กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จาก กกและฟื่อ บ้านแดงน้อย ต.บ้านแดง
อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี(ชุมชนกรณีศึกษา)กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ระดับเข้าข่ายและระดับประยุกต์ได้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

8 ธันวาคม 2549

ก.รายนามผู้เข้าร่วมโครงการฯ

1.กลุ่มตัดเย็บกระเป๋าจากผ้ากาบบัว บ้านปะอาว

1. นางเตือนใจ แก้ววงษา
2. นางพัชรี กัลปพฤกษ์
- 3.นางดวงปี่ กุดนาม

2. กลุ่มสตรีทำดอกไม้จันทน์

1. นางสมัยคำ กุลบุตร
2. นางอุทัย แสงจันทร์นวล
3. นางสมคิด เหล่าศรี

3. กลุ่มหัตถกรรมจากผ้าบ้านหนองขุ่น

1. นางบานเย็น ดาษดา
2. นางหนูพิน เครื่องกันธ์
- 3.นางแดง กำเนิดสิงห์

4. กลุ่มสตรีทำผลิตภัณฑ์จาก กก/ฟื่อ/ไผ่ บ้านกุดข้าวปุ้น

1. นางอภัสรา ลอยลม
2. นางพวง นามจันทร์
3. นางจันใด กาบกว้าง

ผู้ดำเนินการประชุม นางประสิทธิ์ บุญลา เลขานุการกลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จาก กกและฟื่อ บ้านแดง
น้อย ต.บ้านแดง อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี (ชุมชนกรณีศึกษา)

เวลาในการดำเนินการประชุม **3 ชั่วโมง** โดยมีหัวข้อการบรรยายดังนี้

- ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชน และวัตถุประสงค์การทำโครงการฯ (อ.สืบพงศ์)
- ตัวแทนกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการฯ แนะนำกลุ่มของตน

- ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม รูปแบบการบริหารงาน การประยุกต์ผลิตภัณฑ์

ปัญหาในการดำเนินงาน และการแก้ปัญหา การพัฒนาผลิตภัณฑ์ครบวงจรด้านวัตถุดิบ การผลิตและการจำหน่าย ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (นางประสิทธิ์ บุญลา)

- ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการสาธิต-ทดลองทำผลิตภัณฑ์(ผู้ร่วมโครงการฯ)

ข. สาระสำคัญของการบรรยาย

1.ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชนและ วัตถุประสงค์การทำโครงการฯ (อ.สืบพงศ์)

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิถีในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตแต่ความลึกซึ้งของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ที่การเป็นวิถีในการดำรงชีวิตที่จะนำไปสู่ชีวิตที่มีความทุกข์ลดน้อยลงหรืออีกนัยหนึ่งก็คือชีวิตที่มีความสุขเพิ่มขึ้น ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นทั้งวิถีและวิถีในการดำรงชีวิตในแง่ของการเป็นวิถีในการประกอบอาชีพ จุดเน้นของเศรษฐกิจพอเพียงจะอยู่ที่การมีภูมิคุ้มกัน เนื่องจากการมีภูมิคุ้มกันที่ดีจะช่วยทำให้กิจการสามารถดำรงอยู่ได้ในลักษณะไม่เสี่ยงมากจนเกินไปทำให้ไม่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นที่ไม่อาจคาดเดาล่วงหน้าได้หรือถ้าหากได้รับผลกระทบจะสามารถฟื้นตัวได้ในเวลารวดเร็วพอสมควร โดยที่การจะมีภูมิคุ้มกันที่ดีนั้นจำเป็นต้องมาจากการพึ่งตัวเองให้ได้เป็นส่วนใหญ่ หมายถึงใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เองหรือหาได้ง่ายในท้องถิ่นมากที่สุด ใช้เทคโนโลยีเหมาะสมที่สามารถจัดการหรือควบคุมได้ หรือมีทุนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทุนทางกายภาพที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเงินทุนเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนเทคโนโลยีในการผลิต ตลอดจนภาวการณ์ตลาดที่สามารถจัดการได้โดยไม่ยากจนเกินไป ถ้าสามารถที่จะพึ่งตนเองได้มากเท่าไร ภูมิคุ้มกันก็จะสูงมากขึ้นไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นและมีความรุนแรงมากน้อยเพียงใดก็สามารถจัดการได้ เพราะปัญหาส่วนใหญ่ทุกประเภทอยู่ในขอบเขตความสามารถที่จะจัดการได้เอง แต่การจะพึ่งตัวเองนั้นจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มี ความพอประมาณ ความหมายของความพอประมาณก็คือทำทุกอย่างเท่าที่จะสามารถจัดการเองได้ไม่เกินกำลังความสามารถหรือ โลกมาก (ที่มา:ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน .2549; บทความ)

ในการที่บุคคลจะ มีความพอประมาณต้องเริ่มที่การจัดการวิถีการดำเนินชีวิตของตนเองไม่ว่าจะเป็นการจัดทำบัญชีครัวเรือน การบริหารจัดการทางการเงิน การออมเพื่ออนาคต หรือแม้กระทั่งการบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อความยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อเป็นการใช้ชีวิตอย่างระมัดระวังไม่ประมาทและมีการเตรียมพร้อมที่จะเผชิญปัญหาที่จะเข้ามาในการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักยึดในกระบวนการด้านทานและแก้ไขปัญหา ในแนวทางดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการจัดโครงการนี้ขึ้นเพื่อให้ความรู้ในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยเริ่มที่กลุ่มวิสาหกิจขนาดเล็ก ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อและแนวคิดของคนในชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการฯ นำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

2.ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม (นางประสิทธิ์ บุญลา)

กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากกกและฟือบ้านแดงน้อย ได้จัดตั้งขึ้นตั้งแต่วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2521 โดยมีคุณสุวรรณี พรหมจันทร์ จากศูนย์วิจัยโภชนาการมหาวิทยาลัยมหิดล ได้มาจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านทอที่กระตูกพร้อมกับได้นำกระเป๋ามาจากประเทศฟิลิปปินส์มาเป็นตัวอย่างและให้กลุ่มแม่บ้านนำต้นกกมาสานเป็นรูปกระเป๋าดังกล่าว ซึ่งช่วงแรกมีสมาชิกกลุ่มจากหมู่ที่ 1, 2 และ 3 ร่วมผลิตชิ้นงานต่าง เพื่อจำหน่ายแต่ปัญหาที่กลุ่มประสบ คือ ชิ้นงานที่ทำการผลิตขาดตลาดรองรับ และกลุ่มได้ปิดไปเมื่อปี พ.ศ. 2533 ต่อมากรมพัฒนาชุมชนโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอตระการพืชผลได้เข้ามาแนะนำและรวมกลุ่มกันอีกครั้ง ซึ่งในครั้งนี้มีนางสมพร สีศิริ เป็นประธานกลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 40 คน ในหมู่ที่ 2 ต่อมาปี ค.ศ. 2536 นางราตรี คำแก้ว ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานกลุ่ม โดยการดำเนินกิจกรรมกลุ่มได้รับความช่วยเหลือจากสมาคมเกษตรกรก้าวหน้า , กองทุนเพื่อสังคม อบต. บ้านแดงและหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี อย่างต่อเนื่อง

ซึ่งในปี พ.ศ.2546 กลุ่ม ฯ ได้รับการช่วยเหลือจากมูลนิธิริรักษ์ไทย สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้รับมอบหมายจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มในระยะเวลาตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2547 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2548 ภายใต้โครงการสนับสนุนการดำเนินงานอุตสาหกรรมชุมชน โดยในช่วงเวลาดังกล่าวมูลนิธิริรักษ์ไทยจะเน้นทักษะในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่และการขยายช่องทางการตลาดให้กับกลุ่มฯ ปัจจุบันกลุ่มฯ มีตลาดรองรับอยู่ คือ ประกอบการจากตลาดนัดสวนจตุจักร, ร้านค้าสหกรณ์ เลมอนฟาร์มและตลาดในพื้นที่แนวโน้มกลุ่มฯ จะมีการขยายตลาดมากยิ่งขึ้น

3.ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ทำการผลิตในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 4 ประเภท

- ประเภทสิ่งของใช้ต่าง ๆ เช่น หมวก กล่องใส่กระดาษทิชชู ตะกร้า
- ประเภทใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ให้กับสินค้าประเภทต่าง ๆ เช่น ชลอมใส่ไวน์
- ประเภทการเพิ่มมูลค่าให้กับตัวสินค้าประเภทต่างๆ
- ประเภทผลิตอุปกรณ์บางส่วนของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

4.รูปแบบการบริหารงาน

กำลังการผลิต สามารถผลิตชิ้นงานในรูปแบบต่าง ๆ ตามคำสั่งซื้อหรือผลิตชิ้นงานเพื่อเป็นบรรจุภัณฑ์ให้กับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งกำลังการผลิตในปี พ.ศ. 2548 จำนวน 48,193 ชิ้น

สมาชิกกลุ่มฯในปัจจุบันมีจำนวน 254 คน ทำการผลิต 120 คน มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบล บ้านแดง อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

การดำเนินงานกลุ่มฯ

นางราตรี คำแก้ว ประธานกลุ่ม
นางบานเย็น คายดา รองประธาน
นางประสิทธิ์ บุญลา เลขานุการ
คณะกรรมการบริหารกลุ่มฯ 15 คน

5. การจัดการด้านวัตถุดิบ การผลิตและการจำหน่าย ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ในอดีตทางกลุ่มมีการใช้วัตถุดิบจากในพื้นที่โดยการใช้ กก ผือและไหล จากภายในหมู่บ้านและละแวกใกล้เคียงเพื่อใช้ในการผลิต ต่อมาเมื่อมีความต้องการวัตถุดิบมากขึ้นทำให้ต้องหาซื้อวัตถุดิบจากพื้นที่อื่นโดยในระยะหลังเริ่มขาดแคลนวัตถุดิบมากขึ้นจึงต้องเดินทางไปซื้อวัตถุดิบจากพื้นที่ที่ห่างไกลออกไป เช่น ที่บ้านกุศปลาขาว อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลฯ ซึ่งมีระยะทางห่างกันประมาณ 70 กิโลเมตร ทำให้ทางกลุ่มต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากจึงไม่มีกำไรจากการค้าเป็นผลให้ช่วงนั้นทางกลุ่มเริ่มมีขัดแย้งในเรื่องของผลประโยชน์ และเนื่องจากต้นทุนมีราคาสูงขึ้นทำให้ไม่สามารถทำราคาแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่นๆ ได้จึงไม่มีลูกค้ามาสั่งผลิตภัณฑ์ ทางกลุ่มจึงเล็งเห็นถึงการพึ่งพาตนเอง การอยู่อย่างพอประมาณตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จึงเริ่มต้นการผลิตในรูปแบบใหม่โดยการทำเท่าที่มีกำลังพอ และการเริ่มรื้อฟื้นการปลูกต้น กก ผือ และ ไหล เพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิต โดยใช้เวลาในการปรับปรุงด้านการจัดการหนึ่งปี จากนั้นทางกลุ่มก็เริ่มขยายตัวได้มากขึ้นและใช้พื้นที่ป่าสาธารณะของหมู่บ้านปลูกวัตถุดิบเป็นเนื้อที่กว่า 30 ไร่ ทำให้ช่วยลดปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบได้เป็นอย่างมาก

จากจุดนี้เองทางกลุ่มจึงเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งพาตนเองและมีความพอประมาณอย่างแท้จริงและต่อมาทางกลุ่มจึงได้รับความสนใจจากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มต่างๆ ที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกับที่ทางกลุ่มเคยประสบมา กลุ่มบ้านแดงน้อยจึงเริ่มมีบทบาทในการให้ความรู้และแนวคิดต่างๆ ที่ใช้ทุนธรรมชาติและทุนมนุษย์และทุนทางสังคมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการของกลุ่มและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มและชุมชนโดยมีการดูแลและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่างๆ ที่ทางชุมชนจัดขึ้นพร้อมทั้งมีการแบ่งปันกำไรบางส่วนคืนสู่ชุมชนเพื่อสร้างความยั่งยืนของชุมชนและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

6. ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (ผู้ร่วมโครงการฯ)

กลุ่มสตรีทำผลิตภัณฑ์จาก กก/ผือ/ไผ่ บ้านกุดข้าวปุ้น

ทางกลุ่ม บ้านกุดข้าวปุ้น ได้แนะนำว่าการทำโครงการนี้ทำให้มองเห็นประโยชน์จากการดำเนินงานของกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตอนนี้ทางกลุ่มบ้านกุดข้าวปุ้น เองก็กำลังประสบปัญหาเช่นเดียวกับ กลุ่มบ้านแดงอยู่แต่ยังไม่ถึงขั้นรุนแรงเพราะเป็นกลุ่มขนาดเล็กผลกระทบจากการขาดแคลนวัตถุดิบและการขาดการพึ่งพาตนเองจึงยังไม่ส่งผลกระทบมากนักแต่คาดว่าในอนาคตหากทางกลุ่มไม่มีการแก้ปัญหาหรือการเตรียมพร้อมในการแก้ปัญหาที่ดีแล้วทางกลุ่มบ้านกุดข้าวปุ้นคงจะไม่สามารถแก้ปัญหาได้เพราะกลุ่มเล็กยังขาดความร่วมมือกันอยู่มาก แต่จากการที่ได้มาร่วมโครงการนี้คิดว่าทางกลุ่มคงจะต้องไปคุยกันเพื่อเตรียมป้องกันและแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

กลุ่มบ้านกุดข้าวปุ้น ยังให้แนวคิดอีกว่าการดำเนินงานของ กลุ่มต่างๆอีกหลายกลุ่มที่ยังดำเนินงานแบบไม่มีทิศทาง คิดเพียงแต่จะขายอย่างเดียวไม่เคยคิดถึงว่าถ้าขาดวัตถุดิบหรือเมื่อใดที่ไม่มีคนซื้อ สินค้าขายไม่ได้แล้วจะหากินกันอย่างไรเพราะตอนนี้การทำผลิตภัณฑ์ต่างๆได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของรายได้หลักไปแล้วและในแนวคิดที่ต้องพึ่งพาตนเองทางกลุ่มบ้านกุดข้าวปุ้น คิดว่าคงจะต้องรบกวนให้ กลุ่มบ้านแดงเป็นที่เล็งแนะนำในการดำเนินการเป็นขั้นตอนต่างๆแต่ไม่ต้องกลัวว่ากลุ่มบ้านกุดข้าวปุ้น จะเป็นคู่แข่งทางการค้าเพราะกลุ่มบ้านกุดข้าวปุ้น จะเป็นเพียงกลุ่มที่ช่วยบ้านแดงผลิตในกรณีที่มีการสั่งเข้ามามากๆ นอกเหนือจากนั้นกลุ่มบ้านกุดข้าวปุ้นก็มีตลาดของตัวเองอยู่แล้ว

กลุ่มสตรีทำดอกไม้จันทน์

กลุ่มสตรีทำดอกไม้จันทน์ จริงๆแล้วทางกลุ่มของเราไม่ได้ใช้วัตถุดิบในการผลิตในพื้นที่เป็นหลักมีใช้ก็เป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้นแต่จากการได้มาร่วมโครงการฯก็ทำให้เกิดความคิดใหม่ๆในการดำเนินงานของกลุ่มเพราะตอนนี้กลุ่มสตรีทำดอกไม้จันทน์ ก็มีรายได้จากการทำผลิตภัณฑ์เป็นหลักถ้าจะเปรียบเทียบก็เรียกได้ว่าเป็นรายได้หลักหลังจากการทำนาเลยก็ว่าได้เพราะสามารถทำกันได้ทุกเพศทุกวัยโดยไม่ต้องทิ้งบ้านออกไปทำงานที่อื่นแต่ถ้าวันหนึ่งราคาวัตถุดิบเพิ่มสูงขึ้นกลุ่มสตรีทำดอกไม้จันทน์ของเราก็จะลำบากเพราะถ้าเราขึ้นราคากลุ่มอื่นๆที่เค้าทำในราคาถูกกว่าก็จะดึงลูกค้าไปหมด และพอมารู้ว่ากลุ่มบ้านแดงแล้วทำให้คิดได้ว่าถ้าให้ความสำคัญแต่ในเรื่องรายได้เพียงอย่างเดียวอาจทำกลุ่มอยู่ได้อย่างไม่ยั่งยืน แต่กลุ่มเราเป็นกลุ่มเล็กและยังขาดความเข้าใจในเรื่องการพึ่งพาตนเองก็ฝากทางอาจารย์ สืบพงศ์ ช่วยแนะนำด้วย

กลุ่มหัตถกรรมจากผ้าบ้านหนองขุน

กลุ่มหัตถกรรมจากผ้าบ้านหนองขุน ทางกลุ่มเป็นกลุ่มที่มีการผลิตหัตถกรรมจากเศษผ้าซึ่งส่วนใหญ่เป็นการใช้วัตถุดิบจากที่อื่นทางกลุ่มก็มีหน้าที่เพียงการประกอบเป็นรูปร่างแล้วจึงตั้งราคาขายส่วนด้านการจัดการ ความพอเพียงทางกลุ่มก็มีข้อจำกัดด้านความพอเพียงอยู่แล้วก็จะมีการจัดสรร การผลิตให้กับสมาชิกในปริมาณที่พอเหมาะและตามกำลังความสามารถของแต่ละคนทำให้ไม่มีปัญหาด้านการจัดการมากนักจะมีปัญหาบ้างก็คือเรื่องการใช้เงินของสมาชิกที่ก่อให้เกิดปัญหาโดยสมาชิกบางคนยังขาดความระมัดระวังในการใช้เงินให้คุ้มค่าและยึดติดกับวัตถุนิยมอยู่มาก ทางกลุ่มบ้านหนองขุนยังให้ข้อคิดเห็นว่าการจัดโครงการนี้เป็นเรื่องที่ดีเพราะถ้ากลุ่มไม่ได้มาก็ไม่มีโอกาสในการรับฟังวิธีการในการบริหารจัดการแบบพอเพียงและการพึ่งพาตัวเองแต่ทางกลุ่มบ้านหนองขุนก็มีปัญหาที่แก้ไม่ตกคือในเรื่องการผลิตคือทางกลุ่มจำเป็นต้องใช้วัตถุดิบจากภายนอกเพราะเศษผ้าที่เป็นวัตถุดิบที่ต้องใช้ในปริมาณมากถ้าจะเอาเศษผ้าจากแถวๆหมู่บ้านมาใช้ก็ไม่พอและไม่มากขนาดนั้น นอกจากนี้ทางกลุ่มเองก็ไม่มีให้ความสำคัญกับวัตถุดิบเท่าที่ควรเพราะส่วนใหญ่จะมีนายหน้ามาติดต่อเราเองถ้าเศษผ้าที่เป็นวัตถุดิบขึ้นราคาทางกลุ่มเราก็ขึ้นราคาของสินค้าตามราคาวัตถุดิบที่สูงขึ้นแต่ช่วงปีที่ผ่านมาระยะนี้เราเริ่มคิดแล้วว่าถ้าหากขึ้นราคาสินค้าสูงขึ้นเรื่อยๆจะทำให้ราคาสู้คู่แข่งจากที่อื่น ไม่ได้สุดท้ายเราก็จะต้องเลิกทำและก็ขาดรายได้แน่ๆ

กลุ่มตัดเย็บกระเป๋ากจากผ้ากาบบัว บ้านปะอว

กลุ่มบ้านปะอวเป็นกลุ่มที่มีการจัดตั้งมานานแล้วและเหตุผลในการจัดตั้งกลุ่มของเราก็คือการใช้ประโยชน์จากเศษผ้าที่เหลือจากการตัดแต่งแล้วโดยการนำเศษเล็กๆน้อยมาผสมกันให้สวยงามแล้วก็ตัดเย็บเป็นกระเป๋ากจากเศษผ้ากาบบัวโดยความคิดเริ่มต้นจากการเสียดายผ้าที่ต้องทิ้งวันๆก็มากมาย กลุ่มเราเป็นกลุ่มที่มีพี่เลี้ยงดีเพราะมีกลุ่มตัดเย็บและทอผ้ากาบบัวเป็นผู้แนะนำให้และไม่ได้คิดค่าผ้าหรือเศษผ้าที่เป็นวัตถุดิบในการทำกระเป๋ากแล้วกลุ่มเราก็คิดว่าถ้ากลุ่มที่เป็นพี่เลี้ยงเรายังขายได้เหมือนในปัจจุบันเราก็ไม่น่ามีปัญหาเรื่องวัตถุดิบในการทำกระเป๋าก แต่ปัจจุบันนี้ก็เริ่มจะเจอปัญหาแล้วคือเราเริ่มขายดีขึ้นเพราะเราขายของราคาถูกเพราะต้นทุนเราน้อยมากพอขายถูกก็เริ่มมีคนสั่งเข้ามามากขึ้นเศษผ้าที่เคยมีก็เริ่มไม่พอกับการทำกระเป๋ากตอนนี้เราต้องใช้ผ้าทั้งผืนแล้วนำมาตัดเป็นชิ้นเล็กๆเพื่อทำกระเป๋ากจากผ้ากาบบัวซึ่งทำให้ราคาต้นทุนจะสูงขึ้นมาจากแต่เดิมไม่ได้ซื้อวัตถุดิบเลยและถ้าคิดดูอีกทีที่เราขายกระเป๋ากจากเศษผ้าได้น่าจะมาจากราคาที่ถูกทำให้คนนิยมซื้อไปเป็นของที่ระลึกแต่พอเริ่มขายดีมากขึ้นกลายเป็นว่าเรากลับต้องซื้อต้นทุนแพงมาทำถ้าเป็นแบบนี้เรื่อยๆกลุ่มของเราคงจะไม่โตขึ้นแน่ๆเพราะขายมากก็จะไม่มีวัตถุดิบเพียงพอหรือจะยึดเป็นรายได้หลักเลยก็ยังไม่ได้ใหญ่เลย สงสัยทางกลุ่มต้องเอาแนวทางพอเพียงมาปรับใช้โดยเฉพาะในเรื่องของทุนทั้งหลายด้านตามแนวพอเพียงทางกลุ่มคงจะมีความมั่นคงมากกว่านี้ถ้าเรา

สามารถอยู่ได้ด้วยตัวเองไม่พึ่งพิงภายนอกจนเกินไปแต่คิดว่าโครงการแบบนี้ควรจะทำแบบต่อเนื่องไม่ใช่ปล่อยเราทำกันเองเพราะเราเองก็ต้องทำมาหากินคงไม่มีเวลารวมตัวกันแบบนี้บ่อยๆแต่ถ้ามีตัวกลางคอยประสานให้เราก็คงรวมกลุ่มกันได้และสืบต่อนโยบายที่ทางโครงการตั้งไว้ได้ต่อไป

ค.ผลจากการสังเกตของผู้วิจัย

การประชุมดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าโครงการที่จัดตั้งขึ้นเป็นโครงการที่มีประโยชน์เป็นอย่างมาก เป็นการแลกเปลี่ยนทัศนคติ วิธีคิด และการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อความยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายในการรวมกลุ่มกันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการกลุ่ม โดยได้รับความร่วมมือที่ดีจากกลุ่มต่างๆที่ร่วมโครงการฯแต่อุปสรรคที่ทางกลุ่มต่างๆร่วมกันออกความเห็นคือ ทำอย่างไรให้สมาชิกคนอื่นๆในกลุ่มหันมาให้ความสำคัญกับทุนทั้ง 4 ด้านและเล็งเห็นผลที่จะเกิดขึ้นเพราะผลดังกล่าวเป็นผลที่เกิดขึ้นในอนาคต ตอนนี้คนในกลุ่มอาจยังไม่เห็นผลในด้านต่างๆที่จะเกิดขึ้นเพราะมองเป็นเรื่องไกลตัว

จากการลงพื้นที่ตามโครงการฯ ครั้งนี้ยังทำให้ค้นพบว่าการเข้าร่วมของบางกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการฯเป็นการเข้าร่วมตามกระแสแต่ไม่อาจถูกเจาะลึกลงในการปฏิบัติจริงเนื่องจากบางกลุ่มที่ร่วมโครงการฯยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลายในการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่างๆทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นควรเสนอรูปแบบต่างๆในการมีส่วนร่วมในการทำโครงการฯต่อไปเพื่อความต่อเนื่องในการบริหารกลุ่มตามแบบเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

- 1) ควรจัดแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ตลอดจนถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น เอกชนและประชาชนทั่วไปในด้านการลงทุน การผลิตสินค้าและบริการ ทั้งนี้ ต้องมีความเสมอภาคเป็นธรรมในกรอบที่เหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
- 2) สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนา ในรูปขององค์กรหรือคณะกรรมการระดับท้องถิ่น โดยเครือข่ายครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนและทุกระดับ โดยให้องค์กรมีขอบเขตความสามารถในการตัดสินใจและดำเนินการอย่างอิสระภายใต้กรอบที่ตอบสนองความจำเป็นในการจัดการแต่ละระดับ
- 3) เปิดโอกาสให้กลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจและติดตามประเมินผล ตลอดจนได้รับประโยชน์จากการพัฒนา รวมทั้งปรับทัศนคติและปรับปรุงขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐให้สามารถร่วมมือและเกื้อหนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น
- 4) ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในการดูแลด้านสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการบริหารจัดการแบบพอเพียง

- 5) แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายและระบบงบประมาณของภาครัฐ ให้สามารถส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการประสานความร่วมมือของหน่วยงานปฏิบัติทุกระดับกับประชาชน ท้องถิ่น ตลอดจนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ในการให้ชุมชนมีโอกาสนในการควบคุม กำกับดูแลและจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง
- 6) สนับสนุนพัฒนาศักยภาพของชุมชน โดยการเพิ่มความรู้ ทักษะและการมีจิตสำนึกในด้านการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจ การอนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับชุมชนให้กว้างขวางมากขึ้น

ทั้งนี้ลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่ม ควรเป็นรูปแบบดังเช่น

พื้นฐานของการเข้าร่วม ลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมมาจากแรงจูงใจภายในจะเป็นแรงหนุนหรือช่วยให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมที่มาจากปัจจัยภายนอก โดยอาศัยอำนาจบารมีหรือแรงบีบบังคับจากผู้มีอำนาจ ความเกรงใจ หรืออิทธิพลของผู้มีอำนาจจากชุมชนเอง ถึงจะสามารถกระทำสำเร็จ แต่ก็ไม่มีผลผูกพันทางจิตใจ ความยั่งยืนต่อเนื่องของกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ก็จะลดลง

รูปแบบของการเข้าร่วม การเข้าร่วมของประชาชนนั้น เป็นการเข้าร่วมโดยการจัดตั้งของประชาชนเอง โดยเฉพาะกิจกรรมที่คำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับของกลุ่มสำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านตัวแทนกลุ่ม เช่น กรรมการกลุ่ม การเข้าร่วมของกลุ่มและอยู่ในลักษณะผู้ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือ

ขอบเขตของการมีส่วนร่วม เป็นช่วงเวลาการมีส่วนร่วม การใช้เวลาเข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ จะใช้เวลาอย่างน้อยต่างกัน ความถี่ห่าง จำนวนครั้งที่เข้าร่วม ความสม่ำเสมอและฤดูกาลที่เหมาะสม ช่วงเวลาที่ใช้ในกิจกรรมแต่ละครั้ง

ผลของการเข้าร่วม ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่มทำให้เกิดการรวมพลังที่จะสร้างอำนาจต่อรองให้กลุ่มมีศักยภาพเป็นตัวของตัวเอง สร้างปฏิสัมพันธ์อันดี มีความสามัคคีในมวลสมาชิกของกลุ่ม และมองเห็นถึงประโยชน์ในภายภาคหน้าอย่างแท้จริง ของการใช้แนวปฏิบัติในแบบเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความยั่งยืนของกลุ่ม

การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา จะเห็นว่ากิจกรรมการพัฒนาใด ๆ ก็ตาม หากประชาชนไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและลงมือดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองแล้ว กิจกรรมนั้นก็มิอาจจะสำเร็จและดำรงอยู่ได้ แต่ถ้าหากว่าประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการอย่างถ่องแท้ จะสามารถมองเห็นผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง ครอบครัวและกลุ่มชุมชน ทั้งยังได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ จนเกิดความตระหนักในปัญหาของตนเองและค้นรณหาทางแก้ไขเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจน

เกิดการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน มี 2 ลักษณะ คือ

1.การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการทุกระบวนการ ตั้งแต่ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา การร่วมคิด และหาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมกัน ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการ ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนร่วมปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนงานให้บรรลุตามผลที่กำหนดไว้และร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล

2.การมีส่วนร่วมไม่แท้จริง เป็นการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน โดยเฉพาะเข้าร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว อาทิ

2.1) การมีส่วนร่วมในการค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา และร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะถ้าหากว่าบุคคลในชุมชนยังไม่สามารถเข้าใจปัญหา และสาเหตุของปัญหาคด้วยตัวเองแล้ว การจัดกิจกรรม โอกาสเรียนรู้ต่าง ๆ ก็ไม่อาจเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อบุคคลในชุมชนนั้นได้ เพราะบุคคลในชุมชนนั้น ยังขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น สิ่งหนึ่งที่ผู้ให้ความรู้จะต้องยอมรับ คือบุคคลในชุมชน ซึ่งเป็นผู้อยู่กับปัญหาของตนเองดีที่สุด แต่เขาจะมองปัญหานั้นไม่ชัดเจน หรือเข้าใจถึงแก่นแท้ของปัญหา ต่อมาเมื่อบุคคลมาช่วยชี้แนะ เขาจึงมองในสาเหตุของปัญหาของตนเองชัดเจน ดังนั้น บุคคลในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเรียนรู้ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง ทั้งการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมเพื่อจะนำไปสู่แนวทางแก้ปัญหานั้น ต่อไป

2.2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรม เมื่อบุคคลในชุมชนได้เรียนรู้ปัญหาของตนเองแล้ว ขั้นตอนต่อไปของการมีส่วนร่วมคือ จะต้องให้บุคคลได้เรียนรู้ในเรื่องของการวางแผนและดำเนินกิจกรรม การแสวงหาแหล่งทรัพยากรหรือความช่วยเหลือ เพื่อที่จะมาสนับสนุนกิจกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ บุคคลยังต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน การแก้ปัญหาก็จะกระทำได้หลายวิธีแต่จะมีวิธีที่ดีที่สุดในเรื่องดังกล่าว ผู้ที่ให้ความรู้ซึ่งอยู่ในฐานะที่มีประสบการณ์มากกว่า ต้องเป็นผู้คอยให้คำแนะนำจนกระทั่งบุคคลเหล่านั้นสามารถตัดสินใจได้ จะเลือกใช้วิธีใดในการแก้ไขปัญหาที่ตนเองและชุมชนกำลังเผชิญอยู่

2.3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในเรื่องดังกล่าวจะสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นกับบุคคลและชุมชนได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นการปฏิบัติงานด้วยตนเอง อาจจะทำให้บุคคลและชุมชนได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด เมื่อเห็นประโยชน์ก็จะสามารถดำเนินกิจกรรมนั้นด้วยตัวเองพร้อมทั้งร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ด้วย

2.4) การมีส่วนร่วมและการติดตามประเมินผล การประเมินผลด้วยตนเองจะทำให้บุคคลและชุมชนมีความตระหนักว่า กิจกรรมที่ตนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการมาทั้งหมดนั้นดีหรือไม่เพียงไร และควรพิจารณาว่าจะดำเนินการต่อไปอย่างไร ทำให้บุคคลได้เรียนรู้และประโยชน์ของการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และจะส่งผลถึงการดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไปให้ประสบผลสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้มากขึ้น

รูปทัวรุ่มชนต้นแบบ





กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากกกและฟือ บ้านแดงน้อย

- ได้รับรางวัล 3 ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2546
- ได้รับรางวัล 5 ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2547

ประวัติความเป็นมา

กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากกกและฟือบ้านแดงน้อย ได้จัดตั้งขึ้นตั้งแต่วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2521 โดยมีคุณสุวรรณี พรหมจันทร์ จากศูนย์วิจัยโภชนาการมหาวิทยาลัยมหิดล ได้มาจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านทอที่กระตุกพร้อมกับได้นำกระเป๋ามาจากประเทศฟิลิปปินส์มาเป็นตัวอย่างและให้กลุ่มแม่บ้านนำต้นกกมาสานเป็นรูปกระเป๋าดังกล่าว ซึ่งช่วงแรกมีสมาชิกกลุ่มจากหมู่ที่ 1,2 และ 3 ร่วมผลิตชิ้นงานต่าง เพื่อจำหน่าย แต่ปัญหาที่กลุ่มประสบ คือ ชิ้นงานที่ทำการผลิตขาดตลาดรองรับ และกลุ่มได้ปิดไปเมื่อปี พ.ศ. 2533 ต่อมากรมพัฒนาชุมชนโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอตระการพืชผลได้เข้ามาแนะนำและรวมกลุ่มกันอีกครั้ง ซึ่งในครั้งนี้มีนางสมพร สีศิริ เป็นประธานกลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 40 คน ในหมู่ที่ 2 ต่อมาปี ค.ศ. 2536 นางราตรี คำแก้ว ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานกลุ่ม โดยในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มได้รับความช่วยเหลือจากสมาคมเกษตรกรก้าวหน้า , กองทุนเพื่อสังคม อบต. บ้านแดงและหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี อย่างต่อเนื่อง

ซึ่งในปี พ.ศ.2546 กลุ่ม ฯ ได้รับการช่วยเหลือจากมูลนิธิริรักษ์ไทย สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้รับมอบหมายจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มในระยะเวลาตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2547 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2548 ภายใต้โครงการสนับสนุนการดำเนินงานอุตสาหกรรมชุมชน โดยในช่วงเวลาดังกล่าวมูลนิธิริรักษ์ไทยจะเน้นทักษะในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่และการขยายช่องทางการตลาดให้กับกลุ่มฯ ปัจจุบันกลุ่มฯ มีตลาดรองรับอยู่ คือ ประกอบการจากตลาดนัดสวนจตุจักร, ร้านค้าสหกรณ์ เลมอนฟาร์มและตลาดในพื้นที่แนวโน้มน กลุ่มฯ จะมีการขยายตลาดมากยิ่งขึ้น

หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มฯ

1. ปี 2521 – ปัจจุบัน กรมพัฒนาชุมชน
2. ปี 2538 สมาคมเกษตรกรก้าวหน้า
3. ปี 2543 กองทุนเพื่อสังคม
4. ปี 2541- ปัจจุบัน องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง

5. ปี 2547 – 2548 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมและมูลนิธิรักไทย

รูปแบบการบริหารงาน

1.กำลังการผลิต

สามารถผลิตชิ้นงานในรูปแบบต่าง ๆ ตามคำสั่งซื้อหรือผลิตชิ้นงานเพื่อเป็นบรรจภัณฑ์ให้กับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งกำลังการผลิตในปี พ.ศ. 2548 จำนวน 48,193 ชิ้น

2.สมาชิกกลุ่มฯ

จำนวน 254 คน ทำการผลิต 120 คน มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบล บ้านแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี

3.การดำเนินงานกลุ่มฯ

1. นางราตรี คำแก้ว ประธานกลุ่ม
 2. นางบานเย็น ดาษดา รองประธาน
 3. นางประสิทธิ์ บุญลา เลขานุการ
- มีคณะกรรมการ 15 คน

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่มฯ

- 1.โครงการฝึกอบรมการบริหารจัดการและพัฒนากลุ่มอาชีพ
 - งบประมาณสนับสนุนจากกรมส่งเสริม อุตสาหกรรม
 - วิทยากรจากคณะวิทยาการจัดการ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- 2.โครงการฝึกอบรมการออกแบบผลิตภัณฑ์และเพิ่มทักษะการผลิต
 - งบประมาณสนับสนุนจากกรมส่งเสริม อุตสาหกรรม
 - วิทยากรจากคณะศิลปะประยุกต์และการออกแบบจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ทำการผลิตในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 4 ประเภท

1. ประเภทสิ่งของใช้ต่าง ๆ เช่น หมวก กล่องใส่กระดาษทิชชู ตะกร้า
2. ประเภทใช้เป็นบรรจภัณฑ์ให้กับสินค้าประเภทต่าง ๆ เช่น ชลอมใส่ไวน์
3. ประเภทการเพิ่มมูลค่าให้กับตัวสินค้าประเภทต่างๆ
4. ประเภทผลิตอุปกรณ์บางส่วนของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

สถานที่ทำการ/ที่ตั้งกลุ่ม

กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากกกและฟือ บ้านเลขที่ 26 หมู่ 2 บ้านแดงน้อย ต.บ้านแดง อ.ดงหลวง จ.อุบลราชธานี 34130 โทรศัพท์ 0-1790-0250 ,0-4525-8681

กลุ่มสตรีทำดอกไม้จันทน์

- ได้รับรางวัล 3 ดาว ในการประกวดระดับอำเภอ ตระการพืชผล

ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านตาแหลว หมู่ 5 ตำบลหัวนา มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 350 ครัวเรือน เริ่มจัดตั้งกลุ่มโดยนางไพโรสน ศิริรัตนพิริยะ เป็น อบต.รุ่นแรกของตำบล โดยมีเงินทุนก่อตั้งกลุ่ม 7,000 บาท แต่ไม่ประสบความสำเร็จ จากทุนไป 5,000 บาท ต่อมา เมื่อวันที่ 24 ก.ค. 2542 นางสมัยคำ กุลบุตร หัวหน้ากลุ่มในยุคต่อมา จึงสนใจก่อตั้งกลุ่มโดยชวนสมาชิกคนอื่นที่อยากจะร่วมจัดตั้งกลุ่มมาช่วยกันทำงาน ด้วยเงินทุนที่เหลือเพียง 2,000 บาท โดยนางสมัยคำ กุลบุตร ร่วมมือกับพัฒนาชุมชน อำเภอ ตระการพืชผล มาช่วยให้ความรู้ และมาอบรมให้สมาชิกในกลุ่ม รวมไปถึงการนำสินค้าที่ผลิตได้เข้าระบบอินเทอร์เน็ต ต่อมาอาจารย์สิริพร ได้เข้ามาช่วยผู้ดูแลเรื่องการเงิน แรกเริ่มทำดอกไม้จันทน์ และเครื่องบูชาทองขาว โดยซื้อวัสดุมาทำเอง โดยมีชาวบ้านนาตาลที่เคยไปอบรมมาเป็นผู้สอนทำในช่วงแรก มีการขายโดยวางสินค้าขาย หรือผู้สนใจโทรมาสั่งซื้อ โดยทำการผลิตที่บ้านของสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน และหากมีเวลาว่างตรงกันก็จะทำการผลิตด้วยกัน ถ้าถึงฤดูเกี่ยวข้าวก็จะไปทำนา ในปัจจุบันได้มีการทำผ้าขาวม้าเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์

หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มฯ

1. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 20,000 บาท
2. องค์การบริหารส่วน.ตำบลหัวนา สนับสนุนกลุ่ม จำนวน 30,000 บาท (ทุนให้เปล่า)
3. พัฒนาชุมชน อำเภอเขมราฐ

รูปแบบการบริหารงาน

การดำเนินงานกลุ่มฯ

1.กำกับการผลิต

สามารถผลิตชิ้นงานดอกไม้จันทน์ ในรูปแบบต่าง ๆ ตามคำสั่งซื้อ โดยดอกไม้จันทน์จะขายต่อละ 10 บาท

2.สมาชิกกลุ่มฯ

จำนวน 15 ครัวเรือน ทำการผลิต 15 คน ส่วนใหญ่สมาชิกมีภูมิลำเนาอยู่ในบ้านตาแหลว ต.หัว
นา อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี

3.การดำเนินงานกลุ่มฯ

- | | |
|--------------------------|-------------|
| 1. นางสมัย กุลบุตร | ประธานกลุ่ม |
| 2. นางอุทัย แสงจันทร์นวล | รองประธาน |
| 3. นางศิริพร กุลบุตร | เหรัญญิก |

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่มฯ

- โครงการการฝึกอบรมวิชาชีพจากศูนย์ศิลปาชีพ บางไทร จ.พระนครศรีอยุธยา

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ทำการผลิตในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 5 ประเภท

- 1.ดอกไม้จันทน์
- 2.พานกองบวช
- 3.วัสดุเครื่องใช้จักรสาน
- 4.ตะกร้าหมาก
- 5.ผ้าขาวม้า

สถานที่ทำการ / ที่ตั้งกลุ่ม

กลุ่มสตรีทำดอกไม้จันทน์ บ้านเลขที่ 154 หมู่ 5 บ้านตาแหลว ต.หัวนา

อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี 34130

โทรศัพท์ 08-7241-3502 , 0-4521-9043

กลุ่มหัตถกรรมจากผ้าบ้านหนองซุ่น

ประวัติความเป็นมา

บ้านหนองซุ่น ตั้งอยู่หมู่ที่ 11 จากทั้งหมดทั้งสิ้น 13 หมู่ ในหมู่บ้านมีจำนวน 165 ครัวเรือนทางกลุ่มได้เริ่มก่อตั้งปี พ.ศ. 2541 โดยนางสว่าง แก้วสุขเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่ม ด้วยสมาชิกแรกเริ่ม 18 คน เริ่มจากสาเหตุที่เกิดการว่างงานในหมู่บ้าน หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวเสร็จ ประกอบกับญาติพี่น้องที่มาจากกรุงเทพฯ คือนางอุไร พิมพ์แน่น ซึ่งเป็นพี่สาวของนางสว่าง เป็นผู้จุดประกาย ได้ได้นำเศษผ้ามาเย็บมาและเอามาฝากให้ใส่และให้ขาย สมาชิกเลยเกิดความคิดอยากจะทำดูบ้างและคนในท้องถิ่นก็ชอบตัดเย็บอยู่แล้ว การก่อตั้งครั้งแรกมีอบต.ยางโสภาพ มาช่วยสนับสนุนเครื่องจักรเย็บผ้า 1 ตัว โดยใช้เงินจากกองทุนของ อบต.ยางโสภาพ

หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มฯ

1. กรมพัฒนาชุมชน
2. เกษตรอำเภอ
3. องค์การบริหารส่วนตำบลยางโสภาพ (50,000 บาท)

รูปแบบการบริหารงาน

1.กำกับการผลิต

สามารถผลิตชิ้นงานในรูปแบบต่าง ๆ ตามคำสั่งซื้อ ต่างคนต่างทำและมารวมกันขาย เพราะสถานที่แคบและทุกคนมีภาระครอบครัว

2.สมาชิกกลุ่มฯ

ปัจจุบันมีสมาชิก 51 คน มีเงินสะสมของกลุ่มอยู่ประมาณ 200,000 บาท หุ้นจำนวน 6,600 หุ้น หุ้นละ 30 บาท

3.การดำเนินงานกลุ่มฯ

1. นางสว่าง แก้วสุข ประธานกลุ่ม
2. นางฉวีวรรณ เลขานุการ

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่มฯ

1. โครงการการฝึกอบรมการบริหารจัดการและพัฒนากลุ่มอาชีพ

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ทำการผลิตในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1. ผ้าห่ม
2. พรมเช็ดเท้า
3. กางเกง / เสื้อผ้าเด็ก

สถานที่ทำการ/ที่ตั้งกลุ่ม

กลุ่มหัตถกรรมจากผ้า บ้านหนองขุ่น บ้านเลขที่ 61 หมู่ 11 บ้านหนองขุ่น ถนนชยางกูร
ตำบล ขางโยภาพ อ.ม่วงสามสิบ จ.อุบลราชธานี 34140

โทรศัพท์ 0-7814-0138

กลุ่มสตรีทำผลิตภัณฑ์จากกก/ผือ/ไผ่

- ได้รับรางวัล 3 ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติความเป็นมา

เริ่มก่อตั้งกลุ่มในปี พ.ศ. 2545 โดยนางอภัสรา ลอยลม เป็นผู้ก่อตั้งเพราะเห็นว่าในหมู่ 1 ตำบลกุดข้าวปุ้น ยังไม่มีกลุ่มอาชีพเสริมสำหรับชุมชนจึงคิดอยากจัดตั้งกลุ่มจึงไปขอทุนจากเทศบาลตำบลกุดข้าวปุ้นและได้รับการตอบรับและสนับสนุนด้วยเงินทุนเริ่มต้น 10,000 บาท โดยมี ส.ส.ในพื้นที่ให้คำปรึกษาและช่วยสนับสนุน เริ่มแรกจากการทำกระเป๋ามาทำกระเป๋าริมอ้อมตัวและขายได้ยาก จึงคิดทำเสื้อ โดยคนในท้องถิ่นยังไม่มีใครทำ นางอภัสรา ลอยลม ซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มจึงได้ศึกษาจากผลิตภัณฑ์ของหลากหลายที่แล้วจึงนำมาออกแบบลาย กระเป๋าและเสื้อมาให้ทางกลุ่มช่วยกันแกะแบบ เดิมในช่วงแรกจัดตั้งในนามกลุ่ม ชื่อกลุ่มสตรีสหกรณ์กุดข้าวปุ้น หมู่ 1 สมาชิกที่เริ่มก่อตั้ง 30 คน ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นกลุ่มสตรีทำผลิตภัณฑ์จากกก/ผือ/ไผ่ มีสมาชิกเหลือ 20 คน ปัจจุบันวัสดุขาดแคลนจึงเกิดความคิดที่จะปลูกต้นไผ่เอง ในพื้นที่ของหมู่บ้านและพื้นที่ของสมาชิกกลุ่ม

หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มฯ

1. เทศบาลสนับสนุน 10,000 บาท
2. ส.ส. ชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ

รูปแบบการบริหารงาน

1.กำกับการผลิต

สามารถผลิตชิ้นงานในรูปแบบต่าง ๆ ตามคำสั่งซื้อหรือผลิตชิ้นงานเพื่อเป็นบรรจุภัณฑ์ให้กับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และเป็นของที่ระลึกสำหรับแขกบ้านแขกเมืองจาก อำเภอ กุดข้าวปุ้น

2.สมาชิกกลุ่มฯ

จำนวน 20 คน ปัจจุบันมีเงินทุนในกลุ่มประมาณ 100,000 บาท ถ้าใครแต่ละปีไม่แบ่งแต่ถ้าใครเดือนร้อนก็มายืมได้ โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 บาทให้กู้ได้เฉพาะสมาชิกในกลุ่ม โดยรายได้มาจากเมื่อกลุ่มนำผลิตภัณฑ์มาขายจะหักเข้ากลุ่มไปละ 5 บาท

การดำเนินงานกลุ่มฯ

1. นางอัสรา ลอยลม ประธานกลุ่ม
2. นางหนูสิน หาญชัย รองประธาน
3. นางจันได กาบกว้าง เลขานุการ

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่มฯ

1. ดูงานผลิตภัณฑ์ OTOP ที่เมืองทองธานี กรุงเทพฯ
2. โครงการฝึกอบรมการออกแบบผลิตภัณฑ์และเพิ่มทักษะการผลิต จังหวัดอุบลฯ

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ทำการผลิตในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 6 ประเภท

1. เสื้อ
2. กระติบข้าว
3. กระเป๋
4. หมวกสาน
5. กล่องกระดาษทิชชู
6. กล่องผ้าไหม

สถานที่ทำการที่ตั้งกลุ่ม

กลุ่มสตรีทำผลิตภัณฑ์จากกก/ฝื่อ/ไผ่ บ้านเลขที่ 114 หมู่ 1 บ้านกุดข้าวปุ้น ต.กุดข้าวปุ้น อ.กุดข้าวปุ้น จ.อุบลราชธานี 34270 โทรศัพท์ 0-1389-7740

กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้ากบับแปรรูปกระเป๋า

ประวัติความเป็นมา

เริ่มจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2546 โดย นางเตือนใจ แก้ววงษา ได้ระดมความคิดกับสมาชิกในครอบครัวและเพื่อนบ้านเนื่องจาก ในชุมชนมีผ้าทอลายกบับจำหน่าย น่าจะนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อย่างอื่น และเห็นว่าผ้าทอลายกบับสามารถนำมาตัดเย็บเป็นกระเป๋า ได้รวบรวมเพื่อนบ้านที่สนใจ โดยมีพัฒนาชุมชนและนายอำเภอมาให้คำแนะนำจัดตั้งกลุ่มขึ้น

ผ้าไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้าน ในหมู่บ้านปะอาวมีการทอผ้าไหมสืบทอดกันมาหลายรุ่น และทอกันเป็นจำนวนมาก แต่เดิมชาวบ้านส่วนใหญ่ที่ทอผ้าจะทอใช้ในครัวเรือน และได้มีการพัฒนาส่งเสริมการทอผ้าให้เป็นสินค้าภูมิปัญญาในท้องถิ่น ให้ออกสู่ท้องตลาด ผ้ากบับเป็นผ้าลายเอกลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งมีการอนุรักษ์ไว้ ผ้ากบับอาจทอด้วยฝ้ายหรือไหมประกอบด้วยเส้นยืนข้อมอย่างน้อยสองสีเป็นริ้วตามลักษณะซิ่นทิว ใช้เส้นพุ่งเป็นไหมสี โหมดหางกระรอก มัดหมี่ และมัดขิด เดิมทีผ้ากบับ ส่วนใหญ่จะทอเป็นสีกลิบบัว หรือสีของกบับ จนถึงปัจจุบันได้มีการพัฒนาให้มีสีสันและลวดลายให้หลากหลายยิ่งขึ้น

หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มฯ

- งบ อบต. (กระตุ้นเศรษฐกิจ) 75,000 บาท สนับสนุนเป็นค่าวิทยากร วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักร
- กศน. (ศบอ.เมืองอุบลราชธานี) สนับสนุนวิทยากรฝึกตัดเย็บกระเป๋า ทักตะ เจาะด้าน การถัก การเข้าซิป การออกแบบ และการถ่ายทอดความรู้ภายในกลุ่ม
- พัฒนาชุมชน สนับสนุนการตลาด

รูปแบบการบริหารงาน

1.กำกับการผลิต

สามารถผลิตชิ้นงานในรูปแบบต่าง ๆ ตามคำสั่งซื้อ ต่างคนต่างทำและมารวมกันขาย เพราะสถานที่แคบและทุกคนมีภาระครอบครัว

2.สมาชิกกลุ่มฯ

ปัจจุบันมีสมาชิก 32 คน มี เงินสะสมของกลุ่ม ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียน 30,000 บาท

3.การดำเนินงานกลุ่มฯ

- | | |
|-----------------------|-----------|
| 1.นางเตือนใจ แก้ววงษา | ประธาน |
| 2.นายนิรพงษ์ ศรีเสมอ | รองประธาน |
| 3.นางโสศรี ทองล้วน | เลขานุการ |
| 4.นางอำพร สายละดา | เหรัญญิก |

แบ่งหน้าที่กันในกลุ่ม มีฝ่ายตัดเย็บกระเป๋า มีฝ่ายทอผ้า และมีฝ่ายขาย

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่มฯ

- 1.โครงการการฝึกอบรมการบริหารจัดการและพัฒนากลุ่มอาชีพ
- 2.โครงการฝึกอบรมการออกแบบผลิตภัณฑ์และเพิ่มทักษะการผลิต

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ทำการผลิตในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1. กระเป๋าถือจากเศษผ้ากาบบัว
2. กระเป๋าใส่เหรียญบาทจากเศษผ้ากาบบัว

สถานที่ทำการที่ตั้งกลุ่ม

กลุ่มหัตถกรรมจากผ้าบ้านหนองขุ่น บ้านเลขที่ 52 หมู่ 3 ต.ปะอาว อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

จ.อุบลราชธานี โทรศัพท์ 081-076-1249

การประชุมระหว่าง กลุ่มทอผ้าไหมบ้านลาดสมดี ต. กุศกร อ. ตระการพืชผล (ชุมชนกรณีศึกษา) กับ
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนระดับเข้าข่ายและระดับประยุกต์ได้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

วันเสาร์ที่ 16 ธันวาคม 2549

ก. รายนามผู้เข้าร่วมประชุม

5. กลุ่มสตรีทอผ้าไหมฝ้าย (ต. โนนสว่าง อ. กุดข้าวปุ้น จ. อุบลฯ)

- 5.1 นางหนูเพ็ญ โคตรขาว
- 5.2 นางบุญเยี่ยม ไทสะเทือน
- 5.3 นางคำมี วงศ์สุข

6. กลุ่มสตรีทอผ้าไหม (ต. บอน อ. ลำโรง จ. อุบลฯ)

- 6.1 นางขนิษฐา ลาพรมมา
- 6.2 นางบุญญนุช บรรรมณี
- 6.3 นางนิตยา บุสดี

7. กลุ่มทอผ้าบ้านโนนสว่าง (ต. โพนงาม อ. เฉลิมสุข จ. อุบลฯ)

- 7.1 นายสุพรรณ เผ่าสีหา
- 7.2 นางสาวปอง ทองโชติ

8. กลุ่มทอผ้าไหม (บ้านโนนสวรรค์ ต. โนนสวรรค์ อ. เฉลิมสุข จ. อุบลฯ)

- 8.1 นางนิล ดั่นเกตุ
- 8.2 นางสาวกร ภาษาดี
- 8.3 นางสาวใจ แสงกล้า

ผู้ดำเนินการประชุม : ประธานกลุ่มทอผ้าไหมบ้านลาดสมดี ต. กุศกร อ. ตระการพืชผล

นาง ลำราญ เจริญท้าว

เวลาในการดำเนินการประชุม: 1 ชั่วโมง (บรรยาย) และอีก 1 ชั่วโมง (การเยี่ยมชมการกระบวนการปลูก
หม่อนเลี้ยงไหม การย้อมไหม การทอผ้าไหม)